

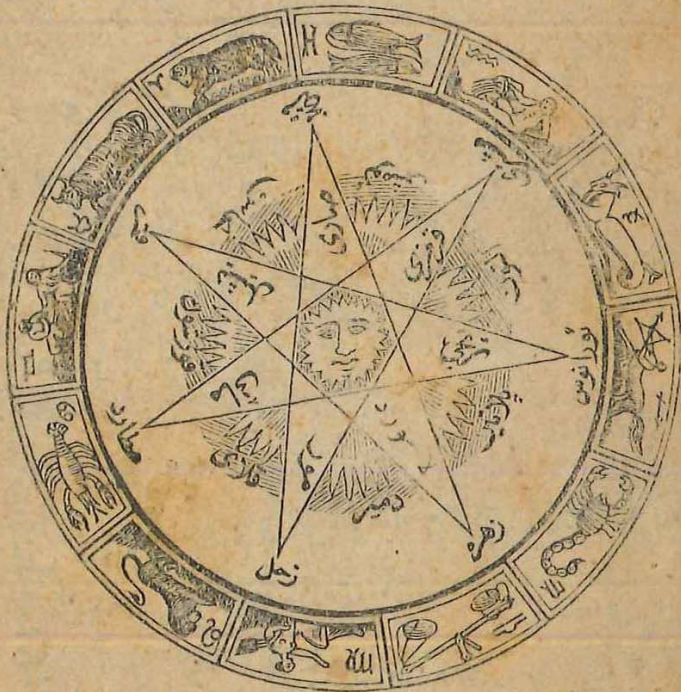
TÜRKİYE İSLAM
Kütüphanesi Arşivi
No 24.188.1

۱۲۹۶

هجری شمسی ۱۲۵۸

سؤال فی ابوابنا

(فنون و ادبیات داوردر)

فی ۱ چاریک مجری

استانبول

(مجلس معارف رصننه)

مهران مطبعه سی - باب عالی جاده سی و نمره ۲۸

1879

اول فصل بهار
(نوروز)

هجرت سنیه قریه نك ۱۲۹۶ سنه سی شهر ربیع
الاول نك یك رمی سكرنجی و رومی مارتك طقوزنجی
جمعه کیچدی ۷ ساعت ۱۰ دقیقه ۲۰ ثانیه مرورنده
شمس نقطه معتدله فصل ربیع اولان برج حلك
ثانیه اولیسنه نقل ایتمكاه فرداسی جمعه کونی اول
موسم بهار و کافه عروض و بلدانده تساوی لیل
ونهار اعتبار اولنور .

فصول اربعه

اوصاف فصول	شهور رومیه	بروج
ربیع	۸ مارت	جل
صیف	۹ جزیران	سرطان
خریف	۱۱ ایلول	میران
شتاء	۱۰ کانون اول	جدی

ایام	مارت ۷ ۱۲۵۸	نيسان ۵
پنجشنبه	۱ ۸ ۱۰ ۲۲ ۲۹	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶
جمعه	۲ ۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷
جمعه ایرتسی	۳ ۱۰ ۱۷ ۲۴ ۳۱	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸
پازار	۴ ۱۱ ۱۸ ۲۵	۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹
پازار ایرتسی	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶	۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰
صالی	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷	۱۰ ۱۷ ۲۴
چارشنبه	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸	۱۱ ۱۸ ۲۵

ایام	مایس ۱۱	حزیران ۵۵
صالی	۱ ۸ ۱۰ ۲۲ ۲۹	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶
چارشنبه	۲ ۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷
پنجشنبه	۳ ۱۰ ۱۷ ۲۴ ۳۱	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸
جمعه	۴ ۱۱ ۱۸ ۲۵	۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹
جمعه ایرتسی	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶	۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰
پازار	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷	۱۰ ۱۷ ۲۴
پازار ایرتسی	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸	۱۱ ۱۸ ۲۵

غره ربيع الاخر ۱۲ مارتہ - غره جمادی الاولی ۱۰
 نيسانه - جمادی الثانیہ ۱۰ مایسہ - رجب ۸ حزیرانہ
 مصادفدر .

شهور رومیه

ایام	تموز Ω	اغستوس π
پازار	۱ ۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶
پازار ایرتسی	۲ ۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷
صالی	۳ ۱۰ ۱۷ ۲۴	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸
چارشنبه	۴ ۱۱ ۱۸ ۲۵	۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹
پنجشنبه	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶	۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰
جمعه	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷	۱۰ ۱۷ ۲۴ ۳۱
جمعه ایرتسی	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸	۱۱ ۱۸ ۲۵

ایام	ایلول Η	تشرین اول M
جمعه ایرتسی	۱ ۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷
پازار	۲ ۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸
پازار ایرتسی	۳ ۱۰ ۱۷ ۲۴	۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹
صالی	۴ ۱۱ ۱۸ ۲۵	۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰
چارشنبه	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶	۱۰ ۱۷ ۲۴ ۳۱
پنجشنبه	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷	۱۱ ۱۸ ۲۵
جمعه	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸	۱۲ ۱۹ ۲۶

غره شعبان ۸ تموزه - غره رمضان ۶ اغستوسه
 شوال ۵ ایلوله - ذی القعدة ۴ تشرین اوله مصا -
 دقدر .

شهر رومیه

ایام	تشرین ثانی	کانون اول
پنجشنبه	۱ ۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷
جمعه	۲ ۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸
جمعه ایرتسی	۳ ۱۰ ۱۷ ۲۴	۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹
پازار	۴ ۱۱ ۱۸ ۲۵	۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰
پازار ایرتسی	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶	۱۰ ۱۷ ۲۴ ۳۱
صالی	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷	۱۱ ۱۸ ۲۵
چارشنبه	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸	۱۲ ۱۹ ۲۶

ایام	کانون ثانی	شباط
صالی	۱ ۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶
چارشنبه	۲ ۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷
پنجشنبه	۳ ۱۰ ۱۷ ۲۴ ۳۱	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸
جمعه	۴ ۱۱ ۱۸ ۲۵	۸ ۱۵ ۲۲ ۲۹
جمعه ایرتسی	۵ ۱۲ ۱۹ ۲۶	۹ ۱۶ ۲۳ ۳۰
پازار	۶ ۱۳ ۲۰ ۲۷	۱۰ ۱۷ ۲۴ ۳۱
پازار ایرتسی	۷ ۱۴ ۲۱ ۲۸	۱۱ ۱۸ ۲۵

غره ذی الحجه ۳ تشرین ثانی - ۹۷ محرمی ۳ کانون اوله - صفر ۱ کانون ثانی به - ربیع الاول ۳۰ کانون ثانی به مصادفدر .

M: 1880

R: 1296

۱۳۰۲
۱۳۰۳
۱۳۰۴
۱۳۰۵
۱۳۰۶
۱۳۰۷
۱۳۰۸
۱۳۰۹
۱۳۱۰
۱۳۱۱
۱۳۱۲

مختلف حساب و ذهابه كوره

تواريخ مشهوره :

	سال حال		
كفایه قولجہ	۱۸۵۲۵۷	۱	۶۱
راصد ترکی اونغ بك قولجہ	۱۸۴۹۸۱	۲	۵
بعض مؤرخینه كوره	۱۸۳۰۱۵	۶	۹
هبوط آدم :			
فنيكه ليلرك قولجہ	۳۱۸۷۹	۱۰	۴
قسطنطينيه لی مورخ نيسه فور قولجہ	۷۵۷۹	۱۰	۴
اسکندريه لی مورخ قاهمان قولجہ	۷۵۰۳	۴	۷
آنطا کيه لی مورخ شوفياہ كوره	۷۴۹۴	۵	۶
جمهور مجمينك جسابجہ	۷۲۲۴	۵	۸
مؤرخين عرب قولجہ	۷۲۰۷	۱	۱۱
مؤرخ يهودی فهدونك قولجہ	۷۰۷۵	۶	۹
جمهور مؤرخينك قولجہ	۶۷۴۲	۴	۶
سن بنوانك ميلادك قرن سادس سنده وضع	۶۸۴۲	۴	۶
ایتدیکی مذهب اهلنه كوره (خلقت عالم)			

صورت آدم

تواریخ مشهوره

۷

کذا (ژولین) ك طنجه 7092 ۴ ۶

کذا کتاب چلبنک تقویم التواریخنه کوره 7217 ۱ ۴۱

کذا اخبار یهوده کوره 0740 ۱ ۴

عندالمؤرخین طوفان 0231 ۲ 0

طوفان

عند الافرنج کذا 0140 ۶ ۹

عند المنجمین " 4982 ۲ ۶

تاریخ هندی (غالی بوغا نام معبودک تاریخی) 4979 ۸ ۴

در، که بهار دولتتک عهد تأسیسی در .

تاریخ چینی . ژوزه ف کنیر . قولجه 4076 ۷ ۸۰

تاریخ ابراهیمی مشایخ مؤرخیندن بعضیسنک 3894 0 ۸

استعمال ایلدیکی تاریخدر، که میلاد ابراهیم

علیه السلامدن بدأ ایدر .

تاریخ مدنیه الحکماء (سقروپک مصردن 3471 ۲ ۵

کله رک، آتیه بی بناسندن معتبردر .)

اولیمیاد تاریخی . تیه نک اصطلاح ایلدیکی 2704 0 ۸

تاریخدر، که اساطیر یونانیه نک ابتدا سننددر .

روما تاریخی . روما قلعه سی انقراضندن 2701 ۲ 0

آ کلاشلداغنه کوره .

تواریخ مشهوره

روما تاریخی - وارون مورخ مشهوری	۲۶۳۲	۴	۶
قوانچه روما بناسندن بری .			
تاریخ بخت النصر . بطلمیوس قوانچه .	۲۶۲۶	۷	۲۰
روما جمهوری تاریخی	۲۴۸۸	۹	۹۲
اسکندرک وفاتندن بری	۲۱۹۵	۶	۹
تاریخ سریانی یاخود سلفیقو سین	۲۱۹۱	۲	۵
تاریخ رومی سہزارک وضعبجه	۱۹۲۴	۵	۸
اسپانیول تاریخی	۱۹۱۷	۱	۲۱
اقسیوم تاریخی . اوқтаوک مظفریت بحریه	۱۹۱۰	۱	۴
سندن معتبردر .			
او کوسستوس تاریخی برنجی او کوست	۱۹۰۶	۷	۲۰
اوқтаودن .			
تاریخ میلاد .	۱۸۷۹	۸۰	۴
تاریخ قبط دیوقلیتینوسک جلوسندن .	۱۵۹۴	۵	۸
تاریخ ارمنیان .	۱۳۲۷	۱	۱۱
تاریخ هجری قری .	۱۲۹۶	۷	۲۰۰
سنه مالیه - سنه باشینی مارت ابتدایی در .	۱۲۹۵	۶	۹
تاریخ هجری شمسی .	۱۲۵۸	۹	۶۴

۱۴۹۷
۱۴۵۵
۴۲

تاریخ یزد جردی .	۱۲۴۸	۹۵
تاریخ قسطنطینی . روم کایسانک وضع	۱۱۹۵	۶۵
ایلدیکی تاریخدن بری .		
تاریخ ملکی (واضعی ملکشاه جلال الدین سلجوقیدر .)	۸۰۱	۴۵
تاریخ الهی .	۳۲۴	۵۱
آمریقا تاریخ جمهوریتی .	۱۰۵	۶۹
فرانسسه تاریخ جمهوریتی . ۲۲ ایلول	۸۷	۱۹
انقلاب کیرندن معتبردر .		

۱۸۸۰

۱۸

۱۷۹۴

۱۸۸۰

بو سنه ظرفنده حسوف و کسوف

(استانبولده مرئی در .)

کسوف کلی : ۷ تموز رومی ۱۸۷۹

حسوف جزوی ۱۶ کانون اول ”

قرمزی آی

راصدرك كشفنه كوره بوسنه قرص قرماه

جمادی الاولی ده ، یعنی رومی نیسانک طقوزندن

مایسک طقوزینه قدر قرمزی به مائل بر لون ایله
مشاهده اولنده جقدر .

فصول اربعه نك احوال مخصوصه سی :

ربیع : ابتدالزنده هواء پك متحول ؛ وسطا رنده
نوبته گاه غایت کوزل ، و گاه غایت فنا ؛ اواخرنده
یاغوری .

تنبیه

(بو موسمه حفظ صحته فوق العاده اعتنا
ایستر ؛ بهارک نظر ربا اولان لطافتنه آلدانمیکز !
هوا کسب لطافت ایتدی دیه عدوی بهاره قارش
زره حکمنده اولان لباسکری موسمه یعنی به موده به
توفیق هوسنه دوشمیکز ! ایلك بهار دنیلان موسمک
شبنمی نه قدر تازه چیمکلی هلاک ایدر ؟ وای باشنه
اول آدمک ، که کونشک ایلك حرارت ابلهفرینیه ،
قایلوب ، ده صویونمقده عجله ایده .

هله صغوقدن تأثره استعدادی کورپه لکلریله

متناسب اولان اطفال نو ساله ایچون بهار قدر تهلهکه لی
بر شی یوقدر .

نوروزک یعنی اول بهارک کونی ، ساعتی ، حتی
دقیقه و ثانیه دخولی منجملر طرفندن تعیین اولنیور .
فقط بیالیسکیز ، که طبیعت او یله بر فاصلدن دیکرینه
پرنده باز کبی آتلایه مز . بو نقل و تحویل او یله بر
صورتله حاصل اولور ، که مثلاً شتاتک صوک کونلر-
نده شداید زمهریرک دخی بعض بقیه لری ، یعنی قان
قوردان برودت لری حس اولنور . کذا بهارک ایله
کونلرنده ده صیفک حرارت مز عجب سنه مشابه بر
حرارت حصوله کلیر . فقط نه او برودت ونه ده بو
حرارت تمادی ایدر . صبر ایدک ، که بهار حقیقه بهار
دینه جک زمانی ، یعنی مایس او اتلینی بولسون . او زمان
چو جو قار کزی شمسک حرارته عرض ایتمکدن کیرو
طور میگز .)

صیف : راصدرک تجارب فنیه لینه نظراً بو
سنه موسم صیف هله وسطی اوروپاده فوق الغایه
فورطنه لرله امرار ایده جکدر .

(یازین اک زیاده دقت اولمه جق شی کوندوزک
 حرارتلی ساعتلرنده کز مک و بی وقت و باخصوص
 مضر میوه لری کثرتله اکل ایتمک در .
 چوجوقلری صباح و اقسام کونشارنده کزدیر -
 مهلی در .)

خریف : ابتدالرنده ، وسطنده پک یاغورلی ؛
 اوآرنده پک صغوق ؛ ار باب فن میوه لری بو سنه
 پک مبدول تخمین ایدیور .

(خریف بهارک مقابلی ایسه ده بهار شتاتک بقا -
 یای برودتنی حفظ و ابراز ایتدیکی کبی ، خریفده
 صیفک بقایای حرارتنی صاقلادیغندن ، انسالر ایچون
 دها نافعدر .

مغدی میوه لری بو موئمه ظهر ایدر . باخصوص
 اوزوم بو موئمک یکانه فاکهه سیدر . صباح ،
 اقسام اکمنده امساک ایتمه ملی در .)

کشفیات نجومیه

معروف و مشهور اولان سیاراتدن مریم ایله

مشتري آره سنده کره مرزہ ۱۰۰ میلیون فرسخ بعدندہ
 و ۸۰ میلیون فرسخ اتساعده کی منطقه ده کچن سنہ یہ
 قدر ۱۷۴ قطعہ سیارہ کشف اولمش ایدی . کچن
 سنہ بعض رصدخانه لردن اون درت قطعہ دها کشف
 اولمشدر ، کہ بونکلہ جله سی ۱۸۸ قطعہ یہ بالغ
 اولدی . بونلرک سکز قطعہ سنہ شو اسمار تسمیہ
 اولندی :

ایدوننا - ایرما - به لیرانا - فارومنا - ئوقاریس -

ده یویہ یا - اونیکہ - سہ لوتا -

یوز سکسان سکزنجیسی فلنطونده (پتہ رس)
 اسمندہ بر راصد کشف ایشدر .

ذکر اولمان ۱۸۸ سیارہ دن ۵۶ قطعہ سی آمریکا

ده ، ۵ قطعہ سی آسیادہ ، ۱۲۷ قطعہ سی اوروپادہ
 کشف اولمشدر .

سیاراتک مشهور لردن ۱۲ قطعہ سنہ راصدر
 طرفدن شو علامتہ تخصیص ایدلشدر :

عصارده ♀ زهره ♀ ارض ♂ مریخ ♂ مشتري

♃ زحل ♃ ئوارنوس ♂ نہبتون ♃ سدرہس ♃

بالاس ♃ ژونون ♂ وهستا ♂

۵۹
 ۱۴۷
 ۲۰۸

پادشاه دولت عثمانیه
شوکتلو سلطان عبدالحمید خان ثانی
بن سلطان عبدالحمید خان
خاندان سلطنت :

کریمه محمود خان ثانی و حاله حضرت شهر یاری
دولتلو عهتملو عادلہ سلطان حضر تلی .
(اولاد عبدالحمید خان :)
برادر اکرم حضرت تاجداری سلطان مراد خان
خامس .

محمد رشاد افندی حضر تلی .

احمد کمال الدین افندی . جیمہ سلطان .
واحد الدین افندی . سنیچہ سلطان .
سلیمان افندی . مدیحہ سلطان .
فاطمہ سلطان . نائلہ سلطان .
رفیعہ سلطان .

(اولاد عبدالعزیز خان)

یوسف عزالدین افندی حضر تلی .
محمود جلال الدین افندی . صالحہ سلطان .

- شوکت افندی •
- عبدالحمید افندی •
- (اولاد سلطان مراد خان :)
- صلاح الدین افندی •
- حدیجه سلطان •
- فهیمه سلطان •
- (اولاد عبدالحمید خان :)
- محمد سلیم افندی •
- ذکیمه سلطان •
- سلطان •

و کلاء و دوائر دولت :

صدر اعظم خیرالدین پاشا

• موقع صدارت : باب عالی ده دائره مخصوصه •

• شیخ الاسلام : عریانی زاده

• احمد اسعد افندی •

• باب مشیخت : سلیمانیه ده دائره مخصوصه •

• سرعسکر : غازی عثمان پاشا

• دائره عسکریه : سلطان بایزیدده دائره مخصوصه •

• داخلیه ناظری : قدری پاشا •

• موقعی : باب عالی ده صدارت دائره سنه متصل •

- خارجیه نظری : آلکساندر پاشا .
 موقعی : باب عالی ده دائره مخصوصه .
 عدلیه نظری : سعید پاشا .
 موقع نظارت : عتیق دارالقنونده اوقاف نظارتک
 زیرنده .
 مالیه نظری : کانی پاشا .
 موقع نظارت : سلطان بایزیده دائره مخصوصه .
 شورای دولت رئیس : علی پاشا .
 موقع شوری : دائره معارفک فوقنده .
 تجارت نظری : جودت پاشا .
 موقع نظارت : حمیدیه قربنده صاغیر احمد بک
 قوناغی .
 نافعہ نظری : صاوه پاشا .
 موقع نظارت : خواجه پاشا جوارنده عتیق دائره
 ضبطیه .
 طوبخانه نظری : علی صائب پاشا
 موقع نظارت : طوبخانهده دائره مخصوصه .
 قیودان دریا : راسم پاشا :
 موقع نظارت : ترساندهده دیوانخانه .

بر کتابه بر مقدمه لازم ایش ده !..

—

معلوم در ، که هر کس ، هر حرکتی بر مقصده
وصول ایچون اختیار ایدر ؛ او مقصد ایسه یوزده
طقسان طقوز اعتبار یله منفعت شخصیه در .
یا بر انسان منفعت شخصیه سائقه سیله بر اثر تألیف
و یا نشر ایدر سه معیوبمی اولق لازم کلیر ؟
هله نشر اولمش بر کتابدن مؤلفنک و یا ناشرینک
استفاده سی خلقک و یا تعبیر دیگرله او اثری او قویانارک
حاصل ایده جکی فائده ایله طبیعی متناسبدر .
مؤلف و یا ناشر مثلا « پیره اوقی صاتار کبی »
صرف آدم آلداتمق ایچون بر اثر میدانه قور سه ،
بر کره ، و بلکه ایکی کره بر قاچ کشی پی آلداته بیلیر .
لکن بوسینه یالکز باصمه جملقده دکل دنیانک هر صنعتده
جاری در . شونی دیمک ایسترم ، که : هر صنعتده ،
هر بر صنعتده شارلاتان ظهور ایدر ؛ فقط او صنعت

سایه سنده یشایه مز ؛ بر آدمک بر صنفده ، بر صنفده
دوام ایتمی صائدیغی شیئی آلانله ایتدکاری فدا
کارلق قدر استفاده بی موجب اولسنده در .

غالبا حکمیاته کیریشدک ! مرا همزی دها آچیق
سویلیلم : عامه نك نظرنه بر کتاب عرض اولنورسه ،
لو کتابک او قویانلرجه استفاده بی و هیچ اولنرسه ،
اکلنجه بی موجب اولسی طبیعی صاحب اثرک
استفاده سنی تأمین ایدر ؛ یعنی کتاب مقبول اولنجه
صائیلیر ؛ صائیلنجه صاحبنک مصر فی چیقار ؛ حتی
قویتنه بر قاچ غروشده کیرر .

خارجدن بری ادعا ایتسه احتمال ، که اینمز -
سکز ! فقط سزه بن خبر ویرهیم ، که هر مؤلف
کتابنی یالکز کندی فائده سنک تأمین ایچون یازار .
اما فائده دن فائده یه فرق وار ؛ دنیاده شخصلر کوردم ،
که فائده بی شان وشهرتدن ، یاخود نامدن ، ویاخود
صرف حیثندن ، ویاخود حضور الهی ده ابراء
ذمتدن ، ویاخود ترقی حکمتدن وحتی تحری حقیقتدن
عبارت عدا ایدر رده وجدانلرنجه معشوقه عالمه پایلدکاری

تمثال آرزو نه ايسه ، آکا قارشي - جهان وار ايسه آنجق
 كنه ذاتك دن عبارتدر ! - ديهرك ، فائده لريني ده پك
 چوق زمان ضرر ايدر ؛ پك آز زمان استفاده ايده
 بيلير ، بر مسلك متصلبانه يه حصر ايدرلر !

زمانمزدن بجهته نه حاجت ؟ تاريخلرده سقراطی ،
 افلاطونی ، آرسطویی ، چيچرونی ، ابن سينا يي ، ابن
 الرشدی (موجب تعجيز اولماق اچون اوز اتميهلم)
 ملتزمده بر كوی يي ، كاتب چلبی يي ، كنبوی يي ،
 كوریورز ؛ زمانمزدده مرحوم شناسی ده واردی ؛
 دهابشقه لری ده بولنه بيلير . اوت ! مراقلی و مراقی
 نه قدر قوتلی ايسه مزيات موهبه سی ده او قدر قوتلی
 بعض آدملر واردر ؛ قط ادعا اولنور ، و اثبات ده
 ايديلير ، كه او آدملك يوزده طقسان طقوزی پنه شاذ
 قيلنندن در . (شاذلر ايسه قاعده يي تأييد ايدر ؛ فقط
 هيچ بر شاذدن قاعده تشكلك اتمز !)

بنده كز او شاذلر دن ويا اچيق تعبير ايله مستثنا -
 لردن معدود دكلم . حتی معدود اولق ده ايستمه مم .
 چونكه كورديكيم مستثنارك ، شاذلك يوزده

دکلسه، ده نهایه النهایه اون ده بری طوغری و یوزده
 طقسان طقوزی دکلسه، لااقل اون ده طقوزی
 بو کتابی یازانلردن، ترتیب ایدنلردن، باصدیرانلردن،
 باصانلردن، و حتی سوقاقلرده صاتاانلردن زیاده منفعت
 شخصیه سنه خدمتکار اولدیغی حالده - افندیسنک
 البسه سیاه خرسز لغه کیدن او شاقلر کبی - مقلدک
 سایه سنده خلقه بیوک کورونمک ایستیان مخلوقات در.
 مع مافیله مقصدلرینی آچیقدن آچیغه سویلسه لر کند -
 یلرینی تعیب اتمکه محل اوله مز . چونکه بر-موقع
 استناده بولمق دن ایسه، برقاعده سلکنده بولمق البته
 دها خیر لیدر .

حقیقت حالده بودکلی در ؟ فرض اولنسون، که
 بن مستنا ایمشم ! اوچ یوز سنه صکره، کله جک،
 ویا تعبیر صحیحیه لازم اوله جق شیرلی کشفه مقدر
 ایمشم ! او فکر ایله، اومساک ایله نشر یاته کیریشیر -
 سهم، زمامه، اخوانه نه فائده ویره بیلیرم ؟
 احتمال، که اثر لیمی کتابخانه لر ایچنده ارارلر .
 فقط شمدی او قومازلر . اوله دکلی ؟

یا مقلد دردن ایسه م! یا شمندی یازدیغم
 شیلری بیله او قوتغه مقتدر اولدیغم حالده « مستینا »
 لر گروهنه داخل اولق ایسترسه م! هم کنندی
 منفعته ، هم خلقك منفعته نه قدر خدمت ایده
 یلیرم ؟

هر کس یلیر ، که عمومه عرض ایدیلان خدمتلك
 عمومی منافع شخصیه نك بر نقطه ده تجمعی ایله حاصل
 اولور . (عموم دن مراد ۱۵۰۰ سنه صکره
 کله جك عموم دکل !)

شوراسنی تأمین ایده می ، که بر آدم چیقارده
 فلان محررک فلان کتانبندن عمومه نه کوزل خدمت
 حاصل اولدی دیر ایسه اینانکز ! فقط بر آدم ، فلان
 مؤلف فلان کتابی مجرد عمومه خدمت ایچون
 یازدی دیرسه قولایلقاه اینانمیکز ! آرایکز ، که
 او آدم ابن سینا و یا هیچ اولمازسه شناسی قدرته
 بر آدمیدر !

ها اونیه لم ! خلقه فائده ایدر ! و یا خود گندی

شهرتمه باعث اولور اعتقاديله كيسه سندن پاره خرج
ايدهرك، وزنسن شعرلر، معناسن نثرلر نشر ايتدين
ذاتلرده بولنه بيلير. آنلر ايسه بنم آراداغيم «شاذ»-
لك آشاغي طبقه سنه دوشملردر.

(لطف بيورلسون ده بنده كز كچه يه آيدينلق
ويرن مهتابه ايماييله لقردي سويلدكم صره ده
آتش بوجكلى خاطره كتيريلسون !)

« برمهندس چيقوب ايكي دريائي بربرينه الحاق
ايليور؛ ينه بربريشقه مهندس طاغلى دلهرك،
عربهلر امرار ايديلور؛ برمهندس ده اوقيانوسى
آشهرق، ايكي كشورى بربرينه الصاقه چاليشيور.
بولر عمومه خدمت دكلميدر؟ » مى ديمك
ايسيه جكسكز !

خير ! منفعت شخصيه خدمت اچوندر؛
ديه جكم. چونكه منفعت شخصيه منفعت عموميه دن
مقدم اولمامش، يعنى موسيولسپس كورديكى خدمتك
برقاچ يوز مثلى برمنفعت حساب ايتامش اولسه ايدى
سزه بگوب، سويش چوللرينى آچق دكل يرنن

بیله قیلدا مزدی . چونکه موسیو لیسپس ابن سینا ،
یا خود نیوتون دکلدی . اولسه بیله تشبثی میلیونلرله
آلتونه محتاج اولدیغندن کمندی کندینه اجرا ایتدیره -
مزدی . منفعت شخصیه سنه خدمت ایچون ایش
آرار آدملر بولدی ؛ آنلر قوتیاه هم آنلرک منفعتنه
خدمت ایتدی ؛ هم کمندی منفعتنی حاصل ایلدی .
فقط وجوده کلان منفعتلرک ایوکی عموم انسانیتنه
عائد اولدی .

کذا زهرمانو آلب تونلانی اوله قدرت شخصیه -
سیاه آچغه مقتدره اولسه ایدی کوستیک
کبی پرک آلتنده طولاشمغنی ، دینلجی ویا تعبیر صحیحیاه
خیر دینلجی طرزنده اوته کندن بریکندن بر منفعت
مخصوصه مقابلنده بر منفعت عمومیه ایچون پاره
ایستکی اختیار ایلزدی . حتی زهرمانو فرض
ایدیکز ، که فرهادک اخفادنن اولسونده آنک ایچون
کولنک ایله طاغ یارمغه مراق ایش بولنسون ! فرهادک -
ده - اکر نقل اولنان حکایاتی صحیح ایسه - ایشه منفعت
شخصیه سی وار ایش ؛ یعنی شیرینی سورمش !....

مانش دکزی اوزرینه کوپری قورمغی تصور
 ایدن مهندس مشهور (بوته) ویا تحت البحر تونل
 یایمق ایستیان ذات دخی عینیه بریکیلر کبی در .
 یوقسه بحر احمرله بحر سفید تلاق ایدرسه ، هند
 سفر لوجه امنیت وقریت ، آب طاغری نقب
 ایدیلیرسه ، ایاب و ذهابجه اهنیت و سهولت ، قالدن
 دوره کوپری اوزادیلیر ، ویا تونل آچیلیرسه ،
 مواردجه سرعت و سلامت حاصل اولور دیه هیچ
 کیسه دوشمنز ؛ زیرا بوکون غربنه فنون و معارف
 حسبته لله صاحب الخیرات اولمق ایچون تحصیل
 اولمئور ؛ بلکه هرکس قابلیت فطریه و مکتسبات
 علمیه سنه موافق ایش کوره رک ، منفعت شخصیه سنی
 تأمین و محافظه مقصدیه چالیشیور ، که هر فکرده
 سعی و اشتغاله بوتایل موجود اولدیغیچون منافع
 عمومیه کندنی کندینه حاصل اولوب کیدییور .
 واقعا حسبته لله ، ویا حسب الانسانیه معارفله
 اشتغال ایدنلر یک چوقدر ؛ حتی دیه یایلیرم ، که
 سویش جدولنی آچق ، قالدن دوره کوپری آتمق ،

ويا خودتونل قازمق رأينده بولان ذوات اكر رأيارينك
عموم عندنده مقبول اوله جغني بيلسه لر ، بلکه او قدر
بيوك بر مقصده خدمت ايدوب ، ده انسانيتك اوليای نغمی
دفترينه يازلمق ايچون بر قوری اتمکله قناعت ايدهرک ،
تصور ايتدکری انشات فوق العاده نك عمله سی
صره سنده بولمغی کندیلری ايچون مدار افتخار
عد ايدر لردی . مع مافیه انسانیت او حالده دکل !
بوراده کیمسه شناسی پی مطبعه جی کوردکجه ياننه
کيدوب ، ده درس او قومق ايسمدي ! لسيپی ده
کیمسه فرانسه ده مائی کوملجکی رنجبر قيافتنده
کورمش اولسه يدی ، سويش جدولنه دکل ، حتی
اوفاجق نهر بيننده يارم ساعتک بر جدول آچیه -
جغنگ امکانه دائر سويلیه جکی سوززه طبیعی در ، که
دلایک نظریه باقاردی !

نه حاجت ! برتيا ترونی کوز او کنه آلك !
او بر غریب تماشا کاهدر ، که سزه پک چوق خفایا
عرض ايدر ؛ ابتدا کوزو کزک او کنه بر پرده

چکمشلردر ، که انواع تصاویر ارائه ایلمر . سز
 اورسمی کورور حیران اولورسکز ! حال بو ، که
 رسمی رسم کبی کوسترن آرقه سنده یانان ضیالردر .
 ولو ، که پرده ده رسم اولسون ! ینه « بقالم شو پرده نك
 آرقه سنندن نه چیقجه جق ؟ » دیرسکز ! حیران ،
 حیران اطراف کزه باقینیرسکز !

پرده آچیلیر ، آچلمز قارشیکزه اورویانك بوندن
 اوچ یوزیل اول یاپیش کوی اولندن ، قلعه لوندن برشی
 چیقار . کورمدیککز قیافته آدملر ، قیرلز کورینور
 شیشه ایچنده برکشلش قفا کوسترلز . آدینی
 « اخذتار » قورلز ، بر فاحشه یی بر قاتل ایله اولندیریرلز .
 کوزیکزک اوکنده کندینی حسرتله اولدیرمش
 بر دیکر فاحشه کورور (ایواه) دیرسکز ولو ، که بر پرده
 دها منظورکز اولسون ، که ایچنده !... کوزلرینی
 بویامش اولان او قدر تلی رسامک معرفتنه نظیره
 کوسترمک ایچون تیاترو جیده سزک کوزلرینی
 قاشدیرمق مقصدیله بر چوق پاره لر فدا ایتشدر .
 صاقین یاکلش تخمینه دوشوبده بو پرده مثلا

بزم کلمی آغوبک تیاتروس سنده در؛ قیاس ایتیک! بنم
عرض ایتدیکم مثالک اک کو چک متالی بک او غلامده
بولتان کر چکه یقین بالانجی تیاترولر و یا تعبیر آخره
آچیق صاچیق اهل پرده تیاتر و جیلردر .

شمدی بن سزندن، سز بدن شوراسنی آ کلامق
ایستیمورز، که عجیبا منفعت شخصییه اولسه او پرده -
بی رسم ایدن آدم الینه فرچه سنی آرمیدی؛ او تیا -
تروی اداره ایدن آدم منفعت شخصییه سنی دو شمه دن
ایشه کیرمز میدی یا خود کیرمیدی؛ او تیاترویه
اویون ویرن آملر مطلقا اویولرینی منفعت شخصییه
ایچونمی ویردیلر؟

سزبکا، بن سزه قولای مرام آ کلاده یلیرز .
آرده منفعت شخصییه دن بشقه بر شی یوقدر .
یوقارده سویشدم، منفعت شخصییه نك نوعی
واردر؛ آ کلایشیلیریا! شمدی سزک صور دیغکز
شیلری ده دو شمه لم :

اولا او پرده نی نقش ایدن آملر البته منفعت
شخصییه لرینی دوشونورلر . چونکه « بر تیاتر و پرده -

سی نشر ایتمک انسانیتہ خدمت ایتمک واسطہ اولہ -
مز . « دیمشردر . چونکہ تیاترو پرده جیلری بہزاد
و یاخود رفائل اولہ مز .

بر تیاترویہ منفعت ذاتیہ سنی دو ششمکسزین مدیر
اولانر واردر : فرانسدہ زمانینک رئیس الوکلاسی
« ریشایو » انکلتزہده « شریدن » کبی . فقط آنلرک -
ده منفعتی واردی ؛ او منفعت ایسہ شان و شہرت
منفعتی ایدی . « ریشایو » یاپدیردیغی تیاترودہ
« قورنہی » دینیلان شاعرک اثرلینہ رقابت ایتمک
« شریدن » ایسہ الترام ایتمدیکی تیاترودہ « سکیر » ک
اویونلرینی میدانہ چیقارمق مقصدیلہ اوغراشیرلردی .
بناء علیہ ایکیمتک حرکتی ده ینہ منفعت شخصیلرینہ
خدمت ایدی .

تیاترولرہ اویون ویرنلر اگر مجرد تیاترو یازمق
ایچون اویون ویرسلر هرملتک اک مشهور شاعرلری
کبی اویونجیلقدہ ، محبوبسلقدہ ، منفیلکدہ جان
ویریرلر .

منفعت عمومیہ یہ وقتیلہ ، زمانیاہ خدمت ایتمک

ایچون یازی یازمش تیاترو مؤلفاری ایسه اورو یاده
میلیونلره مالک اولیورل ؛ حتی برم مملکتده ییله
کینه بیلورل .

شاذ و یاخود مستثنا اولان ذواته دخی اخطار
ایدرم ، که ممکن اولورسه موجود بولنان اخوان
وطنک سعادتنه چالشمق استقبالك عظمتیه اوغراشمق
خیرلی اولور .

یوقاری ده دفعاتله تعریف اولنان شاذلر ، استثنالر
قبیلندن اولدیغی حالده اکثر محررلر بزم مملکتده ،
دخی اورو یاده اولدیغی کبی ، اثرینی یالکز منفعت
شخصیه سی ایچون یازار ؛ فقط او منفعت شخصیه دن
عموم دخی مستفید اولور .

چونکه (بنم اعتقاد مجله اوغملک اوغملک اوغلی
(ده قارت) مزیتنده بر آدم اولمقدن ایسه کندیمک ،
کندی آرقداش لرمک او فاجق برر شناسی او اقلغمز
دها خیرلی در .)

بنم منفعت شخصیه دن عمومک مستفید اوله جغیه
سوز سویلدیکیمی می عجایب کور یورسکز ؟ غریب

شی ! بن ، هر کسی معهود صدر اعظم داماد ابراهیم
 پاشا و یا خود او قبیلدن بر پاشا اولسونده بر دولتی
 باتیرسون ، کندی راحتیه ، اقبالیله قوناغنده او طور-
 سون ، دیمیورم . هر کس عمومه خدمت ایتسون .
 طبیعی عوم دخنی ولو بشر اونر پاره ایله اولسون
 کندیته خدمت ایدلره خدمت ایدر ، دیمک
 ایستیورم .

آکلاده بیلدکی افندم ! دائما جمعیتک ایچنده بر
 آدمک منفعتی هر آدمک منفعتیله برابردر ؛ یعنی برابر
 کیدر . سن بکا کونده بر قاچ غروش ویررسهک
 خدمتکده بولورم ؛ ویرمزسهک خدمتنده بولنه جق
 بشقه بر آدم آرارم . اونک کبی ، صاتون آلاجق
 آدم بولورسهم کتاب یازارم ؛ بولمزسهم بشقه ایشه
 کیره رم .

ینه می عکسنی ادعا ایدیورسکن ؟ پک اعلا!
 ایشته قلمله اعتراف ایدیورم ، که بنده استفاده می

تأمین ایچون هیگزک مزاجنه خدمت ایتک ایستیورم .
 حتی ایچکز دن بعضیلرک « شو محرر نه قسدرده
 طوغری سویلیور . حقیقت حالده اوله دکلی یا ؟
 بو عالم بر بازارلق عالمیدر . هر کس بر برینک
 غفلتندن استفاده ایتک ایستر . آفرین محرر ! شمدی -
 یه قدر کیسه نک سویله مک ایسته مدیکی بر حقیقتی
 پرواسزجه میدانه قویدی . « دیه وجدانک دیر لانغه
 باشلادیغنی ایشیدیورم .

صوص ! ... او قدر لقر دی سویلک سنک
 وجدانکه دوشمز ؟ طوغری سوزی بندن دیکله !
 ینه تکرار ایدرم : دنیاده هر نه کورورسه کز منفعت
 شخصیله الجاسیله وجوده کلشدر .

بعض مؤلفلرک - باخصوص زمانمزده خلق
 ایچون ۱۵ ویا ۲۰ بیک سطر یازی یازدم دیانلرک -
 طفره فروشلغنه اصلا آلدانمیک ! برحقه باز ال
 چابوقلغیله سزی نصل اغفال چالیشیر وموفق
 اولورسه ، بر مؤلفده سفسطه سیاه سزی عینی اونک
 اوکی اغفال ایتک ایستر .

یوقاری ده برقاچ کره در آکلاندم یا مستثنای
ذاتی مستثنا، مستثنا مقلد لری، یعنی مایموناری، آه او مستثنا
مایمونلرندن بحث ایتکه بنی مجبور ایتیکز.... آنلر....
مؤلفلر پروتستومی ایدر دیدیکز؟ مزور بردعوا-
پی در عهده ایده جک پک چوق آووقات بولنه ییلیر؛
فقط استماع ایده جک بر محکمه تصور اولنه مز، که
پروام اولسون!

یایلمیسکز نه دوشونیورم؟ حالا بر طاقکز « بو
آدم ده بویولده بر مقدمه ایله خلقک کوزینی آچهرق، ینه
عمومک استفادسینه بشقه بریولده خدمت ایتک ایستیور.»
دیمکدن بر درلو کنندینی آلامیه جقدر.

تشکر ایدرم! بو فکرده بولنانلرک ظنی حقیقت
حالدر. - شو قدر وار، که بن مستثنالردن دکلم. هله
مستثنا - مقلد لکنی یعنی مایمونلغنی اصلا قبول ایتیم. فائده-
جولغه قاعده جیکلی اولدقجه ترجیح ایدنلردنم. فائده می
آریه جغم، فقط قاعده یعنی هر کسک فائده سی داخلنده
آریه جغم. تعبیر دیگرله هر کسی فائده سنندن خبردار
ایتمکله آریه جغم. هر کسه ضررینی فائده صورتنده

کو سترمکله آرامیه جغم . هر کسه ضررینی فائده
 صورتنده کو سترمکله آراسه م ، مرحوم رشید پاشا
 نك دیدیکی کبی ، «هر کس مجنون اولدیغندن» طبیعی
 بنم فائده م ده حاصل اولمز . چونکه عمومک
 اضرارینه چالشمش اولورم .

(لکن عمومک ایچنده بعض مستشار وار ،
 که ینه کندیاری کبی مستشارک خلق اخلاقا
 اضرار ایدن اثرلرینی کمال ته-الک و شغفه آکوب
 اوقیورلر . فقط اوقویانلرده یازانلر کبی هم مستشار
 هم محدود . اقتضا ایدرسه اثرلردن ده ، مؤثرلردن ده
 خبر ویره بیلیرم . متأثرلری ایسه تعیین مشکل)

نه یالان سویلیه ایم . بر مسئله ده منفعت شخصی می
 هر شیدن زیاده دوشونه جگم ، یعنی منفعت شخصی -
 لرینی هر شیئه ترجیح ایتک ایستر برصنفاک حالندن
 یک قولایلقه بحث ایده میه جگم .

.... ای هایدی بحث ایدرم ، بوده حقیقت یولنه
 خدا اولسون غزته جیلر !... غزته جیلردن بحث

ایتمک ایستیمورم . پک زیاده علیهلرینه دوشرسهم
احتمال ، که کتابی اعلان ایتمزلر . ایسترلسه اعلان
ایتمویرسونلر . بن خلیقک منفعته خدمت ایدیورم .
خلیق ده بنی کندی منفعتمدن بهره دار اولمق ایچون
غزته جیلرک اعانه سنه محتاج ایتمز صانیرم . تمیزاره
اون غروش ویریرینه کتابجغمی اعلان ایتمیررم .
غزته جیلر آره سننده ده « مستشنا » لر واردر .
حتی ایچرنده بولندم ؛ فقط یوقاری ده سویلشدم یا
بن او مخلوقاتدن دکلم .

سوز آنره انتقال ایتمشکن شو حقیقتی اولسون
سویلیم : دنیاده غزته جیلر قدر ریایی حقیقت قالبنده
ایسته دکلی شکل و صورتده دوککه موفق اولمش
بر صنف دها یوقدر . بو مخلوقک نصل شیلر اولدق لرینی
یلیر میسکن ؟ یانلرینه واره جق اولسه کز وطن محبتدن ،
ملت غیرتندن ، معارف طرفدار لغندن دم اورر لر .
غزته لرینی اله آلسه کز بو درلو موعظه لک عرش
اعلیه چیق جق قدر قوتیلرینی کورورسکن . هله
بر کره دائره محرمیتلرینه کیر کزده باقکن !... غیرت

جر منفعت ، جمع نقوددن عبارت می ، دگلی او زمان
آکلا شیر .

ایچنده مستتاری واردر ؛ هم جداً مستثنا :
شناسایی دوشند بجه غزته جیلغی تزیف ایتکده انسانه
تأدب کلیور . فقط

(فقط بر وقتان بری غزته جیلقده طورینی
دکشدیدی ؛ چونکه ریایی حقیقت قالبنده
دو مک ایچون موعظه لرینی - اللهمک غضبی ،
جهنمی ، اعرافی ، عقوباتی ، زبانلرینی فلانلرینی
تعریف ایله مستعلرینی متأثر ایتک ایستیمان واعظ افندیلر
کبی - خلقی اندار ایده جک بر یولده ایراد ایدیورلر .
فقط بوده « مستثنا » لک اشاغی طبقه سنمک
ادنا قسمنه داخل اولانلرک اثر صنعی در .)

بر طاقکز بالذات کیدوب کورمکله ، بر طاقکز
ده لسان آشنا اولقله ، بر قسمکزده شو ایکی صنفدن

التقاط ایتدیکنکز معلومات ایله غریبونک نشر معارفده
 کوستردکلری مهارتی آکلامشسکزدر . فقط ایچکزده
 غرب لفظنی بیلانر وار ایسه ده غرب نره سی ، و غرب
 اهالیسی کیلر اولدیغنی ، بیلیانلر ، بیلانلردن البته
 چوقدر . تعریف ایدهلم : غرب کونشک باتدیغنی
 یره دنیش ؛ آمریقانک غربی آسیا اولدیغنی کبی ، بزم
 غربمزده اوروپادر . غرب اهالیسی بریرک شرقنده
 و یاخود غربنده بولنانلره دیمزلر ؛ مدنیت و معرفتی
 دنیا به نشر ایدن و نشر ایتکه چالیشان اوروپا
 غربلرینه دیرلر . اصحاب مدنیتی اوروپالیر ، یاخود
 فرنکلر لفظیه معرف کورمک اعتقادنده بولنورسه .
 کز پک پیوک خطا ایدرسکز . اسپانیاده کویلیلر
 و حتی شهرلیلر واردر ، که ایرانده طهرانلیلردن
 دکل حتی بلوچستان طرفنده بولنان کویلیلردن
 جاهلدر . روسیه ده آدم بوله ییلیر سکز ، که اللهم
 (حاشا) قریم محاربه سنده مغلوب اولان ایمراطور
 نیقولادر ، ظن ایدر !

اوروپالی و یاخود عالم مدنیت دیدیکمز یرلرک

خلقی انکلیز، فرانسز، آلمانیالی، بلجیقالی،
اسقاندینا، ایتالیالی، پورتگیز؛ خصوصاً
اسویجره لیلر و دهاپک جانمز ایسترسه آمریقالیلردر .
(آمریقا حکومت متفقہ سنی هر وقت مدنیجہ اوروپایہ
الحاق ایدہ یلیرز . حتی عالم مدنیٹک برنجی پارچہ سی
اوراسیدر .)

بو عالم مدنیٹدہ هر کون بیک درلو بدیعہ
میدانہ کلدیکی کبی ، پیکرلہدہ کتاب تألیف ونشر
اولنور .

ہایدی ہیزک وردزبانی و مدنیجہ نمونہ استشہادی
اولان پارسی الہ الالم ! او شہرک احوالہ اطلاع
ایچون کوستردیکیکز ہوسی احتمال ، کہ پای تحت
عالم ظن ایتدیکیکز استانبولک احوالی تحقیقہ
کوسترمامشکزدر . ایستہ پارسدہ تدقیق اولتہ جق
اولسہ کون باشنہ اون بش بکرمی نوع کتاب تألیف
ونشر ایددیکی آکلاشیلیر .

فرانسہدہ ایسہ - بزده اولدیغی کبی - باصمہدہ
حد غایہ ایکی بیک دکلدز ؛ - زیرا مملکتزده ۱۲۶۸

شعباننده ۱,۲۰۰ طاقم قاموس باصلمش ، هر کاتب
 پکینان عثمانلی به بر دانه سنی ایدتمک لازم اولدیغی ،
 حالده احتمال ، که حالا (دار الطباعة العامره) ده
 و یا صحاف دکانلرنده ال سورلمدک بر قاچ یوز طاقی
 موجوددر . حال بو ، که اسمیله معروف لغتک صاحبی
 متوفی بیانکینک یالکز ۱۰۰ طاقم قاموسی بر ، ایکی
 آی طرفنده پارسده صاندیغی مشهوردر .

شو فقره بی استطراد صورتنده ایرادمن عثمانلی
 پای تختنده عثمانلیلر ایچون باصلمش ۱,۲۰۰ طاقم
 لغتدن یکر می سکز سنه طرفنده نهایت یدی ، سکز یوز
 طاقم صاتلمش اولدیغی ، حالده پارسده ۱۰۰ طاقمه
 بر ، ایکی آی ده مشتری ظهور ایدرسه آرتق اوفرانسز
 پای تختنده - که بعض اقواله کوره پای تخت عالم
 مدنیت در . - فرانسزلسانیله یازیلان کتابلرک قاچ بیک
 نسخنه باصلمسی و نه قدر رواج ورغبتله صاتلمسی
 اقتضا ایده جگنی سز حساب پیورکز !

بز حساب ایتدک ؛ بیانکی لغتلرینی بر دفعه

باصدیرمش ؛ و بردفعه صاته بیلش ؛ حتی اوروپاده
 کوردک دیه جکسکز دگلی ؟

اویله در . بردفعه باصدیرمش ۲۰۴۰۰ نسخه
 باصدیرمش . ولو ، که برآیده صاته مامش اولسون .
 مصرفی چیقاره جق قدرینی هیچ اولمزسه بریبلده
 صاتمیش . اوروپاده باصلمش ؛ حال بو ، که اوروپاده
 ترکیه حرف یوق ! فنا ، فنا حرفلر اختیار اولمش ؛
 حال بو ، که او حرفلری بولق ایچون اوروپاده بر
 مراجعتگاه وار . بهالی صاتمیش ؛ حال بو ، که مرفک
 وضع ایتدیکی فیئاتله اوروپاده دکل ، حتی استانبولده
 یله آله کلمش ، وآله کلیور . برزمانده ، که قاموس
 بیانکینک آلتی یدی مثلی مصرفه محتاج ایکن ، بیانکی
 قاموسک آلتی یدی مثلی بها ایله صاتیلیور ! بو کاسبب ؟
 هرکسک منفعتنه خدمت ایتسی دکلدردنه ندر ؟

اگر فرانسزلر عریجه سویلسه ده بیانکی ترکیه
 ایله اولسانک پیننده ترجان اولسه یدی بزم مملکتده
 یازی یازانلردن عجباقو یننده بیانکیسی بولنمیان ایکی
 کشی ده برآدمه تصادف اولنه بیلیرمیدی ؟

مدینتک تعاطی ء افکاره بودرجه احتیاجندن و او
 احتیاجک نشریاتی اک بیوک بر صنعت حالنه کتیر -
 دیکندن در ، که نیویورق ، واشینگتون ، لوندره ،
 پارس کبی ، شهرلرده یومی اللی ، آلتش وحتی یوزاللی ،
 یوز آلتش بیک نسخه نشر ایدر غزته لر بولونیور .
 بالکز غزته دکل مشهور و یقتور هوغونک - « له
 میرنه رابل » نامنده و هجج اولمزسه نعیم تار یخنک
 ۲ جلدی بیوکاکنده بر حکایه سی واردر ، که - زمانزده
 موجود اولان اکابریک ترجمه حاللرینی یازمقله مشهور
 « واپورو » نک ۱۸۷۰ تار یخنده نشر ایتدیکی ترجمه
 حال لغتسه کوره و یقتور هوغونک تألیفی دهها باصله دن
 طقوز لسانه ترجمه اولندقدن صکره بر رسمی - فقط
 اوجوز - تمثالی دهها باصلش و اوتمه الک ۱۸۶۳ سنه
 میلادیه سندن ۱۸۶۵ سنه میلادیه سنه قدر ۱۵۰ بیک
 نسخه سی صاتلشدر !

هوغو مستناردن اولدیغندن کتابی نیچون یازمش
 یلاهیم . فقط یمین ایدرم ، که آنی رسمی اوجوز
 بریولده باصانلر ، صاتانلر ، خصوصیه کنندی

منفعتار ینہ خدمت ایشاردی . اما کینک منفعتی
 معنوی در . یعنی انسانلرک کیمی ینہ چکنی ، کیه چکنی
 دوشونور ؛ کیمی دوشندیکنی یمکه ، دوشندیکنی کیمکه
 چالیشیر .

ینہ حکمت زیالشدی ؛ صدده رجوع ایدہلم !

برطاقم ارباب قلم داده واردر ، که مشهور ویامغرور
 اولدیغندن ، پنجمسی ایچون ییلده بر کتاب نشر
 اتمکله اکتفا ایدر . اونوع ارباب قلم اکثریت اوزره
 چوق کتاب صاتیلیر یرلرده یعنی یوقاروده مدنیت
 اعتبار نجه نه دیمک اولدیغنی تعریف ایتدیکمز اورویاده
 بولنور . اوروپالیر (یعنی تعریف ایتدیکمز اورویا -
 لیر .) بلای سعیه مبتلا ، ایکن تعجب ایدرم ، که
 میلیونلرله نشریاتک مشتریبسی اولدیغنی حالده ، ینہ
 خلق او یقودن ، راحتدن ، حظوظاتدن ، اشتغالدن
 وقت بولوب ، کتاب او قیسور ! ینہ خلق متنوع
 کتاب او قورکن ، ییلق اثرلری ده آریجه مطالعه ایلہ
 اشتغال ایدیور !

او در لو اثرزه آلماناق (*) دنیلیر ، که بعض لغت کتابلرینک روایتنه کوره « المنقح » ویا « المناح » کله سندن محرف ایمش .

بزم مملکتزده - وجودی قالقان برشارلاتانک قولنجه - اندلس عربلرینک احتراعاتندن اولان « المنقح » و - بر محقق قولنجه - عبرانیلرک اثر ایجاددی اولان (المناح) یرینه عجملرک معهود « طومار تقویمی » رواج بولمش ! کنارنده اختیارات نامیه استقبالدن خبر ویریر هدیانلرده بولنه کلیرمش ! حتی متوفی رضانک تقویمی حالا اللرده کزوب طور یپور ! (لایعلم الغیب الا الله !)

اما بنده کزک بورساله جکم اویله یرده طور رکن ، کو کدن ، استانبولده ایکن ، بغداددن خبر ویرن مخلوقانک اثرلرندن دهافائده لیدر ؛ آنلرده منفعتلرینی محافظه یه چالیشیور ، بنده . فقط آنلر مطلقایان سایه سنده

(*) زیرده آلماناق عنوانلی بر مقاله ده بوبابده اقتضاییدن ایضاحات ویرلشد .

استفاده ايله اوغراشيورلر . بن ايسه طوغرى
سويليانلرک طوغرى سوزلرينى هر کسه ايشتمدير مکه
چالشيورم .

بوآلماناق اوروياده نصل اوليورده رواج
بوايورمى بيوره جقسکز ؟ بنده اونى آکلامق
ايشيورم ؛ آلماناق منجمک دکل ، متوفى رضا
تقومى ده دکل . هرکسک بيک درلو کتاب اوکو-
مق ، بيک درلو غزته کورمکه ذهني طولمش ؛
برچوق آدمک انتخابه اقتدارى قلامش ؛ آنک ايچون
آلماناق رغبت بوليور . اوذهني طولمش ، اورغبتى
منقطع اولمش آدملر سنه ده برکزه اولسون ادوار
فلکيه نك حرکتى افکار انسانيه نك ترقيسى کورمکه
رغبت ايدييورلر . يانلرنده هيچ اولمزه تقويمى
برشى ، ترقيات زمانه يي کوسترر برساله بولنيور .

بنده کزک افکار عموميه به عرض ايتک ايشتمديکم
کتابچق اوتقويم ، اورساله قيلندن دکدر . فقط
برنجيسنک ويژه يله جکى فائده يي اعطا ايتمه مآذونيت
يوق ! ايکنجيسنک حاوى اولمق لازم کله جکى شينى

عمومیت اعتباریله دکلسیده عثمانلیلره و عثمانلیلرک
فائده سنه تعلق ایده جک جهتلرینک برپارچه سنی
اولسون شاملدر صانیرم .

برآلماناق تألیفته سعی ایدن آدم ایچون اک قولای
شی اوکنه بر تقویم سال آلهرق ، آیلری کونلری
کتابنک اولنه درج و حسابنده خطا ایدرسه منجملرک
زعمنه آفاق هرج و مرج ایتکدن قولای برشی یوقدر .
مع مافیله (اصحاب نجوم) طرفندن آلماناق ، المناح ،
سالنامه ، والحاصل هر نه نام ایله اولورسه اولسون
یرده طوررکن ، کوک یوزینک احوالندن خبر ویرمک
ایچون کیسه یه رخصت اعطا پیورلیور . بزده واز
کچدک . سالنامه نامیله موسوم اولان کتایمزده یالکز
برک ، وحتی کره زمین اوزرنده کوچوچوک
برپارچه اولان بزم ملکک حالندن بحث ایده جکر .
آره صره اوروپادن ، آسیادن ، آفریقادن وحتی
آمریقادن سوز قارشیدیر سفق (اوسترایادن بحث
ایتمدیگمه حرمة) او قدر قصور لر مزده عفو پیو
ریلور ظن ایدرز .

پك اعلا اما بزم یازدیغمز شیرلی غصب ایدوبده
 کتابکزه درج ایده جکمیسکز ؟ دیه چهره کزی آصمه -
 یکز ! حدمز دکل ! یازدیغمز شیر کتاب ایسه آنی
 کیم باصدیره جق ؟ نصل نشر اولنه جق ؟ کیم
 آلاجق ؟ کیم صاته جق ؟ بز حالا شو او فاجق
 رساله پی قولایلقله موجب استفاده اوله جق صورتده
 نشر ایتمکن عاجرز . یوق ! یازدیغمز اثرلر پارچه ،
 پارچه بندلردن ، شعرلردن ، فلانلردن عبارت ایسه
 البته آلیر طویلارز .

کیم دیمش ، که بر آدمک آغزندن چیقمان لقردی
 بشقه بر آدمک قلندن چیقمسون ؟ مؤلف افندیلر مزك
 شوجهتمده حقی اوله بیلیر . بز آلماناق یازارکن ،
 هرکسک یازدیغنی ، سویلدیکنی ، بریره طویلایوپ ، ده
 آندن استفاده ایتمک ایسترسهك آثم اولورز . بوالمننا -
 حده اوله شی یوقدر . مندرجاتی اصحاب ادبک آثار
 فکر یه سندن ، قبول اولنان شیر دخی پارچه ، پارچه
 بعض اشعار و مقالاتدن عبارتدر .

بیلیر میسکز بر آلماناق نصل یاییلیر ؟ بیاز سه کز
 شو اشاعیده کی تعریفاته دقت پیور کز ! بن بو-
 صی پک چوق دوشندم . نهایت بو اثر لدن هر سنه
 قرق الی نسخه ایدینوب ، کتابخانه مده همان اوچ
 درت یوز آلماناق جمع ایلدکن صکره ، حکمتی
 آکلایه بیلدم .

(فونوه رساسیون) یعنی قاموس مصاحبت
 دیر ، که « آلماناق دینیلان شی خلقک الک زیاده
 رغبتله تلتی ایلیه جکی برکتایدر . »
 سبب ؟

سببی شودر ، که بو مجله لر بتون محصولات فکریه -
 نک خلاصه سی ، بتون آثار ادبیه و فنیه و حکیمه دن
 التقاط اولمان مقالاتک مجموعه سی در .

بر آلماناقجی جمله سی اعلا اولق اوزره یوز شی
 انتخاب ایتسه ، و ایچندن اون بش یکر میسنی ده انتخاب
 علی الانتخاب اوله رق ، آروپ ، قید ایلسه ، آرتق
 او کتاب لذتله او قونوریا ؟

باخصوص ارباب مطالعه دن هیچ برینک عمومی

او قومغه فرصت بوله میه جغی اثر لری او ییالقی
 یادکار لرتون سنه نك کونلرنده او قویوب قید ایدر لری .
 چونکه ایشلری اودر . فقط بویله آلماناق ترتیب
 ایتمکله اوغراشانلر بزم مملکت مزده بنده کردن بشقه
 یوقدر . ایلری ده ظهور ایده ییله جگنی امید ایتدی کم
 ایچون او یولده دخی پیشوالغی - ایکنجی دفعه
 اوله رق - اختیار ایلدم .

سز آنلرک جیلرنده کی دفتر لری کوره جک
 اولسه کز تیمارخانه لری ساکنانک صادرات مجنونانه لری نك
 ضبط جریده لری قیاس ایدر سکز . نروده بر کتاب ،
 هانکی کتابده بر مقاله ، هانکی مقاله ده بر فقره
 کورور لسه ، همان دفتر مستحضراته تمامیه ، عینیه
 قید ایدر لری .

ایشته بنده سزه بو کتابی اوچله نك بر نمونه سی
 اولقی اوزره بوسنه ایچون عرض ایتمک ایسته دم .
 بلکه اثرم - محاربه دن دونمش برزیبک کی - الینی ،
 قولنی صاللا یهرق ملته عرض وجود ایتمک مقتدر
 اوله مز . چونکه یکی طوغه در . فقط بر آرنود

یاوریسی کبی بنده بو وطنده طوغدم! دیرک
 وطنی ایچون ام کلیمکه مقتدردر؛ اعتقادندهم .

ادبیاتمزدور فترتی کیردی . زمانمز بزی برمرکز
 ترقیه سوق ایتمکده ، وهرشیده کتدیکه ایلرولر
 برطور انقلاب کورولمکده در . هر صاحب معرفتک
 کندیسسی ایچون برطرز جدید اختراع ایدیشی نه قدر
 خطا ایسه هر صاحب قلمک ده - اکر مقتدر ایسه -
 بکندیکی یولده ویاتعبیر اصح ایله ایسته دیکی طرزده
 یولندیغی عصرک اطوار مجددانه سنه موافق برمساک
 افاده واستفاده آچق ایسته میسه ده . او قدر خطا
 اوله ییلیر .

— فقط همیز کیم در ؟

— البته حقیقت اوله جق !

— حقیقت بکللتنا یور .

— البته حریته مراجعت اولنه جق : حریتده

بکنلنر سه مر جمعمز - ضروری - عادت اوله جق .

بوزمانده بوتین کیمک درت بش یاشنده کی قیر

چو جو قاری نه قدر سرایت ایتدیگی حالده ، بزم
 یابو چچی و یمنیچی اصنافی مجرد خلق کنندی صاری یابو چ
 و قیر میرنی یمنیار یله کزدیر مک تعصبنده عناد ایتدکلر -
 ندن باطوب ، کتدیلمر . بو عصرده ایسه مطبوعاته
 رغبت - له الحمد - بوتینه رغبتک یوزده بری قدر
 رواج بولمه یاقلاشیدی . اگر بزده حالا ادبیاتده
 شفیق نامه نك ، سیاستده ابن خلدونك سوزلرینی
 معجزه قیلندن ظن ایدر سهك ، البته فالبته باتار کیدرز .
 او قونسون ، او قونسون یازی یازمنی عراق
 ایش آدملر واردر ؛ حاللرینی یوقاری ده تعریف
 ایتدیم . فقط بنم استفادام اثر مک او قونسنه متوقف
 اولدیغی کی ، ارباب مطالعه نك ذوق واستفاده سی ده
 او قودقاری شیئک جان صیقیمه جق صورته اولقلغنه
 منوطدر .

مثلا هر کسه برشی او کرتمک ایچون کوزلرینه
 بردور بین قدر تنده کوزلک طاقارده بای حال زحاک
 خلقه سنی کوستر مکه چالیشر سه م طبیعی در ، که

او کرتمک ایسته دیکم آدمارک پک چوغی استفاده دن
تبری ایدر؛ چونکه مضطرب اولور لر . فقط
برچو جوغه افلاکی او فاجق بردورین ایله کوسترمکه
باشلار سه م زخلك خلقه سنی کوره جک دورینی
کندیسی آرارده بولور .

شمعی افندم ! بنده کز اصحاب مطالعه یی
چو جوق ، و یازی یازانلرک جله سنی مستشای قیاس
ایتمورم . او جهته له چو جوقلره وارنجیه قدر هر کس
کندی منفعتی ادشنور اعتقادنده بولونیورم .
(مستشای افندیلر من بشقه لقردی .)

آنک ایچون شورساله یی بیوکلره ، چو جوقلره
فائده ایدر؛ و آنلرک استفاده سی سایه سننده وجوده
کمترین آدمده مستقید اولور؛ ظنیله باصدیر بیورم .
ابوالضیا توفیق

آلماناق

لفظی

بر اسم عمومی در

بو بر اسم عمومی در، که هر نوع تقویم‌نومه و اولنده
و یا خود آخونده، حاصلی دروننده تقویم بولمان آثار
سنویهیه تسمیه اولنور. صرفیونک روایتنه کوره بو
بر اسم عربی و حساب معناسنه اولان (المناح) مخرفی
ایمش. (اسقالیرتهر) و سائر مدققین بو لفظی
رومجه دن مشتق اولمق اوزره قبول و (آیک دورانی)
معناسنه اوله رق قید ایلدیلر. بعضر یده ساقسون
لسانندن کلدیکنی بیان ایله اصلنی (آلمونکت) دیه
ضبط ایتدیلر. بو ایسه (آلمونهلت) مخرفی اوله رق،
اسکی جرمن لسانجه هر آیک مجموعه سی یعنی دفتر
شهور دیمک ایمش.

دیگر بر ظنه کوره بو نوع اثرلری ایجاد ایدن
بریتانیالی (کینقلان) اسمنده بر ذات اوله رق، هر سنه
تنظیم ایتدیکی تقویم نسخه لری نشر ایدر و بوکا

تنبیه ده بیله کوریلپور : چینلیلر ، هندلیلر ، مصر -
 لیلر ، یونانلیلر کبی .
 رومالیلر بو نوع اثرله (فاست) دیرلردی .
 خرسیتیانلق بو عادتق قبول و تعمیم و اسلامیت ایسه
 اکیال درجه سنده توسیع ایلشدر . حتی اوروپاده
 بو درلو شیلر هنوز کلیسا کتابلری تئاتندن معدود
 ایکن ، بشنجی عصر هجری ده واضع شهور ملکیه
 جلال الدینک منجملری هر سنه شهور و موابعی
 معین و انقلابات سماویه و حسابات نجومیه پی معین
 تقویملر نشر ایدرلردی . و حتی یدنجی عصر
 هجری او اسطنده ظهور ایدن مخرب مشهور هلاکو
 بیله هر ییل تقویملر یاپدیرلردی . اوروپاده ایسه
 مطبعه نك ظهورندن اول آلماناقلر کلیسا کتابلرینک
 بر طرفنه درج ایدیلیر ؛ و یورطی کونلرینی تعیین
 ایتکده استعمال اولنوردی . بعض کره بونلرک
 دائمیسی یاپیلهرق ، علی الدوام قوللانیلردی . فقط
 بو ایجاد اون آلتنجی عصر دن مقدم کورولماشدر .
 بو یولده تقویملر دولت عثمانیه نك بدایت ظهورندن

بری عثمانلیلر نزدنده معروف و نامی ایسه روزنامه در .
مع مافیه بزده ایرانلیلر و یاخود سلچوقیلرک یادکاری
اولقلغی محملدر .

*

۱۵۳۳ سنه سنده لیون معدل نصف النهارندن
اولچولمک اعتباریه (رابله) نام منجم بر آلماناق
نشر ایتشدر، که او زمانه قدر هیئت محصولی اولان
بو یولده اثرله نجوم محصولی قائلز و اختیارات
درج ایدلر ایدی. واقعا رومالیلر و آنغلو ساقسونلر
ده اختیارات و اخبار غیبیه کورولمش ایسه ده آنلرک
آلماناقلری هیئی دکل صرف نجومی ایدی .
فرانسز قرالردن ایکنجی هانری زماننده
پارسک (نوتردام) کایساسی منجمی بویه ایکی فنک
مخلوطی اولهرق ، بر آلماناق یامش و ایچنه یالان
یاکایش بر طاقم اختیارات درج ایتشدر، که ایوم
کویلولر عندنده مرعی در . او زمان ایسه سرای
حکمداری طرفندن دخی تقدیر اولمشیدی !
ینه بو عصرله یعنی ۱۶۴۴ سنه لینه طوغری

انکلتزده (لیللی) بر آلماناق نشر ایتش و ایچنه سیاست و دیانتیه مضر بر طاقم خرافات قاتمشدن .

آلماناقره بو کبی مضر شیار قاتلیدیغنه اک اول فرانسده طقوزنجی شارل دقت ایدرک، آثار مجوئه طبع اولمزدن اول بر کره معاینه اولنسی حقنده بر نظام وضع ایتشدن .

اوچنجی هانری آلماناقره وقوعات مستقبه نك استخرا- جنی متضمن زایجه لر قونلمسنی منع و اون اوچنجی لوئی دخی ۱۶۲۸ سنه سنده بو تنوعیتی تجدید و تشیید ایلدی .

*

آلمانیاده طباعتک ظهورینه قدر آلماناقرک احکامی مکتبلرده تدریس اولنور؛ و حتی هر آیک قوزموغرا- فیایه متعلق اولان وقوعاتی شاگردانه حفظ ایتدیریلیر ایدی .

آلمانیا نك (سسیو باتوس) اسمنده اولان بر آلماناقنی (لوتر) ك (*) شاگردی و دوستی (مهلا -

(*) لوتر ، پروتستانلیغک واضعی در . ولادتی

آلمانیاده ۱۴۸۳ وفاتی ۱۵۴۶ ده در .

نشستون) اصلاح ایتشدر . بو اصلاح آلماناقلرك
منزله كاله ایصالنی موجب اوله جق قدر مهم و مندر .
جاتی حقنده بر طاقم تصحیحاته قدر شامل ایدی .
آندن صكره لردر، كه آلماناقلر زمانلرینك محاكات تاریخیه .
لرنجه میزان عد اولنق مزینتی قرانه بیاشدر .

*

اون سكرزنجی عصرده فرانسه ده اهالی یه
تنظیماتدن بحث ایدر؛ و یوانیقه وزراعته اختراعات
جدیده وسائر حقنده معلومات اعطا ایلر؛ آلماناقلر
كورولمشدر .

(بون مساره بو آتو ده بال آن سویس) یعنی
ایسویچره بال شهرینك ای و طویال مخبری نامنده کی
آلماناق بو عصرک محصولی اوله رق، (آلماناق دومانو-
لانسبرغ) یعنی لانسبرغلی مانتونك آلماناقی عنوانیه
نشر اولمان ائردن بر عصر صكره ظهور ایتشدر .
۱۷۸۸ سنه سنه مخصوص اوله رق؛ نشر اولمان
بال شهرینك ای مخبری اوروپانك احوال عمومی سنه
دائر تحف بر اجمالی و ممالک بعیده نك احوال وعاداتی

حقنڊه بعض معلوماتی و حفظ صحتہ دائر و صایایی
 ویهودیلر حقنڊه بعض عزویاتک ردینہ دائر برخیلی
 معلوماتی-جامع ایدی (*)

*

بر قاج سنہیہ کلنجہیہ قدر انکلترہده آلماناق
 نشری (استاسیونہری اوف قومیانی) اتمندہ بر
 شرکتک امتیازی تحتندہ اولسندن آلماناقلر بو
 قومیانہ نک ید و احدثندن چیمقار و حکومت دخی بر
 رسم مخصوص آلیر ایدی .

(*) بوندن ده آ کلاشیلپور، کہ آلماناقلر ابتدا شہور
 و ایامہ و حادثات فلکیہیہ متعلق مواد ایچون ایجاد
 ایدلش ایکن بالاخرہ بونلرک ابتدالرینہ - شو بزم
 آلماناقدہ کی کبی - یالکز بر جدول شہور قید ایدیلہرک،
 صحائف سائرہ سنی بیک شیئہ حصر ایتشلردر .

واقعا الیوم نجوم و ہیئتہ مخصوص اولہرق، آلمانا-
 قلر نشر اولندیغی وارسہده مثلا سادہ تصویری
 حاوی وحتی تعریفاتدن بیله مستغنی نوع، نوع اثرلرہ
 نشر ایدلمکده در .

فرانسه ده ۱۶۷۹ سنه سنده قرال آلماناقی نامیه
 (آلماناق روآیال) ظهور ایدن اثر مؤخرأ ملی
 آلماناق نامنه انقلاب ایشدر . بو آلماناقده صفحات
 قرواوقات طلوع وغروب ایله سرایک بعض ایام
 ریمیه سی و فرانسه ینایر لرینک مصادف اولدیغی
 کونلر ایله ضربخانه بولنان مملکتلره دائر معلومات
 تاریخیه مقید ایدی .

مؤلفی ایسه (لوران هورری) اتمنده بر ذات
 اوله رق ۱۶۹۷ سنه سنه قدر دوام ایلدی . آندن
 صکره ایستاتیسیتیک یعنی علم اجمالی ایله مأمورین
 دولتک اسامیسی دخی درج ایلدی .

۱۶۹۹ ده اون دردنجی لوی آلماناقلری برقات
 دها ایلری کوتوروب کندیسی بالذات آلماناق نشر
 ایلدی (!) بو آلماناقده اک پیوک پرنسیر ایله بعض
 کلیسامتیازاته دائر معلومات ویرلش وملی آلماناق
 نامی اعطا ایلش ایدی . (آلماناق ناسیونال) براز
 صکره ذوات مشهوره نك اسامیسی دخی بو آلماناقه
 قیدا اولندی .

اون دردنجی لوئینک و یردیکی مثالہ مؤخرآ
اوروپانک هر طرفی امتثال ایدہرک، حتی آلمانانک اک
کوچوک بر پرنسی بیله کندی دولتنہ مخصوص
آلمانانقن محروم قلاماشدر .

پروسیانک دولت آلماناقی ۱۷۰۰ سنہ سنہ تأسیس
اولمش و ساقسونیانک کی ۱۷۳۰ دہ بدأ ایشدر .

۱۷۶۳ دن بری نشر ایدلمکدہ اولان (آلماناق
دوغوتا) پی اونٹیملم ؛ بو اثر اورو یادہ فرمان فرما
اولان خاندانلرک و آلمانیا متفقینمک مشارک اولدیغی
مچاربهلرک تعریفات و اجالنی حاوی اولهرق ، هر سنہ
بر فاندلمکہ سیاسیه و برده (جریدہ و قایع) نشر
ایدردی . دوشونملی در ، کہ بو منتق سائر عجمنک
خلاصہ سی در ؛ و بو سنہ یوز اون آلتنجی دفعہ سی
نشر اولمشدر . شمدیکی حالده ایسه کرہ ارضک
همدن عد ایدیلان حکومتلرینک کافہ و فجملاً احوال
سیاسیه و مالیه سنندن خبر و یردیکی جهتہ سنوی بر
ملیون نسخہ قدر سورولمکدہ در .

الیوم اوتوزدن زیادہ آلماناق وارددر ؛ و بونلرک

۱۷۶۳

اك برنجیاری فرانسز آلماناقلری در، که غران بریتانیا
و آوستریا دولترلیله آمریقا جمهوری معلومات سیاه
سیه لرینه رعایت ایتکی وجائب اتفاقیه دن عداتتمشدر .

*

پارسللی مثل مشهور (دیدو) نك سالنامه تجارت
- یاخود - ۱۰۰۰ ۵ آدرسللی آلماناقلی دخی آثار
مقبوله دندر، که سکسان ایکی سنه دن بری بلا فاصله
دوام ایتکده در .

بو آلماناقله فرانسه ده بولنان کافیه اما کن امیریه
و سیاسییه و مالیه و صرافیه و تجاریه و دارالصنایع
و سائر نك اسامیسی محرر اوله رق، بر جدول تهجی
ایله مراد اولنان اسم و مکان بولنور؛ و حتی ارباب
صنایع اسملری و صنعتخانه لری و مشهور مغازلر و تعلق
ایلدکلری خصوصات و یارسده شایان زیارت و تماشا
اولان موزه لر، کتابخانه لر حقیقه مختصراً معلومات
و یرر .

هله فرانسه ده بو درلو اثرلرک زیاده مقبول
اولدیغندن، بر طرفدن کتابجیاره ارباب ادب منقحلری

خلاقك رغبتنه لايق اوله جوق خدمتدن كير و
طور مديلر .

فرانسه ده آلماناق (ده موز) و آلماناق (ده دام)
قبيلندن اولان مجاهلر يك چوق وقتدن برى نشر اولنه
كلمشدر، كه بوندرده شاعرلر و حتى متشاعرلر بيله بر
سنه لك محصول طبيعتلريني انظار عامه يه عرض ايتكي
اعتقاد ايلشدر در .

*

آلمانلر ادب و تصويره و موسيقي و حكايه يه دائر
اولان منتجخلريني سال بسال كوزلشديرديلر . انكلترلر
ايسه بونلري تقليد دن كير و طور ميه رق ، اك كزیده
اديبلرينك محصول قلملريني منتجخلرينه درج ايلدكلري
كبي ، رسملري دخی سائر ملتلردن و بلكه مقلد بهلري
اولان آلمانلردن زياده اكمال و تزئين ايلديلر . بو غيرت
فرانسوزله دخی سراسر ايدهرك ، او يولده تنظيم
ايتدكلري آلماناقلري اورو پانك هر بر مخافلنه قبول
ايتديرمكه موفق اولديلر .

انكليرلك (فورژه مه نوت) و (كه يساق)

اسمندی کی منتقلہ نیک محکوم کاتھہ باقلقہ طویولمز .
 (ایلو سریتد لوندون یوز) و (کسلس آلماناق) رسمجہ
 فوق الغایہ ایلمشردر .

آلمانیادہ میدو اسمندی کی آلماناق پک چوق زمان
 مقبول خاص وعام ایدی . لکن شمیدیلر دہ آلمانی
 مطبعہ جیلری ہر سمنہ حدہ حسابہ صیغمز آلماناق
 نشر ایدیورلر ؛ زیرا کنج شاعر و محرر لری ایلاک
 تجربہ قلمرینی بونلر اوزرنده اجرا ایتکده درلر .

*

قوزموغرافیان و لو جزوی اولسون بہرہ دار
 اولان ملتک آلماناق نشر ایتدکارینہ بالادہ اشارت
 ایلمشیدک . روسیہ دہ دخی وقتیاہ اوروپادہ اولدیغی
 کبی کلپسال طرفندن ایام دینہ و خرافات منجمیہ یی
 حاوی آلماناق نشر ایدیلردی . صکرلری بعض
 فنون و ہیئتہ متعلق آلماناق تمثیل ایدلمکہ باشلادی .
 بش اون سنہ دن بری روسیہ دہ تصاویر و محکو
 کاتھ پک زیادہ رغبت کورولدیکندن ، ایوم تصویر
 و حکدہ ہم آلمانلری و ہم دہ انکلیرلری محبوب

ایده جک درجه لوده اثر لر میدانه قویمقده اولدقارندن،
 بو سببیه آلماناق خصوصتده دخی خلیجه تفوق
 کوستر دیار . فقط روسیه ده سربستی مطبوعات
 اولدیغی و کوچک، یوک هر نوع نشریات مطبوعه
 قبل الطبع نظر معاینه دن کچمکده بولندیغی جهتله
 مندرجاتجه غریبونک اک عادی منقعلری درجه سنه
 یله وارهمدیله . آنده ایسه قباحت ارباب معرفتده
 دکل طرز حکومتارنده اولدیغی معلومدر .

*

آلمانیاده هر سنه تاریخک بر پارچه سنی تصویر
 ایدر آلماناقلر کورولمشدر . ایتالیانلرده بونی تقلید
 ایتشدر .

اون بشجی لوئی زماننده فرانسه ده آلماناقلرک
 نوعی آزالمشیدی . لکن او زمانک تأسیساتندن اولان
 آلماناقلردن بعضیسی ایوم دوام ایتمکده در .
 فائده لی اولان آلماناقلر میاننده (بون ژارده نی یه)
 یعنی ائی باغچوان عنوانلی منقعی باغچه حر اقلیلرینه
 توصیه یه شایان کورورز .

کذا پمک مر اقایلیری ایچون دخی (بون کوزی -
نیہ) اسمندہ کی منقح شایستہ اخطاردر .

فرانسہ بیوک انقلابندہ پاپاس (زہراد) ک
آلماناقی مشہور اولدی . لیکن آندن صکرہ ، ہر فرقہ
کندیسنہ مخصوص آلماناق نشرینہ دوشدیکندن ،
(آلماناق یوپولر) منقح العوام و (آلماناق فلائس تہ
ریٹان) و (آلماناق ایقاریٹان) (آلماناق ناپولیونیٹان)
کی اثرلر میدانہ چیقدی .

(آلماناق دو بون قونسہی) و آلماناق پروتستان
نامندہ کی اثرلر صرف دینی ایدیار . آلماناق دو بون
قاتولیک اعلا حکایہلر ولطیفہلرہ مملو ایدی .

آلماناق دو فرانس حقوق مدنیہ و حقوق سیاسیہ
وزراعتہ و حفظ صحتہ دائر عوامہ پک چوق و فقط
درجہ احاطہ و ادراکری نسبتندہ معلومات و پرہشدر ؛
و (آلماناق دوویل آدوقامیانی) اخلاق ناسہ یاردم
ایدن اثرلر دندر .

(لو دو بل آلماناق لیٹروآز) نامندہ کی منقح پک
غریب و اوقات اوزرینہ (خیر مقدم) معلومات ایلہ

مملو اوله رق، فوق الغايه اشتهار پيدا ايتمش و الان
نشر ايدلمكده بولمشد.

راصدل دن مشهور مانئودولادرومك تر يپل
ودوبل آلماناقيله آنوئر يعنى سالنامه سنه برسنه ظرفنده
جابجا ظهور ايدمك بورار فورطنه لر يا غمورلر كبي
تحولات و انقلابات هوايه دائر قطعا تخلف ايتمز
معلومات و هيئت و نجومه متعلق بر خيلى اشارات
درج ايدلديكندن، فرانسه ده يك زياده شهرت بولمشد.
بو آلماناق اون بش سنه در دوام ايتمكده در.
اصل غربي شورا سنه در، كه مؤسسى اون ايكي سنه
اول وفات ايتمش اولديغي، حالده آلماناق ينه هر سنه
نشر اولنيور؛ چونكه بو ذات قبل الوفات انقلاب-
بات فلكيه و نجوميه حقه ده هر سنه مستجاب اچون بر
خيلى معلومات كشف و ضبط ايتمش.

فرانسه نك كوچوك آلماناق و قري و مخزن شايان
تصاویر اسمنده كي آلماناق لري كرمي سكر سنه دن بري چيقمه قده
و آلماناق دو فرانس ادموزه دو فاميل اسمنده كي
اثر قرق يدي سنه در دوام ايلمكده در.

بونلر هر درلو لطائف و غرائب و علمی و ادبی
بر چوق فقرات و اطایبی شاملدر .
فرانسز لک مشهور ایلاوس تراسیون غزته سنه
منسوب اولان و او توز التی سنه دن بری نشر اولنان
آماناق دخی کرک تصاویر و کرک معلوما تجه اک
کزیده آثاری جامع اولمق حیثیه شایان توصیه در .

سالنامه

سالنامه لفظی فرانسزجه « آنوئر » کله سنک
ترجه سیدر؛ آنوئر سنه معناسنه اولان (آنته) لفظندن
مشتق در، که سنوی نشر اولنان اثر لره علم اولمشدر .
فرانسه ده آنوئر نامی آلتنده ایلاک نشر اولنان
اثر آنتیقه جی مشهور (میلان) طرفنده ۱۷۹۳ سنه -
سنده ترتیب ایدیلان (لانوئر دوره پو بلیکن) یعنی
سالنامه جهوریدر .

آنوئر لک آمانا قاردن فرقی همان بر اسم اختلا -
فندن عبارت کیدر؛ چونکه هر ایکسی ده سنوی
مؤلفندن اولدقلر کبی، اوللرنده مطلقا برده تقویم

شهور بولمقده در . مندرجاته گنجیه : آلماناقلر کبی
 بوتارده مواد متنوعه دن باحث و یاخود بر فن
 مختص اوزرینه فر تبدرلر .

محتوی اولدقاری مواد جهتیه اک مهم و اک
 مشهور سالنامه لر شونلردر :

آننوئر دولقونومی پولیتیک یعنی سالنامه فن
 ثروت، که فن منکرور مشاهیرندن موریس بلوق
 طرفندن اوتوز آتی سنه در نشر ایلمکده در . بو
 سالنامه هر دولتک معارفندن، ثروتندن، نفوسندن،
 تجارتندن، زراعتندن، محاکمندن، بری و بحری قوه
 حریبه سندن، موارداتندن ما حاصل کافه خصوصاً
 تندن عموماً معلومات مجمله اعطا ایدر .

مشاهیردن لوئی فیکی یه نک (لانه سیانتیفق) یعنی
 سنه علمیه سی دخی شایان مطالعه آثار علمیه دندر .
 فرانسز لک سالنامه ادبیاتی ، سالنامه دارالفنون
 عومیسی جمعیت جغرافیه و تاریخیه سالنامه سیله رصد
 خانه سالنامه سی و برلینک سالنامه نجومیسی ، پروکساک
 سالنامه رصدخانه سی و اون بش کونده بر دفعه

نشر اولنان مشهور ره وو ده دو موند نام مجموعه
فنونك ادبیات و فتنه و سیاسیاته مخصوص اوله رق،
ایکی بیک صحیفه دن عبارت هر سنه نشر ایتدیکی
سالنامه مهم و شایان استفاده اثرلر دندر .

*

سالنامه لر اکثریا برر دائره رسمیه طرفندن
تنظیم و نشر اولمور؛ انکلتزه ده، فرانسه ده، آلمانیا ده
و سائر اورویا دولتلرینك عمومنده هر دائره رسمیه
کندی مأمورلرینك اسامیسنی ناطق سالنامه لر نشر
ایدر . هله انکلتزه نك دولت سالنامه سی بویولده کی
اثرلرک جله سنه تقوق ایتشدن؛ چونکه مأمورین
سیاسیه و ملکیه و عسکریه سندن هر شخصك خدمت
دولته تاریخ انتسابندن اعتباراً الك صکره کی مأمور -
یتنه قدر احوال مأموره سندن و او کونه
قدر و یرمش اولدقنری مأمور یتلرده مدت استخدا -
مندن مجمللاً معلومات و یردیکی کی، تقاعدلك استحقاق
قنه نه قدر مدت قالدیغنی دخی هر سنه حساب

وقید ایلر، که مأمورین ایچون بر نوع سبج اخلاق حکمنده در .

*

بزده ایسه ۱۲۶۲ سنه هجریه سی محرمنده ورجال دولته ایالات و اسامی ولات و وقایع مشهوره و عموماً مأمورین منصوبه و فروق رتب شاهانه کبی، خصوصی و رسمی بعض معلومات و تعریفات مجله پی شامل اوله رق، اول وقت مجلس معارف اعضا سندن بولمان احمد و فیک پاشا حضر تلرینک اثر سعبی اولمق اوزره، آآن نشر ایدی لان سالنامه احداث اولمشدر . فقط اوتوز اوچ سنه ظرفنده کک انتظام و کک مندر جاتجه حاصل ایتدی کی ترقی ترقی دینه میه جک قدر جزئدر . باخصوص میلیونره غروشه مال اولمش برده مطبعه (عامره) وار ایکن آآن لیتو غرا . فیما ایله تمسیدن قور تارلماسی شایان تعجب در .

حاشیه

منقح و سالنامه قبیانندن اولان اثر لر آثار موقوته نك اك كزیده و اك مفید لر نندن اولدق لر ی جهتله اورو پا اقوام فاضله سی میانده کورولدی کی او اوزره مملکت مزده

دخی بو یولده مدوناتک کندی سرمایة مکتسباتمز
نسبتنده اولسون ظهور و رواجی حقیقه آرزو
اولنور . حتی بو آرزو به مغلوباً بوندن بش سنه
مقدم ۱۲۹۰ سنه سنه مخصوص اولمق اوزره
« سالنامه حقیقه » عنوانیه بر منقح نشر ایلشیدم .
بو کبی اثرلرک لزوم و فائده سی ایسه ملتز میاننده
او تاریخده هموز تقدیر ایدلماش اولسندن هر شیده
برنجی اولانلرک اوغرامقلنی طبیعی اولان زیانه بزده
بو یوزدن اوغرامش ایدک . نه فائده که فکر ترقی
مقاومت ناقابل بر حس معنوی اولدیغندن ، رغبت
عمومیه بی تجرب به مقصدیله شو قدرجق بر فدا کارلنی
اختیار ایله بو اثری دخی بو سنه ایچون نشره
تصدی ایلدم . امید وارم ، که مستقبلده بر چوق
امثالک ظهورینی موجب اوله جق صورتده رغبت
عمومیه به مظهر اولور .

شوراسنی سوئلک ایسترم : بش اون صحیفه لی
ناچیز بر اثرک خلقجه مظهر رغبت اولسی بی
اغناو احیا ایده میه جکی کبی ، بو رغبتک فقدانی دخی

ماده اول قدر زیانی موجب اولمز . فقط ملتی میاننده
 - آثار جیده دن اولمق اوزره - الفبا جزؤلندن
 الك جدى و الك نافع اثرله قدر زمانمرك احتیاجاتی
 نسبتنده مدونات نافعنهك ظهور ورواجنی آرزو
 ایدن و حصول معرفت و سعادتتمزی خلقك بو درلو
 اثرله رغبتیه متناسب بیلان پر آدمه كوره ولو یارم
 صحیفه لی اولسون بر اثر سعیمك نظر اعتبار ملته
 التمامنی كورمك قدر كسر غیرت ایدهك بر حال
 متصور دكلدر صانیرم .

تاریخ و ضعی

(یعنی فی یوم من شهر فلان دیه تعیین اوقات)
 تاریخ لغتده - تفعیل وزننده - تعیین وقت
 ایلک معناسنده در . فقط اصطلاحده بر وقتی تعیین

ایدن شیئہ اطلاق اولنور، کہ کندینندن صکره، کلان
 زمان اکانسبت ایدیلیر . و وقتی تعریفدر، کہ بر امر
 شایعک اول حدوثی کوسترر ؛ یعنی بر دین و بر
 دولت ظهوری ، مصائبدن مثلا طوفان و یا بر زلزله
 و آفات ارضیه و سماویہ دن بر وقوعه هائله حدوثی
 کبی، کہ آن ظهورندن اعتبار و قید اولنور .

تاریخی قدمای فرسک تعیین اوقاتده کی حسابلر-
 ینہ اطلاق ایلدگری (ماه روزہ) دن مورخ اوله-
 رق معربدر ؛ و یاخود فارسیدہ دفتر دیوان اسمی
 اولان (تاریخ) لفظندن تعریب ایلدیلر ؛ دیانلرده
 وارسدهده هیچ برینک قولی موافق حقیقت دکلدر .

جامع قاموس، کہ لغت عربیه نك غوامضنی تفہم
 و تفہیمده اولان کمالی جهتیلہ مسلم کلدر ؛ روایات
 مجتوت عنہابی رد ایله صرف لغت عربیه اولدیغنی
 قید و تصریح ایلشدر .

بزم (تاریخ) وزنندہ تاریخ دیدیکیز نفعیل
 وزنندہ مصدر اولان (تاریخ) دن محرقر . عرب

ایسه تعیین اولنان وقتہ جرعه وزننده (ارخہ)
اطلاق ایلر .

*

تاریخک فرانسز لساننده مقابلی (داتہ) کلمہ -
سی اولهرق ، یالکز بر ورقہنک یازلدیغی وقتی دکل
مکانی دخی مبین در . اصلی ایسه لاتیجہ « داتا »
یاخود « داتوم » در .

علم تاریخ یعنی قرونولوژی بو صنعتدن تولد
ایتمدر . دیپلوماسی یعنی تفنن بالسیاسه نک دخی بوکا
بر بیوک استنادی واردر .

مبدأ تاریخچی بر زمان معروفدن اعتبار ایتمزلر
ایسه تعیین وقت حاصل اولماش اولسور . بونک
ایچوندر، که شمعی خرسیتیانلرجه اشهر وقومات اولان
میلاد عیسی معتبردر .

تاریخ وضعنه مبادرت میلادک اوچنجی عصرنده
« شهدای نصاری » واسطه سیاه برنجیدن اونجی
عصره قدر حکمدارلرک فرمانلرنجه دخی دستور
العمل عد ایلدی . فقط بر تاریخ قومیبوب، بر قاچ

تاریخ قونوردی . قرون وسطی ده قہ نیلان تاریخ
 « فلان پادشاہ دوری » و « فلان پاپا زمانی » دیہ
 اشارتدن عبارت ایدی . بونلرده بعض کرہ سنہ ،
 آی ، ہفتہ ، کون و حتی بعض کرہ ساعت و دقیقہ
 بیلہ قید ایدیلیردی . بعضلرندہ یالکز آی تعیین او -
 لہرق ، کون قید ایدیلردی . نتہ کیم بعضلرندہ
 کوندن بحث ایدیلہرک ، آی اشارت ایدیلردی .
 اون بردن اون بشنجی عصر میلادیہ قدر
 ایتالیادہ و اوروپانک سائر بعض محلارندہ « فلان
 ایک نصف اولی » و یاخود نصف اخیردی دیہ تاریخ
 قونیلیر ، کون تعیین ایدیلردی ؛ یعنی ایک بری ، اوچی ،
 بشی ، کبی ، بر اشارتہ لزوم کورمز لردی . ایوم ہفتہ -
 لڑک اشارتی پک نادرر . فقط شمسی اوروپادہ
 بعض مدققلر محراتنہ کوندوز و یا کچہ نک ہانکی
 ساعت و دقیقہ سنندہ اولدیغنی یازارلر . ہلہ فرمانلرندہ
 بو خصوصہ پک زیادہ اعتنا ایدیلیر . حتی صباح
 و اقسام دخی تعیین اولنمق شرطدر .
 اون اوچنجی عصرہ قدر اوروپادہ (رومن)

تاریخی مستعمل ایلدی . تاریخ میلادک استعمالی آندن
 صکره در . مؤخرأً کلیسا محرراتنده رومن تاریخی
 پر درجه یه قدر دوام ایلدی . اون طقوزنجی عصر
 ابتداسنده کلیسا تاریخلرینک ماتقدمنی دخی حساب
 ایله تاریخ میلاده تطبیق ایلدی . حتی (سن مور)
 اسمنده کی یاپاس « تطبیق تاریخ » عنوانیله بر کتاب
 نشر ایدهرک ، رومن تاریخنک تاریخ میلاده صورت
 تطبیقنی تعیین ایلدی .

(دون قیلامانسه) و (دون دوران) و (دون
 قیله مان) بو علمده شهرت قزاندیلر . (قورنییه
 اوربان) بو علمده اک زیاده بجر ایتشلردندر .

*

تاریخنک مکانی مبین اولسنه کلبجه : اوائلده
 قرالارک متعدد پای تختلری (*) و هر پای تختده متعدد
 سرایلری اولدیغندن ، تعیین موقعه کر چکدن لزوم
 واردی ؛ حالا دخی مرعیدر .

(*) وقتیه بروسه وادرنه کی ، پای تختلرده اقامت
 ایلدکری زمان عثمانلی پادشاهلری دخی محرراتنده
 بلده پی قید ایدرلر ایدی .

میلادك اون ایکنجی عصرندن صکره، بو کادها
 زیاده اهمیت ویرادی؛ حتی اون اوچنجی عصر
 نهایتنده سرائک هانکی دائره سننده یازلمش اولدیغی
 دخی قید ایدرلردی ! ۱۶۴۲ تاریخنده عموم اوراق
 رسمیه ده تعیین مکان ایدلمسنی فرانسه ده رسماً عرضجا -
 جیاره اعلان ایلدیله . پاپاسلر بو صورته پک رعایت
 ایتزلدی . اون طقوزنجی عصرده آنلرده استعماله
 باشلادیله .

هله باربارلرده میلادك مبدأ تاریخ اتخاذای پک
 یکیدر؛ چونکه ۱۱۵۰ سنه میلادیه سنه قدر تاریخ
 میلادینک عندلرنده معتبر و حتی معلوم اولدیغی سنه
 مذکورده یازیلان بر فرمانه « قویروقلی ییلدیزک
 طوغوشندن اوچ سنه صکره » (!) دیه شرح ویرمه -
 لرندن اکلاشیلیر . حتی (شارل سیسل) ک خلعی
 دخی بر آرالقی فرانسزلر ایچون مبدأ تاریخ اتخاذا
 اولمشیدی .

تاریخ هجری

اسلامده ابتدا واضع تاریخ اولان قاروق اعظم در،

که امام علی دلالت ایشدر. (*) هجرت نبویه شهر ربیع
 الاولک سکرنجی صالی کوننده واقع اولغله او سنه نك
 اولی یعنی محرمی غره سی رؤیت و اجتماعات حسبیه
 جمعہ کونی ایدی . بناء علیه شهور عربیه نك ابتداسی
 محرم اولمق جهتیه هجرتدن ۲ آی کسور کون مقدم
 اولان غره محرمک مبدأ تاریخ اسلام اتخاذینه اجله
 اصحاب بیننده اتفاق آرا حاصل اوله رق ، آندن
 صکره ، کلان سنه لر بو حساب اوزره یوریدلدی .
 و عربک اسکی قاعده سنه رعایه سنه باشی ینه محرم اتخاذ
 ایدلدی ، که بو خصوصده اصحاب کرامک اتفاق ایلدیکی

(*) سببی شودر ، که حضرت عمر یمنه حاکم
 نصب ایش اولدیغی ابو موسی الاشعری یه ارسال
 ایلدیکی بر مکتوبک آخرینه (فی شعبان) دیه اشارت
 ایشلر ایدی . ابو موسی مکتوبی آلجه شعبانک سنه
 سابقه و لاحقہ شعبانندن هانکیسی اولدیغنده اشتباه
 ایلدیکندن ، کیفیتی مشار الیهدن استیضاح ایلدیه سیه
 اجاع اصحاب ایله مضبوط اولان یوم هجرتدن تاریخ
 وضع ایدلدی .

سنه هجرتك اون یدنجی سنه سی ایدی . او کونه قدر
هر ییلی اشهر وقایع ایله یاد ایدرک کتابتده اول وجهله
تاریخ قونیلیردی .

مثلاً ذات پیغمبرینک مدینه ده اقامت پیور-
دقلمی سنه لک ایلك سنه سنه « سنة الاذن بالرحیل »
یعنی مکه دن مدینه یه رحلتیه اذن سنه سی و ایکنجی
سنه یه « سنة الامر بالقتال » یعنی مشرکین ایله محام-
ربه یه امر سنه سی دیرلردی . و بو سیاق اوزره هر
سنه نك برر اسم مخصوصی اوله رق ، نهایت اونجی
سنه یه سنة الوداع تسمیه اولمشیدی . بو قاعده دخی
عادات جاهلییه دن ایدی . زیرا عرب ایام جاهلیته
متعدد وقایعی تاریخ اعتبار ایشلردر ؛ مثلاً بر زمان
بین العرب محترم اولان « ولید بن المغیره » نك وفاتی
مبدأ تاریخ اتخاذ اولمش و براز صکره ده « عام الفیل »
دخی تاریخ اعتبار ایدلمش ایدی . بو ایکی تاریخك
آره سی یوز یکر می سنه در .

کعبه یی بنا ایتدکلمی کوندن اعتبار ایله ده وضع
تاریخ اولنوردی . ایشته رسالتاب افندمز جاهلیتک

بو عادتتی فسح ایتیه رك ، سنه لری آری، آری براسم
ایله یاد و تسمیه مساع بیورمشلردی . فقط مؤخرأ
بر چوق اقوام قبول اسلام ایتیه لریله دائرة اسلامیه
توسع ایلدیکندن ، دین مبین اسلام کبی تاریخک دخی
معین و هر یرده بر اولمقلنه لزوم کورینه رك، هجرتک
اون یدنجی سنه سنده کتابته تاریخخی سنه هجرت
اعتباریله وضعه مباشرت ایلدیله .

*

عربک ایام جاهلیه ده سنین قریه بی تنسیق مقصدیله
اتخاذ ایتدیگری نسی قاعده سنی تحف اولمق اعتباریله
قید ایدرز :

طائفه عرب قرك حرکت دوریه سنه واقف
اولمقلندن ، دائما ابتدای شهوری رؤیت هلالدن
اعتبار ایدرز ؛ و بر رؤیت هلالدن دیگر رؤیت هلاله
قدر مرور ایدن زمانه بر آی دیرلردی . حال بو ، که
بعض آی تمام او توز کون و بعضیسی یگرمی طقوز
کون کله رك ، اکسیک اولور . و بعضأده او چ آی بر
دوزی یه هب اکسیک دوشردی . بونک اصلی ایسه

اعتبار شهورک رؤیت هلال ایله مشروط اولقان
ایلی .

حج ایسه او زمان دخی ابراهیم (ع-م) ک تعیین
ایتدیکی کبی، ذی الحجه نك اوننده اجرا اولندیغی جهتله
بو حسابله یعنی رؤیت هلال ایله یوریدیلان شهور
عربییه کوره موسم حج هر زمان بر فصلک وقت
معینله تصادف ایتدیرک، گاه بهاره، گاه شتایه، گاه خریف
وصیفه وهر بر فصلک ده اولنه، وسطنه نهایتله دو شتمک
ضروری اولدیغندن، وقت حجک هر سنه بر موسم
یعنی میوهلر و غلهلر یتیشدیرک، هوالر اعتدال بولدیغی
زمانه مصادف اولقان ایچون قبائل عرب تدبیر
آتی اعلان واتخاذه قرار و یردی؛ و اوسنه نك
موسم حجنده مکده اجتماع ایلدکلرنده هر عرب بکی
طرفندن برر خطیب قیام ایدرک، دأب خطبه یی
ادادن یعنی جناب واجب الوجوده حمد و ثنادن
صکره، خلقه خطاب ایله « ای ناس! بز سزه بوسنه
برآی اونتدیرمق ایستپورز؛ یعنی بوسنه یه برآی دها

علاوه و بعد ما هراو چ سنه ده بر کره بوقاعده بی اجرا
ایده جکز . بوندن مصفود ایسه حجک میوه لک کالی
و محمولاتک ادراکی زمانه تصادف ایتمه سیله
ناسک محمولانی بالاستحباب کلسی و بناء علیه هم
ایفای حج و همده استیفای منفعت ایلسی خصو -
صدیدر . « دیدیلر . بوقرار عموماً اعیان و افراد
قبائل طرفندن قبول ایلدیکله طاغیلوب ، کتدیلمر .
اوسنه ایسه محرمی نسی ایده رک ، (یعنی اونوده -
رق) کیسه اعتبار و محرمی صفره و صفری ربیع -
الاوله و شهرور سائره بی دخی کذا بر برینه تأخیر ایله
ایرتسی سنه موسم حجی محرمک اوننه دوشیردیلمر .
واوسنه محرم ذی الحجه اولدی . چونکه صفری
محرم تسمیه ایله سنه باشی عد ایتشلر ایلی . ایرتسی
سنه ایسه محرم ذی الحجه اوله رق ، سنه مستقبله یه
ایکی محرم دوشیدی ، که بریسی اوسننه نک ابتداسی
اولان محرم ، دیگرکی نسی ایتدکلی محرم ایلی . او -
سنه بی اون اوچ آی یایدیلر ؛ ایشته بو حسابه کوره
اوچ سنه حج موسمی محرمه تصادف ایلیدی ؛ و آندن

صکره، صفره نقل ایده رک، او چ سنه ده حج صفرده
 واقع اولدی . حاصلی بومنوال اوزره حج شهرک
 اون ایکیسنی ده دور ایده رک، هر برنده او چ سنه
 قالدی، که آنلرک کیسه لری هراوتوز آلتی سنه قریه ده
 اون ایکی شهر قری اولوردی .

کیسه بو طرزده اعتبار ایدیلسه، سنه قریه نك
 فصولی سنه شمسیه نك فصولنه یقین اولور . ایکی
 سنه یاخود او چ سنه مرورنده موسم حج واقع
 اولان آیک کیسه لکی تمام اوله رق ، کیسه ایلرویه
 انتقال ایلمک اقتضا ایلدکده ینه خطبا طرز معهود
 اوزره اجتماع و قیام ایله داخل اوله جق سنه نك فلان
 آینک اسمنی اول آیدن صکره کلان آیه (مثلا
 طقسان آلتی سنه سی صفرینی طقسان آلتی ربیع الاولنه
 نقل و تأخیر ایتدک) دیرلردی .

آنلر نوبته هرآبی بویله نسی ایتدکلرندن بعض
 ییلده ایکی صفر واقع اولور ونه زمان برسینه ده
 حرام اولان رجب و ذی القعدة و ذی الحجه و محرم

تکرر ایلسه مقضای وقت و حاله کوره برینی اختیار
ایله حرام عد ایدرلودی .
وقتا که دورنسی اون ایکی آبی تکمیل ایدرک،
ینه شهر ذی الحجیه کلدیکنده اول سنه موسم حج
شهر مذکورک اوتجی کوننه تصادف ایلدیکندن ،
رسالت مأب افندمز حج پیوردیلر، که او سنه هجرتک
اوتجی سنه سی ایدی . حتی هجرتک طقوزنجی سنه سی
حج ذی القعدة نک اوتجی کوننه مصادف اولدیغی
وحلیفه اول حضرت ابوبکر حج ایلدیکی حالده ،
ذات پیغمبری ایتماش ایدی . حج ایلدکلی سنه که
حجة الوداع دینه مشهوردر ؛ ایراد پیوردقلمی
خطبه ده « زمان ینه اسکی حالنه رجعت ایلدی . »
دیدکن صکره ، « ان عدة الشهور .. الخ »
و « انما النسی .. الخ » آتارینی تلاوت و ناسی
زمان جاهلیت حسابندن منع پیوردیلر . بوجهته ییلر
و آیلر بر سابق فصول اربعه ده دور ایتمکه باشلایه -
رق ، وقت حج زمان ابراهیم ده کی کبی ذی الحجیه نک
اوننده تقرر ایلدی .

شہور امہ دائر معلومات

شہور عربیہ :

(دور قری)

سال حال ۱۲۹۶

اوتوز سنہ قریہ بر دور اطلاق اولنور .
منجمین سنہ نك شهر اولی اولان محرمی ۳۰، صفری ۲۹
کون یعنی بو سیاق اوزره برینی اوتوز دیکرینی ۲۹
اعتبار اتمکی اصطلاح ایلدکلرندن ، بر سنہ قریہ
۳۵۴ کونه بالغ اولور، که شهر متساویاً یکرمی طقوز
بچق کون حساب اولنمش اولور . چونکه قرك ۲۹
کون، ۱۲ ساعت، ۴۴ دقیقه ده دورینی اکل ایلدیکی
عند الحساب معلوم اولدیغندن ، قرق درت دقیقه
فضله یی داخل حساب ایلدیلر . و ایکنجی و ۵ و ۷
و ۱۰ و ۱۳ و ۱۶ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۶ و یکرمی طقو-
زنجی سنه زینک ذی الحجه لرینی اوتوزر کون عدایله

ذکر اولئان سنه لری اوچر یوز اللی بشر کون شمار
ایدیلر .

اوتوز سنه ده کیسه لردن ۱۱ کون حاصل اولور؛
اوتوز سنه ۳۵۴ ایام سنه یه ضرب و ذکر اولئان
اون بر کون دخی حاصل ضربه ضم ایدلدکده
۳۰ سنه قریه ۱۰۶۳۱ کونه بالغ اولور . ایشته
منجمنک شهر قریه اصطلاحیه دیدکری بو حسابدر .
واقعا نقصاندن سالم دکسه ده تفاوتی پک جزویدر ؛
چونکه هر ییل ۲۹ ثانیه صارقق اوزره ۳۰ سنه ده
۱۷ دقیقه ۲۴ ثانیه حاصل ایده جکندن ، اشبو بیک
ایکی یوز طقسان آلتی سنه سی آخرنده ۱۲ ساعت
۳۱ دقیقه ۶ ثانیه غائب اولش و یا تعبیر آخرله
آرتمش اولور . بناءً علیه هجرتک ۲۴۸۲ سنه سی
شوالی بر کون ضمیاه ۳۰ کون اعتبار ایدلدیکی
حالده ، شو آچیقده قیامتش اوله جفندن ، تاریخ قریده
بر کون پاکلش بوماتق ۲۴۸۲ سنه ، طقوزماه و کسور
ایامه محتاجدر .

شہور رومیہ :

۱۸۷۹

بونک سنہ لری شمسیہ اصطلاحیہ و بر سنہ سی
 ۳۶۵ کون ۶ ساعت در . واضع اولی رومانک بانسی
 اولان رومولوس ایسہ دہ ، آنک حساب و تقیمی ہیج
 بر فصل و موسمہ مطابق دکلدی ؛ چونکہ سنہ پی
 اون ماہہ تقسیم ایلہ بر یلی ۳۰۴ کون اعتبار
 ایلشدی ! خلفی پومیٹوس ۲ آی دہا ضمیلہ ۱۲ ماہہ
 ابلاغ ایلدی . تا « ژول سہ زار » زمانہ قدر بو
 تاریخ دوام ایده رک ، مومی الیہ ایسہ میلاددن قرق بش
 سال اقدم بر سنہ پی ۳۶۵ کون ، ۶ ساعت اعتبار
 والآن شہور رومیہ دیدیکمز حساب مشوشی وضع
 ایلدی .

چونکہ رصد ایلمانیکنک تعیینی موجبہ بر سنہ
 شمسیہ ۳۶۵ کون ، ۵ ساعت ، ۴۹ دقیقہ اولدیغی
 حالده ، سہ زار ۱۱ دقیقہ فضلہ اعتبار ایش و بو کون
 فرنکی ایلہ یینلرنده کور یلان اون ایکی کون فرقی شو
 ۱۱ دقیقہ تولید ایلمشدر .

اشبهو تاریخی ارتودوکس منذهبنده بولتان اقوام
ایله روسیه و یونان دولتری بطلانی بدیهی اولدیغی
حالده ، الجای تعصبله ترك ایدهمیورلر ایسه ده دولت
عثمانیه نك هیح اولمزه سه تاریخ جلالی پی شمسی هجری
اعتبار ایدوب ، ده قوللانمامنه وبا خصوص معاملات
حسابیه و رسمیه سنده شهور رومیه پی (سنه مالیه نامیه
دها مشوش بر یولده) استعمال ایتسنه پر سبب معقول
اقامه ایلک اعتقاد منجه ممکنسز در .

ترتیب شهوری :

- ۱ کانون ثانی - ۲ شباط - ۳ مارت - ۴ نیسان
- ۵ مایس - ۶ حزیران - ۷ تموز - ۸ آغستوس
- ۹ ایلول - ۱۰ تشرین اول - ۱۱ تشرین ثانی
- ۱۲ کانون اول در .

فقط دو لجه معاملات رسمیه ده سنه رومیه نك

ابتدایی مارت دن معتبر در .

شهور فرس قدیم :

سال حال

شہور ائمہ دائر معلومات

۸۹

بونک دخی سنہ لری شمسیہ اصطلاحیہ در . اسامی
و ترتیب شہوری ایسہ وجہ آتی اوزرہ در .

- ۱ - فرور دین ماہ - ۲ اردبہشت - ۳ خرداد
- ۴ - تیر ماہ - ۵ مرداد - ۶ شهریور - ۷ مہر ماہ -
- ۸ - آبان - ۹ آذر - ۱۰ دی ماہ - ۱۱ بہمن ماہ -
- ۱۲ اسفند آرمند .

بو تاریخ جشمید زماندن بدأ ایشدر؛ آیلری اوتوزر
کون در . فرس قدیم عادتی اوزرہ ہر بیوک پادشاہ زمانندہ
یا خود فوق العادہ بر مظفریتہ مظہر و یا خود فوق
المأمول بر حادثہ یہ باعث اولان پادشاہ دورندہ تاریخ
تجدد و ابتدا ایدردی؛ نتہ کیم وقتیلہ روملر و جا -
ہلیتہ درہ عربلردہ تاریخلرینی بویولندہ تجدید و تبدیل
ایدرلردی .

ہر یوز ییلدہ بر آی کیمسہ اعتبار اولنہرق ،
حسابلرینی تسویہ ایشکی قاعدہ اتخاذ ایشلر ایدی؛
نتہ کیم روملر دخی بویابندہ فرس قدیمی تقلید
ایشلردر .

شہور فرس دہ ہفتہ اولدیغی و کونک آیری آیری

اسمی اولدیغی ایچون یوز یکرمی سنه ده بر آی زیاده
ایتمشدر . و خسه مسترقه لرنک دخی آیریجه اتملی
واردر .

اسامی ایام

اورمزد ، بهمن ، اردبهشت ، شهر یور ، اسفند
آرمذ ، خرداد ، مرداد ، دیبازر ، آبان ، خورما ،
تیر ، جوش ، دیبهر ، مهر ، سروش ، رسن ، فر
وردین ، بهرام ، رام ، باژه ، دبیدن ، دین ، آرد ،
استاد ، آسمان ، زامیاد ، مازاسفند ، ایزران .
اسامی خسه مسترقه :

اهنود ، اشنود ، اسفندند ، دهشت ، هشتویش .
هر یدی کونده بر (دی) تکرر ایتدیریرلر ؛
و دبیدن ، دیبازر و دیبهر دیرلر ؛ و دتلا بر ییلده
فرور دین ماه کیسه اوله رق ، تکرر ایلسه ، ایکی یوز
قرق ییلدن صکره ، ارد بهشت تکرر ایدر .
بو تاریخک آیلری کسردن سالم اولدیغندن ،
منجمین اکثر یازیلرینی بونکله حساب و تنظیم
ایدرلر .

تاریخ مذکور (یزدجرد) نام فرس پادشاہنک
فوتیلہ نہایت بولدی . چونکہ عثمان بن عفان حضرت
زمانندہ ایران فتح و یزدجرد قتل ایدلدیکی و آندن
صکرہ ، ایرانندہ سلطنت قالدیغی ایچون تاریخ تجدد
ایتمامشدر .

شہور بنی اسرائیل :

سال حال ۵۶۳۹

بونک آیلری و کونلری قری در . اخبار یہودہ
کورہ سبب وضعی وقعہ آتیدر :

حضرت موسی (علم) بنی اسرائیل ایلہ مصر -
دن نیسانک اون بشنجی پنچشنبہ کیجہ سی شمس جلدہ ،
قرمیزاندہ ایکن چیقہ مشار ایدی . بنی اسرائیل نی
مشار الیہہ کلہرک ، « بو کیجہ و یارین یولہ کتہک
مناسب دکلدہر . » دیدیلر . حضرت کلیم سکوت
ایدہرک ، یولارندہ دوام و بحر نیلی باذن اللہ کنار ایلہ
فرعون دوچار غرق و ہلاک اولمش و کندیلری
توابعیہ نجات و سلامتی بولمشدر . بناءً علیہ مشار الیہ

یوم مذکور ایله بشار تلندیکندن ، قومنه « بو کونی
 ضبط ایله هر زمانده یاد ایدک ! و هر ییل بو کونده
 بیرام ایدرک ، وضعی دکشدیرمیک ! » دیه تنبیه
 یوردیلر . بو جهتله سنه لری شمسی و شهر لری قری
 حساب و استعمال اتمکه مجبور اولدقلرندن ، بیراملرینک
 زمانی متغیر اولماق ایچون بعض سنه لرده بر آی ضم
 اتمکه احتیاج کوره رک ، کیسه ییلنی خبور و کیسه
 اولمیان سنه یی بسیط تسمیه ایلدیلر . بو حسابجه کیسه
 ییلرینک آی لری ۱۳ اولور . برده کیسه حساب
 ایتدکلری ییلرک دورینی اون طقوز سنه اعتبار ایلد -
 کلرندن ، عربک جاهلیتده کی اصولنه یفین در . شو
 قدر ، که عرب زیاده ایتدیکی آبی جمیع شهوره دور
 ایتدیردیکی حالده ، بونلر آلتنجی آی لری اولان (آذر) ی
 تکرار و آلتنجی پی یدنجی یه تأخیر ایدرک ، اوسنه ایکی
 آذر شمار ایدرلر ، که بریسی اصل آذر دیکری زیاده
 ایتدکلری آذر در .

رأس سنه لری رومی آی لرنندن آغستوس ایله ایلول
 پیننده متردد در . حضرت موسی زماننده ابتدای

شہور رؤیت ہلالدن اعتبار اولنوردی ؛ مؤخرآ قوم
 یہود متفرق اولہرق ، (قرایل) طائفہ سی اولکی
 کبی ہلال کورونمسنی اعتبار ایلہ اهل اسلام متلو
 اقالیم ده اولان تفاوتہ اعتبار ایلدیلر ؛ لکن ربانیون ؛
 کہ یہودک اماظمیدر . آیلرک ابتدالی اختلاف اوزره
 اولماق ایچون برآی او توز وبرآی یکر می طقوز حساب
 واعتبار ایلدیلر . بو ترتیب بدرجہ یہ قدر دور قری
 یہ مطابقدر ؛ شو قدر برفرقی وار ، کہ آنلر کیسہ
 وبسیطہ سنہ لرینی ناقص ، معتدل ، زائد نامیلہ اوچ
 نوع عدایتشاردر . بسیطہ ناقصہ ۳۵۳ ، بسیطہ
 معتدلہ ۳۵۴ ، بسیطہ زائدہ ۳۵۵ کوندر . و کیسہ
 ناقصہ ۳۸۳ معتدلہ ۳۸۴ وزائدہ ۳۸۵ کون اولور .
 تاریخ لرینک ابتداسی زعمرنجہ ہبوط آدمدن
 معتبردر . گویا آدم ایلہ عصر موسی آره سیندہ ۲۴۴۸
 سنہ و حضرت موسی ایلہ اسکندر پیندہ ۱۰۰۰
 سنہ مرور ایش ایش .

یہودک اسامی شہوری :

تسری - مرخسوان - قیسلاو - توت - سواطح

آذار - نیسان - ایار - سیوان - تموز - آو - ایلول. (*)

شهور ترکیه :

سنه لری شمسی و آیلری قری اولمده تاریخ یهود
کیدر ؛ لیکن بونلر آی ابتدالینی تقویملری مقتضا-
سی اوزره اجتماع حقیقیدن اعتبارایدلر ، که شهر
زاندلری بحسب الاجتماع بعینه سنه نك بر یرنده واقع
اولور .

ترك آیلرینك اتملری :

آرام آی - ایکند آی - اوچنج آی - تور تونج
آی - بیتشنج آی - آلتنج آی - یدنج آی - سکزنج آی
- طقوزنج آی - او تنج آی - بیر نكج آی - جغشاباط آی .
رأس سنه لری آرام آی اوله رق ، قبل الزوال
اواسط دلوده اولان اجتماعه مصادف اولق شرطدر .
تاریخ مذکورك ابتداسی زعملرنجه آفرینشدن
معتبر و عالمک عمری اعتقادلرنجه یوز آلتمش (ون)
وهر (ون) حسابلرنجه اون یک سنه شمسیه در .

(*) بو اسامی فی الاصل مشهور سریانیه دن اخذ

و بعضلری تحریف اولمش در .

بو تاریخہ تقسیم و ترکیب خصوصاً نہ قدر دقت
 ایدلدیکی، ونہ قدر ادوار مختلفہ اعتبار اولندیغی زیج
 اربابنہ معلومدر . ایوم ماوراء النہر خلقندن اکثر
 قبائلک قوللانقلری شہور بودر .
 جنکیر اخفادنن منجم مشہور اولغ بک حسابات
 ہیئتییونک اوزرنہ یورتمشدر ؛ زیج ایلمخانی دخی بو
 قاعدہ دن آیرلماشدر .

شہور قبط :

سال حال ۱۵۹۶

آیلری و کونلری شمسی اصطلاحی اولمقده تاریخ
 یہود کبیر ؛ کنلک کسرزائد، ربع تام اوله رق ، هر
 درت ییلده بر کیسه اولمده دخی آنکله مطابقدر .
 فقط بو تاریخک آیلری اوتوزر کون اعتبار ایدلد .
 یکنندن ، دائماسنہ آخرندہ اولان آیدن صکرہ بسیطہ
 سنہ سنده ایسہ خمسہ مشرقہ ، کیسه سنہ سنده ایسہ
 آلتی کون ضم ایدیلیر .

شهور قبطیه نك اسامیسی :

توت - بابہ - هاتور - کیهک - طوبہ -
امشیر - برمهات - برموده - پشتش - بونه -
ایب - مسری .

سنه لرینک ابتداسی دائماً شهر توتدر ؛ شمس سنبله
برجنک اون آلتنجی درجه سنه نزول ایتدیکی وقتہ
مصادفدر . تاریخ مزبور روم قیصر لرندن بت پرست
اولانلرک آخری دوقلیتیانوس دارالسلطنتی اولان
رومیہ کبری (روما) دن مصر ونواحیسی خلقی
ایله جنکه قیام ایلدیکی کوندن ابتدا ایدر ؛ الیوم
مصرده حتی معاملات رسمیه ده یاه شهور قبطیه
مستعملدر .

شهور ملیکه یاخود جلالی :

سال حال ۸۰۱

سلجوقیلردن جلال الدوله ملکشاهک وزیری
اولان مشهور نظام الملك بدایع علییه و حکمیہ نك
ترقیسی امرنده واقع اولان اقدامات معارف پرورا -

نہسی چلہ سندن اولق اوزرہ ہجرتک ۴۶۷ سنہ سندنہ
 ار باب ہیئتدن عمر بن خیام، و ابوالمظفر، و میمون واسطی
 و عبدالرحمن حارثی و محمد خازن، و حکیم لوگری
 و امثالی خنداقت منجمینی جمع ایله ۴۷۱ سنہ
 ہجریہسی رمضانینک اوتنجی کونندن اعتباراً مجدداً
 حساب و وضع ایتدیردیکی تاریخ شمسی یہ تاریخ جلالی
 اسمنی و یردیر مشدر .

بوندہ فرس قدیمک - بالادہ مسطور اولان -
 اسامی شہورینی استعمال ایلدیلر؛ فقط مثلاً فروردین
 ماہ قدیم و فرور دین ماہ جلالی دیہ قید و تفریق
 ایلدیلر .

اوسنہ شمسک برج چلہ تحویلی فروردین ماہ
 قدیمک یکر می سکرنجی کوننہ تصادف ایلدیکندن،
 یوم مذکور ی اول فروردین ماہ جلالی اتخاذایدہ رک،
 او یکر می سکز کونی کیسہ اعتبار ایلدیلر . و شمسک
 حوتدن چلہ قبل نصف النهار نقل ایتدیکی کون، کہ
 « نوروز سلطانی » تسمیہ ایتدکری کوندر؛ آنی
 رأس سنہ اولق اوزرہ قبول ایتدیلر . چونکہ سنہ
 شمسیہ حقیقیہ یہ مبدأ اتخاذه انساب اولان سنہدہ

درت کون یعنی ایکی تساوی لیل ونهار کون نریله
 اطول واقصر ایام اولان دیگر ایکی کون اوله رق ،
 آنجق یوم اعتدال ربیعی موالید ثلثه یه نسبتله یوم
 دلالت کبی اولدیغندن ، آنی مبدأ سنه اعتبار ایلدیله .
 بونک سنه لری بروجہ بالا سنه شمسیه حقیقیه
 اولغله اوچ سنه سی اوچ یوز آلمش بشر کون اعتبار
 اوله رق ، دردیجی سنه سی کیسه یعنی ۳۶۶ کون
 اولور ؛ فقط هریدیجی دفعه کی کیسه بشیجی سنه یه
 تأخیر ایدیلرک ، یوز اوتوز سنه ده ۳۲ دفعه کیسی
 اولق لازم کلیرکن ، ۳۱ دفعه واقع اولور ؛ وبونکله
 ۱۳۰ سنه ده فرق ایده جک برکون دخی قیادیله .
 بناء علیه تاریخ ملکینک سنه لری شمسیه حقیقیه اوله -
 رق ، بونده عددو ایام اعتباری مقصود بالذات اولمیوب ؛
 هر یوم اعتدال ربیعی یعنی نوروز ، سنه باشی اوله جغندن ،
 کون حسابجه واقع اوله ییله جک خطانک بوکا قطعاً
 دخلی یوقدر .

ما حاصل تاریخ جلالی تمامیله فن همتیه موافق
 اوله رق ، ترتیب ایدلمش اولدیغندن ، شمسی یه قدر

امم سالفه و متاخره ده اتخاذ اولنان تاريخلك اك
طوغريسي در .

بوني ايكي صورتله استعمال ايدرلر : برطاقى عدد
ايامه باقيوب شهور شمسيه حقيقيه اولمق اوزره هر بر -
جى بر آي اعتبار ايله قبول ايتش ؛ و ديكر طاقده تسهيل
حساب ايچون آيلرى اوتوزر كون اعتبار ايدرك ،
فضله قالان بش و يا خود آلتى كوني دخی سنه آخريته
علاوه ايلش در . بو اعتباره كوره تاريخ ملكنيك
سنه لرى شمسي حقيقي اولديغى حالده ، آيلرى شهور
شمسيه اصطلاحيه اولمش اولور .

شهور افرنجيه

سال حال ۱۸۷۹

تاريخ افرنجي تاريخ رومينك حساب ملكي يه
تطبيقا تعديل و اصلاح ايدلمشي در . ميلادك ۱۵۸۲
سالنده پاپا بولنان اون اوچنجي غره غوآر نقطه
اعتدال ريبك حسابجه مارتك يكرمي برينه مصادف
اولمق ليغى لازم كليركن ، تاريخ رومي يه كوره مارتك

اون برینه تصادف ایلمدیکنی کورونجه بونک - تاریخ
 رومی بختنده مشروح اولدیغی اوزره - ۱۱ دقیقه
 فضله اعتبار ایلمسندن نشأت ایلمدیکنی لدی الحساب
 کشف ایله تاریخ رومی ده کی کبی، هردت ییل کیسه
 عد اولنه رق، شباطک ۲۹ صایلمسنی و فقط ۱۱ دقیقه
 فضله دن ۴۰۰ سنه ده اوچ کون قدر برمدت بریکه -
 جکنندن، بوفضله پی یدیرمک ایچون هر یوز سنه باشی
 کیسه اعتبار اولمیه رق، یالکز دردنجی یوز سنه کیسه
 اتخاذ اولمسنی تعیین و تصحیح ایله تاریخ رومینک
 حساب مشوش و سقیمنی بووجهله اصلاحه موفق
 اولمشدر. بناء علیه ۱۷۰۰ و ۱۸۰۰ و ۱۹۰۰
 سنه لنده کیسه اولمیه یوب ۲۰۰۰ و ۲۴۰۰ و ۲۸۰۰
 وهلم جری هردت یوز سنه ده شباط آخرینه برکون
 زیاده ایلمکه قرار ویرلدی.

بو قرارک تاریخ اعلانتده قاتولیک مذهبنه تابع
 اولان ملتارک اکثریسی قبول ایتدکلری حالده،
 بعضیسی برعصر و بعضیسی ایکی عصر صکره قبول
 ایلمدیلر.

الیوم خرسیتیانلردن اورتودوقس مذہبنده
بولنانلردن ماعداسی عموماً بوتاریخ ایله عمل ایلمکده درلر؛
حتی ژاپونیالیلر بیله بوندن بش سنه اول کندی
سنه لرینی فرنگی یه تطبیق ایله بو حسابی اختیار واعلان
ایلدیلر .

غره غوآر زماننده رومی ایله فرنگی بیننده ۱۰
کون فرق واردی . انکلیرلرک تاریخ قبولی اولان
۱۷۵۲ ده ۱۱ کون ایدی؛ زمانمزده ایسه ۱۲ کون
اولدی . مرور ازمان ایله ۱۳ ، ۱۵ و ماه و سال
اوله جغی معلومدر . یا حال بویله اولنجہ هیچ بر حساب
و قاعده یه اویمیان شهور رومی یی الیوم محافظه ده
باخصوص عثمانی لیرجه - همده جلالی کبی الده
بر حساب منتظمده موجود ایکن، - نه مجبوریت
واردر بیلمه من !.....

غره غوآر بر سال شمس یی ۳۶۵ کون ، ۵ ساعت
۴۹ دقیقه اعتبار ایتشدر؛ راصدرک اثباتنه کوره بر
سال شمس ۳۶۵ کون، ۵ ساعت، ۴۸ دقیقه، ۱۵ ثانیه ،
۶ ثالثه اولدیغندن ، شو کسور جزوی درت یوز

سنه ۲ ساعت، ۱۶ دقیقه، ۲۳ ثانیه، ۳ ثالثه به بالغ
و بر کون فضله بولق ۴۲۰ سنه یدی، سکز ماهه
متوقف در .

تاریخ الهی

یاخودشهور الهیه

سال حال ۲۲۴

۹۶۳ سنه هجریه سنک ربیع الاخرنده و تاریخ
جلالیک ۴۷۷ نجی سنه سی اسفند آرمذ آینک اونجی
کوننده جلوس ایدن جلال الدین محمدا کبر که هندده
سلطنت سورن بابر شاه اولادندر؛ یوم مذ کوری
مبداء تاریخ اتخاذ ایدرک، «تاریخ الهی» تسمیه
ایلدی. بونک سنه لری شمسیه حقیقیه اوله رق، عمو-
ماً خصوصات دیوانیه ده استعمال ایدلدی. و شهر
ینه اسما و شهر جلالیه بی قبول ایدرک، شو قدر،
که فلان ماه الهی دیه فرق ایتدیردی. اصول
تاریخی عینیه تاریخ ملکی کبی اولدیغندن،

تفصیلانہ احتیاج کورولمامش، و دولترینک انقراضیہ
برابر بودہ استعمالدن قالمشدر .

فرانسزلوک شہور جہوریہ سی :

سال حال ۸۸

بو تاریخ فرانسه برنجی جہورینک یوم اعلانندن
مضبوطدر، کہ راس سنہ لری فصل خریدن برکون
اول (واندومیئر) آیندن باشلار .
آیلری اوتوزر کون اولمقدہ عینیلہ جلالی کبی در ؛
فقط برآی اوچ (ہفتہ) بہ منقسم اولدیغندن ، بو -
حسابلری ہیج برامتک حسابنہ بکرہ مز . کونلرک
آیری آیری اسم مخصوصی اولدیغنی کبی ، برنجی ،
ایکنجی ، اوچنجی کون دیہ او تینجی کونہ قدر صایلییر .
(ہفتہ) مقامندہ اولان عشر اول بتدیکنندہ تکرارینہ
برنجی وایکنجی دیہ صایلییر . ومثلا (فلورہ آل)
آینک عشر نائیسنک یدنجی کونی دیہ ہانکی عشر ایچندہ
قاچنجی کون اولدیغنی تعیین اقتضا ایدر .
شہورک بلاکسر اوتوزر کون اولسی جہتہ سنہ

آخرینه مصادف اولان آیدن صکره خبسه مسترقه ضم
ایله اکل حساب ایدرلر .

بر طاقی ده کونلره نبات و چچیک و سائره اسملری
ویردیلر ؛ مثلاً فلوره آل یعنی چچیکلی آیک ایلك
کونته (کل) تسمیه ایتدکلری کبی (نیووس) یعنی
بلوطلی آیک ایلك کونته دخی (طوربه کوموی) معنا-
سنه اولان (طورب) نامنی و بر مشلر ایدی .

خبسه مسترقه لریك برنجی کونته (عید فضیلت)
ایکنجیسنه (عید ذکاء) اوچنجیسنه (عید اشتغال)
در دنجیسنه (عید افکار) ایشجی کونته (عید
مکافاة) تسمیه ایتشلر ایدی .

بو بش کون هیچ بر شیه مشغول اولیه رق ،
بیرام ایدرلر ؛ وایام سائرده ده هیچ بر نام ایله یورطی
طوتمزلر ایدی . چونکه انقلاب کبیرده عادات دینه
عموماً لغو ایدلدیکی کبی ، (اعزه) نامنه طوتیلان
یورطیلر دخی لغو و حتی کلیسالر یله سد ایدلش
ایدی . تاریخ مزبور بیوک ناپولیونک ایمپراطور لغنه
قدر دوام ایلدی .

نوروز « سلطانی »

یکی کون ، معناسنه در . سنه ده ایکی کونه اطلاق
اولتور ، که برینه نوروز عامه دیکرینه نوروز خاصه
دیرلر .

نوروز عامه — فرور دین ماهک ایلاک کو-
نیدر ، که شمسک برج حلاک نقطه اعتدالنه تحویل
ایلدیکی آن دن معتبردر .

وجه تسمیه سی فرس قدیم اساطیرنده شو یله
مسطوردر : « جناب آفریننده کون و مکان عالی
و آدمی اول کونده خلق ایلدی ؛ و کواکبک جله-
سی او جلازنده و او جلاز دخی نقطه جله بو نهرق ،
نجوم و افلاک او کونک او آنده دورانه مأمور
اولدی . »

ینه اساطیر فرس حکمنجه پیشدادیاندن پادشاه
مشهور چشمید ، که نام اصلیمی جمدر ؛ کویا اقطار

دخی طولاشهرق ، آذربایجان ولایتنه وصولنده
 اویری استحسان ایش و مرتفع بر موقعنده جبهه سی
 سمت شرقه متوجه بر مرصع تخت تصنیع و بنا ایلدلسنی
 فرمان ایله یوم معهودده زراندوده اباس شاهانه لر
 اکتسایله و باشنده بر تاج مرصعه تخت مصنوعه
 اوطورمش و کونش طلوع ایدوب ، ده عموماً اول
 حوالی بی الوان ضیایه غرق ایلدیکندن ، هر کس
 بو تماشای شعشه بخشادن محظوظ و قریر العین اوله -
 رق ، « بو کون بر روز مسعود و مستنادر . » دیه
 او کونی تسعید و « نوروز » تسمیه ایشلر ایش .
 پهلوی لسانده شعاع و پرتوه (شید) اطلاق
 اولنور ، که جم لفظنه اوندن صکره اضافه ایله
 جشید دیشلردر . او کون بیرام و بعدما هر سال
 یوم مزبورده بورسمی اجراده اهتمام ایلدیلر .

*

نوروز خاصه - فرور دین ماهک آلتنجی کونته
 اطلاق اولنور ؛ دیرلر ، که او کوزه جشید شاه تخت
 سلطنته جلوس ایدهرک ، دولتتک ارکان و خواصنی

جمع ایله امور دولت واحوال رعیتیه متعلق وصایای
 عادلانه ایرادن صکره، حضاره کلمات آتیه ایله خطاب
 ایلدی : « حق سبحانه و تعالیٰ حضرت تبری جله -
 مزنی تکنای عدمدن و سعستسرای وجوده کتیره -
 رك، شرف عقل و شعور ایله اجناس حیوانات
 و بهائمدن ممتاز ایلدی . بناءً علیه جله مزه لایق اولان
 تمیز صورله آبدست آلهرق ، درگاه الهییه سجده
 گذار شکر و سپاس اولمقدور . بعدما بو کونی ضبط
 ایله رسم مزبوری هر سال اجرایه اهتمامکز مطلوبو -
 بمدر . »

آندن صکره، فارس خلقی یوم مزبوری « نوروز
 خاصه » ایله تسمیه ایلدیله .

اکاسره عجمک بهر سنه نوروز عامه ایله نوروز
 خاصه آره سنده اون آلتی کون ظرفنده ارباب
 حاجانک مسؤلاتنه مساعدده ، محبوسینی اطلاق ، روز
 و شب عیش و طرب و صفا و صحبتله امرار اوقات
 ایتک دأب دیرینلری ایدی .

نوروز سلطانی — زور دین ماه جلالینک
ایلك كونیدر ، كه جلال الدین ملك شاهك امریله
حساب و اتخاذ اولنان شهور جلالیه نك تاریخ وضعی
اولان ۴۷۱ سنه هجریه سی رمضانك اونجی كونندن
اعتبار ایدلیکی جهتله او کونی (نوروز سلطانی)
تسمیه ایدیلر ؛ و هر سنه شمسك برج حله انتقال
ایدلیکی کون رسم آیین اجراسنی تنسیب ایله عید
ربیع حکمنه قویدیلر . بو قاعدهیه دولت عثمانیه نك
اوائل ظهورنده ده رعایت ایدیلر و خواص دولت
یوم مخصوصده پادشاهی تبریک و بر برلینی تسعید
ایدرل ایدی .

کبسه

کبس اولمش یعنی طولدیرلش سنه یه دنیور .
(تائینی موصوف اعتباریله در .)
سنه کبسه بو معنادن در ، که کندی ایچون
بر کون سرقت اولمش سنه یه اطلاق اولنور .
و کبسه سنه شمسیه نك هر درت سنه سنده بر واقع
اولور ، که اوچ یوز آلتش آلتی کون اولدیغی
ییلدیر . درت سنده بر کسور ایامنی جمع ایدرک ،
شباط آخریته زیاده ایدرک ؛ و اکاصطلاح مجمینده
فضل السنه تعبیر اولنور .
سنه شمسیه ۳۶۵ کون و ربع کون اولغله دورانله
درت سنده بر ۳۶۶ کونه بالغ اولور .
شهور رومیه و افرنجیه ده شباط ۳ سنه بسیطه ده
یکرمی سکرز و دردنچی سنده ۲۹ کون اولور ، که
اول یوم زائده و اول سنه یه کبسه اطلاق اولنور .
جلالیده ایسه شهر او توزر اولدیغدن ، بسیطه

اولان اوچ سنهده خسه مسترقه ایله ۳۶۵ کون
اولهرق ، دردنجی سنهده خسه مسترقهیه بر کون
ضم ایله ۳۶۶ کونه ابلاغ ایدیلیر .

سالنامه ابو الضيا

—
ايتايتيستييق
قسي

کره ارض اوزرنده کوچوک بیوک حکومتلرک
مقدار اهالیسیله ، اتساع اراضیسنی ناطق علم
اجالیدر . (*)
(حروف هجاء اوزره مرتبدر .)

آرژانتن جمهوری (امریقادہ) * مساحهء ممالکی :
۱۶۰،۱۰۱۰ مربع کیلومتر . - نفوسی :
۱،۷۲۳،۳۵۲ - بو مقدارک ۸۹۷،۷۸۰ نفوسی ذکور ،
۸۴۵،۵۷۲ نفوسی اناثدر . - آرژانتن جمهوریتنه
هر طرفدن سنوی ۷۰ ییک قدر مهاجرت وقوع
بولمقدهدر .

آلمانیا امپراطورلغی * سطح ممالکی : ۵۴۴،۴۵۰
مربع کیلومتر - ۱۸۷۱ تحریر نفوسنه نظراً مقدار
اهالیسی ۴۱،۰۰۹،۹۹۹ نفوسیدر . (۱۸۷۳ سنه -
سنده کی حساب حکمنجه) $\frac{1}{3}$ ۲۵ میلیون پروتستان

(*) اشبو معلومات موریس بلوکل رسمی و هر
دولتجه حکمی مرعی اولان سالنامه فن ثروتندن التقاط
اولنمشددر .

۱۱ میلیون قاتولیک ، ۵۰۰ ییک یهودی موجود
اوله رق متفقین دخی داخل اولدیغی حالده مقدار
مجموعی ۶۷۷،۸۰۳ ، ۴ نفر در .

فی ۲۰ مایس ۱۸۷۶ تاریخی رسمی غزته نك اعلا -
نه کوره ، آلمانیا نك نفوس موجوده سی ۴۲،۷۵۷،۸۱۲
نفر ایمش .

آمریقا (دولت متحده) سی * سطح اراضیمی :
۱،۸۰۴،۳۵۱ و قرای ملحقه سنک ۱۹،۶۰۲،۱۰۲ ، که
جعاً ۳،۰۱۰،۳۷۰ مربع انکلیر میلی در .

انهار ایله کولر ۲۴۰،۰۰۰ مربع میل در ، که بالا -
ده کی مقداره ضمی حالنده ۲،۳۵۰،۳۵۱ میاه بالغ
اولور .

اهالیسی : ۱۸۶۰ ده ۳۱،۴۲۵،۰۸۰ نفوس ایدی ؛
۱۸۷۰ تحریر نفوس سنده ۳۸ میلیون ۵۵۸ ییک ۳۷۱
کشی اولدیغی تبین ایدی .

ملاحظه

آمریقادا نفوسک اون سنده بو قدر تزايدیته

سبب دنیانک هر طرفندن قطعۀ مذکوریه وقوع
بولان مهاجرتدر ؛ چونکه آمریقانک کړک (اتازونی
فده رال) تسمیه اولنان جمهوریت کبرایی و کړک
سائر جمهوریتلری بو خاکدان ایچنده ارباب حریتک
کعبه سی حکمی بولش و هر بر یرده استعداد و استقبلا
لنجه مخاطره کورن حریت افکار اصحابی اورایه
شتابان اوله رق قطعۀ مذکوریه کنیدیارینه وطن
ثانی اتخاذ ایتکده بولمش در . حساب متوسطه سنوی
یالکز پیوک جمهوریتیه ایکی یوز الی بیسک کشی
هجرت ایتکده در . مجله مزک حجمی مساعد اولسه
ایدی او بایده بر علم اجالی ویره بیلیردک .

انشالله ایکنجی نسخه سنی نشره موفق اولور سهق
کله جک سنه هر دولتک هر درلو احوالی حقنده بر
مکمل فهرست معلومات کوریلور .

آنهالت دوقه لغی * سطح مالکی : ۲،۳۲۲ مربع
کیلومتر - نفوسی : فی ۳۱ کانون اول ۱۸۷۵ تحریر
نفوسنه نظراً ۲۱۳،۶۸۹ نفوس در . - مقر حکومت :
دهسو شهری . نفوسی : ۱۷،۴۶۴ .

آسٹریا - مجار * سطح ممالکی : آوسٹریا قطعہ سی
اطلاق اولانان جهت دہ ۲۳۲,۳۰۰ مربع کیلومترو،
و مجارستان و قروآتیا پارچہ لرنده ۳۲۸,۳۲۲، کہ
جعاً ۶۲۲,۵۶۰ مربع کیلومترو در .

نفوس :

اوتریش	۲۰,۲۱۷,۵۳۱
مجار و قروآت	۱۵,۴۱۷,۳۲۰
هر اوچ قطعہ سکاندن عسکر	۲۶۹,۵۷۷
یکون	۳۵,۹۰۴,۴۳۶

ویانہ دہ ۶۰۷,۵۱۴ نفوس موجود اولہرق ،
حوالیسیہ یعنی ویانہ یہ التصاق ایتمش اولان محلات
ایلہ برابر مقدار اہالیسی ۸۲۵,۱۶۵ نفوس سدر ، کہ
استانبول سکانہ متقار بدر .

اسپانیا قراللیگی * سطح ممالکی : ۵۰۳,۰۴۵ مربع
کیلومترو . اہالیسی : ۱۸۷۲ تحریرینہ کورہ
۱۶,۵۰۰,۰۰۰ - پای تخت : مادرید ، سکانی :
۲۹۸,۴۲۶ نفوس در .

مشہور شہر لری : بارسلون ۱۸۸,۹۴۸ - سہ -

ویل ۱۱۸۲۹۸ - و الانس ۱۰۷،۷۰۳ - مالاغا
 ۹۴،۱۳۲ - مورس (مرسیه) ۸۷،۸۰۳ - قادیقس
 ۷۱،۵۲۱ - ساراغوس ۶۷،۴۲۸ - غرناطه ۶۷،۴۲۶
 نفوسی حاویدر .

اسوه چ - نوروه چ قرالغی * سطح ممالکی :
 ۴۳۹،۹۱۵ مربع کیلومتر و - اهالیسی : ۱۸۷۱
 تحریرینه نظراً ۱۷۷،۴۰۴ - پای تخت - استقهولم
 شهری ، اهالیسی : ۱۳۸،۵۱۲ نفوس در .

نوروه چ * سطح اراضیسی : ۳۱۷،۸۰۰ مربع
 کیلومتر و . - اهالیسی : ۱۸۷۱ تحریرینه نظراً
 ۱،۷۶۰،۰۰۰ - پای تخت : قریستیانا شهری در ،
 اهالیسی : (واروشلیله برابر) ۶۶،۶۵۷ نفوس در .
 هر ایکسینک مقدار اراضیسی ۷۵۷،۶۱۵ مربع
 کیلومتر و مقدار اهالیسی ۵،۹۶۴،۱۷۷ نفوس در .

ملاحظه

قرال هر سنه هر ایکی پای تخت ده شورای امتک
 رسم کشادنده بولمقده مکلفدر . فقط صورت دائمه -

ده استقہولم شہرندہ مقیم در . چونکہ قور دیپلوما-
تیق یعنی ہیئت سفری اورادہ در .

اسویچرہ (جہوری) * سطح ممالکی : ۴۱،۴۱۸
مربع کیلومترو - اہالیسی : ۱۸۷۰ تحریرینہ کورہ
۲،۶۶۹،۰۹۰ - مقر جہوری : بہرن شہری ،
اہالیسی : ۳۶،۰۰۱ نفوس در .

ایتالیا قرالغی * سطح ممالکی : ۲۹،۷۴۵ مربع
کیلومترو - اہالیسی : ۱۸۷۱ تحریرینہ نظراً
۲۶،۸۰۱،۱۵۶ - پای تخت : روما شہری : اہالیسی :
۲۴۷،۲۹۷ نفوس در .

ایران شاہلغی * سطح ممالکی ۱،۴۲۷،۴۰۰
مربع کیلومترو - اہالیسی : تخمیناً ۸ دن ۹ میلیونہ
قدر ؛ تقریباً ۳ میلیون مقصداری حال بدو تده خیمہ
نشین - پای تخت : طهران ، نفوسی : مجہول .

اقاطور : (جہوری) * سطح ممالکی : ۶۹۳،۲۸۰
مربع کیلومترو - اہالیسی : ۱،۱۱۰،۰۰۰ بوندن ۶
یوز یکی بیاض ماعداسی زنجی در . - مقر جہور :
کیتو شہری اہالیسی ۷۰،۰۰۰ نفوس در .

اولده نبورغ غراندوقه لغی * سطح ممالکی :
 ۶,۳۹۹ مربع کیلومتر و . اهالیسی فی ۳۱ کانون
 اول ۱۸۷۱ تحریرینه کوره ۳۱۶,۶۴۰ - مقرر حکو -
 مت اولده نبورغ شهری . اهالیسی ۱۴,۹۲۸ نفوس

• ۵۵

باد غراندوقه لغی * سطح ملکلی ۱۵,۳۱۱ مربع
 کیلومتر و - اهالیسی فی ۳۱ کانون اول ۱۸۷۵
 تحریرینه نظراً ۱,۵۰۶,۵۳۱ نفوس در . بونکده
 یوز بیکی پروتستان مذهبنده در . مقرر حکومت :
 قارلسروهه قصبه سی . اهالیسی : ۳۶,۵۸۲ نفوس در
 باویه را قرالغی * سطح ممالکی : ۷۵,۸۶۴ مربع
 کیلومتر و - اهالیسی : فی ۳۱ کانون اون ۱۸۷۵
 تحریرینه نظراً ۵,۰۰۲,۸۳۲ - پای تخت : مونیخ .
 اهالیسی : ۱۶۹,۴۷۸ نفوسی در .

برونزویق دوقه لغی * سطح ملکلی : ۳,۶۹۰
 مربع کیلومتر و - اهالیسی : فی ۳۱ کانون اول
 ۱۸۷۵ تحریرینه کوره ، ۳۲۸,۳۵۱ - دار الملکی :
 برونزویق شهری ، سکائی ۵۸,۰۰۰ نفوس در .

بره زلییا امپراطور لخی * سطح ممالکی : ۰۰۰ ،
 ۸،۱۳۰ مربع کیلومتر و اهالیسی : ۹،۷۰۰،۰۰۰ -
 پای تخت : ریو دو ژانیرو شهری . اهالیسی :
 ۲۷۵،۸۰۰ نفوس در .

برهم (مملکت مستقله) سی * سطح ممالکی :
 ۲۵۷ مربع کیلومتر و . اهالیسی : فی ۳۱ کانون اول
 ۱۸۷۵ تحریری موجب ۱۴۲،۶۴۵ - برم شهری
 اهالیسی : ۸۳،۰۰۰ نفوس در .

بلجیقا قرالغی * سطح ممالکی : ۲،۹۴۵،۵۳۹
 هکتار . - اهالیسی : ۱۸۷۳ تحریرینه کوره
 ۵،۳۵۳،۰۰۰ - پای تخت بروسل شهری ، اهالیسی :
 فی ۳۱ کانون اول ۱۸۶۶ تحریرینه کوره ۱۶۳،۴۳۲
 و حوالیسنده کی ۸ محله ایله ۲۸۶،۸۲۷ نفوس در .

بولیوی جمهوری * سطح ممالکی : ۱،۳۱۵،۰۲۲
 مربع کیلومتر و - اهالیسی : ۱،۹۸۷،۳۲۵ - مقر
 جمهور سوکر شهری ، سکانی : ۲۳،۲۰۰ نفوس در .
 پاراغهی جمهوری * سطح ممالکی : ۱۵۰،۰۰۰

• مربع کیلومترو - اہالیسی : ۲۲۱,۰۷۹ نفوس در .

پورتوغال قراللیغی * سطح ممالکی : ۹۱,۰۱۳

مربع کیلومترو - و آطہ لاینک مساحہ سطحیہ سی :

۳,۸۳۶ مربع کیلومترو - اہالیسی : ۴,۳۲۳,۹۹۳

و آطہ لاندہ ۳۶۲,۱۰۵ - پای تخت : لڑبون شہری ؛

اہالیسی : ۲۷۵,۰۰۰ نفوس در .

یہیبا (فینک) قراللیغی * سطح ممالکی : ۲۲,۸۴۱

مربع کیلومترو - اہالیسی : ۱۸۷۳ تحریرینہ

نظراً ۳,۷۱۶,۰۰۰ - پای تخت (تشریح) : آمستر

دام شہری ؛ اہالیسی : ۲۸۱,۸۰۵ - پای تخت

(تنفیذ) : لاهی شہری ، اہالیسی : ۹۳,۰۸۳

نفوس در .

یہرو جہوری * سطح ممالکی : ۱,۳۱۱,۸۶۷

مربع کیلومترو - اہالیسی : ۱۸۶۶ تحریرینہ نظراً

۸۶۵,۰۰۰ - مقر جہور : لیم شہری ، اہالیسی :

۱۲۱,۲۶۲ نفوس در .

چین امپراطورلیغی * سطح ممالکی : ۳,۵۰۰,۰۰۰

مربع کیلومترو - ۱۸۶۴ تحریر نفوسنه نظراً اها -
لیسی : ۳۶۰،۲۷۹،۸۹۷ - پای تخت : یکینغ شهری ؛
اهالیسی : ۱،۶۵۱،۵۰۰ نفوس در .

شهر مذکورده ۱۸۷۲ ده ۳،۶۶۱ نفر اجنبی
بولنیوردی ؛ بومقدارک ۱۷۷۱ نفری انکلیر ، ۵۴۱
نفری آمریقان ، ۴۸۱ نفری آلمان ، ۲۳۹ نفری فرانسز ،
۵۶ نفری اسپانیول و سائره ایدی .

دایمارقه قرالغی * سطح ممالکی : ۳۸،۲۰۸
مربع کیلومترو - اهالیسی ۱۸۷۴ تحریرینه نظراً
۱،۸۷۴،۰۰۰ - پای تخت : قوینهاق شهری .

۱،۷۶۹،۵۸۳ نفوسی لوتر مذهبنه یعنی پروتستانلغه
منسوب اولهرق ، ۱۸۵۷ نفر قاتولیک ۲۱۲۸ مور -
مون ، یعنی تعدد زوجاتی جائز کورن مذهب اربابی
در . نسلاً روم و یهودی اولان متباقی اهالیسی
آن بآن تبدیل مذهب ایتمکده و سنوی دایمارقهیه
خیلی مهاجرت وقوع بولمقده در .

روسیه ایمپراطورلغی * سطح ممالکی : مربع

سالنامہ ابو الضیا ۱۲۲

کیلومٹرو

اوروپا قطعہ سندھ ۴,۸۶۵,۵۶۷

فینلانڈیادہ ۳۵۰,۵۴۱

یکون ، اوروپادہ ۴,۸۶۵,۱۰۸

قفقاسیادہ ۴۰۷,۵۹۷

سبیریادہ ۱۱,۴۲۵,۷۱۵

مرکزی آسیادہ ۲,۲۵۴,۳۰۵

یکون ، آسیادہ ۱۴,۲۸۷,۶۱۷

یکون عمومی ۱۹,۱۵۲,۷۲۵

بو مقدار ۱۸۷۷ سنہ سیچون نشر اولنان بلاق
سالنامہ سندھ دولت مشارالیهانک احوال خصوصیه سی
حقتندہ ویریلان معلومات صرہ سندھ مقید اولہرق ،
فقط آندن صکرہ ترکستاندہ و محاربه اخیرہ نتایجندن
اولمق اوزرہ بسارایا ایله آناطولیدہ توسیع ملک
ایاسی جهتله روسیہ ممالکنک شمیدیکی مساحه
سطحیه سی کله جک سنہ کی مجله مزده تصحیح و قید
اولنور .

ممالکی	یکون	انات	ڈاکور
اورو یا قطعہ سی	79,764,041	30,104,331	34,210,210
فینلانڈیادہ	1,843,203	"	"
یکون، اورو یادہ	71,207,694	"	"
قفقاسیادہ	4,083,740	2,107,844	2,224,797
سیریا یادہ	3,327,727	1,71,247	1,717,381
مصر گزی آسیادہ	2,627,247	1,270,183	1,101,073
یکون، آسیادہ	10,037,013	0,043,272	0,492:240
یکون عمومی	80,740,307	"	"

(فتوحات معلومہ دن طولانی تر یا دن ایسے نفوس خارج حسابدر)

۱۸۶۷ء روسیہ تک فقط اورو یا قطعہ سندنہ کی محالکنندہ بولنان اہالیسنگ

مذہب و قومیت اوزرینہ وقوع بولان تقسیماتی ناطق ارقامدر :

مذهب	یکون	اناث	ذکور
غرق اور تودوقس	۵۳,۱۶۹,۱۷۹	۶۶,۸۷۴,۲۰۱	۶۶,۲۹۴,۹۷۱
سق تر	۹۶۶,۶۳۱	۴۹۴,۸۶۶	۴۳۱,۷۶۵
غرق اونی	۶۶۹,۶۶۰	۱۱۷,۹۳۸	۱۱۱,۳۶۶
غره غوریان آرمنی	۳۷,۱۳۶	۱۸,۱۴۰	۱۸,۹۹۶
قائولیک رومن	۷,۲۰۹,۴۶۴	۳,۶۹۶,۸۴۷	۳,۵۱۶,۶۱۶
پروتستان	۶,۵۶۵,۳۵۴	۱,۳۶۳,۴۴۶	۱,۶۴۱,۹۴۴
یهودی	۶,۶۱۶,۱۸۹	۱,۳۴۶,۴۷۵	۱,۶۶۹,۷۰۵
مسلمان	۶,۳۵۹,۳۷۶	۱,۱۹۴,۶۶۳	۱,۱۹۴,۷۴۹
بت پرست	۶۵۵,۹۷۵	۱۶۱,۷۹۹	۱۳۴,۱۷۶
یکون	۶۹,۳۶۴,۵۴۱	۳۵,۱۵۴,۳۳۱	۳۴,۱۰۰,۶۱۰

رومانیا پرنسلیکی (اولاح بغدادان) * سطح
 ممالکی : ۱۵۳,۷۷۴ مربع کیلومٹرو ۰ - ۴,۴۲۴,۶۶۱
 مقر حکومت : بکرش شہری ؛ ۱۴۱,۷۵۴ نفوس
 ایدی . بسارایانک رومانیاہ کی پارچہ سی روسیہ
 ودو بریجہ رومانیاہ انتقال ایلدیکی جہتہ مقدار
 نفوس و آراضیسی بو سنہ صورت صحیحہہ تعیین
 اولنہ مز .

زنکبار پادشاہلغی * پای تخت اولان زنکبار
 جزیرہ سنک مساحہ سطحیہ سی : ۱,۶۰۰ مربع
 کیلومٹرو - اہالیسی : ۱۰۰ بیگ - ممالک بریہ سنندہ کی
 اہالیسی ۵۰۰ بیگ نفوس اولوق اوزرہ مقیدر .

پادشاہی : سلطان برغش .

ژاپونیا ایمپراطورلغی * سطح ممالکی : ۳۷۰,۰۰۰
 مربع کیلومٹرو . - اہالیسی : ۸۷۲,۰۰۰ دہ اجرا ایتدہ
 کلری مکمل تشریر نفوس موجنبجہ ۸۲۵,۱۱۰,۳۴ - پای
 تخت : یہ دوشہری ، اہالیسی : ۷۸۰,۳۲۱ نفوسدر .
 ژاپونیا خلقی ایچندہ ۱۴ پرنس ۱۵ پرنسس
 ۲,۶۶۶ اصلزادہ ، و ۲۲۱,۴۶۷ راہب و راہبہ و بہار

- صنفته نامزد ۱۰۲۶۷۷ ذکور و اناث وارد .
- نسواندن بر چوغی مساعی رجاله اشتراك ایلدیگندن، تجار و سائر اصناف خدمتارنده مستخدم یوز بیکرله قادین بولندیگی کبی ، اعمال شاقه ده یعنی چفتلکرده ۶،۸۶۶،۴۱۲ قادین خدمتکار موجوددر .
- ساقس قرالغی * سطح مالکی * ۱۶،۸۶۷ مربع کیلومترو - فی ۳۱ کاتون اول ۱۸۷۱ تحریرینه کوره اهالیسی : ۲،۵۵۶،۲۴۴ - پای تخت : دره سسد شهری ، اهالیسی : ۱۷۷،۰۸۶
- ساقس آلتانبورغ دوقله لخی * سطح ملکلی : ۱،۳۱۵ مربع کیلومترو - اهالیسی ۱۴۵،۸۴۴ مقر حکومت : آلتانبورغ شهری ، نفوس ۱۹،۹۶۹ .
- ساقس - قوبورغ - غوتا دوقله لخی * سطح ملکلی : ۱،۹۷۰ م . کیلومترو - اهالیسی : ۱۸۲،۶۷۳ - مقر حکومت : غوتا شهری ، نفوسی : ۱۲،۸۱۲
- ساقس - ماینین ژان دوقله لخی * سطح ملکلی : ۲،۴۶۶ م . کیلومترو - اهالیسی ۱۹۴،۶۶۳ - مقر حکومت : ماینین ژان شهری ، نفوسی : ۸،۸۷۶ .

- ساقس - وایمار دوقلغنی * سطح ملکی :
- ۳,۶۱۷ م کیلومتر - اهالیسی : ۲۹۲,۹۲۳ - مقر
حکومت : وایمار شهری ، نفوسی ۱۵,۹۹۸
- سن دومینق جمهوری * سطح ملکی ۱۳,۰۰۰
م . کیلومتر - اهالیسی ۱۰۰,۳۰۰ - مقر جمهور -
سن دومینقو شهری ، نفوسی : ۱۵,۰۰۰
- سن سالوادور جمهوری * سطح ملکی ۱۸,۹۰۶
م . ک - اهالیسی : ۷۵۰,۰۰۰ - مقر جمهور ؟
سان سالوادور شهری ، نفوس ۴۰ بیگ .
- سیام قرالغنی * سطح ممالکی : ۶,۵۷۶,۰۰۰
م . ک - اهالیسی : ۵ دن ۶ میلیونه قدر مخمن .
دیگ ، که بهر میلیون ۱۰۰ بیگ مربع کیلومتروده
تقریباً ۱ میلیون نفوس مسکون . - مقر حکمداری :
بانغ کولک شهری ، اهالیسی : ۴۰۰,۰۰۰ نفوس . بونک
۲۰۰ بیگی چینلی در .
- شیلی جمهوری * سطح ممالکی : ۴۱,۴۱۸
م . ک - اهالیسی : ۲,۰۲۹,۷۶۷ - مقر جمهور
سان تیاغو شهری ، نفوس : ۱۴۸,۲۶۴ .

صرب پرنسلكى * سطح ملكى : ۴۳,۵۵۲
 م . ك . - اهالىسى : ۱,۲۱۶,۱۸۶ - مقر حكومت :
 بلغراد ، نفوس ۲۷,۸۶۹

(نيش و حواليسى صربستانه التحاق ايتديكى
 جهته تزايد ايدن نفوس و اراضيسى مقصدارى بو
 حسابك خارجنده در .)

عثمانلى ايمپراطورلغى * سطح ممالكى : ۲ ميليون
 ۱۵ بيك ۵۹۴ مربع كيلومترودر (*)
 آناتولى و عربستانده

نفوس

۱,۰۹۰,۷۰۰ خداوندكار - آيدن - قونيه -

آنقره - قسطنطينى - سيواس -

طربزون - قبريس - ازמיד .

۱,۹۰۶,۰۰۰ ارضروم - دنار بكر - حلب -

لبنان .

۲,۷۵۰,۰۰۰ بغداد

۹۰۰,۰۰۰ حجاز - يمن

۱۶,۴۶۳,۰۰۰

آفریقاده

طرابلس غرب ۷۵۰,۰۰۰

تونس ۱,۵۰۰,۰۰۰

مصر سفلی	۲,۷۷۹,۶۶۷
مصر علیا	۱,۱۶۳,۹۹۵
مصر وسطی	۵۱۹,۵۳۳
۱۸۴۸ سنه میلادیه سنندن ۱۸۷۰ سنه سنه قدر مصرده وقوع بولان مولودات کذا ۱۸۷۰ ده	۵۲,۴۹۹
نفوس اجنبیه	۸۵,۰۰۰
مصرک یکیدن تحت حکمنه کچن ممالک زنجیه ده تقریباً	۳,۵۰۰,۰۰۰
یکون مصر	۸,۶۹۵,۲۴۳
یکون عمومی	۲۷,۱۰۸,۲۴۳

پای تخت اولان قسطنطنیه نك مع بلاد ثلثه یعنی ایوبدن آیاستفانوس - سودلیجه دن روم ایلی قواغی - و آناتولی قواغندن قنار باغچه سی و آطه لر - اها -

لیسی : ۸۵۰,۰۰۰ - اجنبیلر ولیمائندہ کی کیمیا خلقیہ
برابر گاہ بر میلیوندن ۵۰ بیک نقصان و گاہ اللی بیک زیادہ
تخمین اولنور . ملاحظہ

(*) روم ایلندہ کی نفوس عثمانیہ ایستاتستیمقلر
۹,۹۸۰,۰۰۰ عدد قید ایتشلر ایدی ، روم ایلینک
حال حاضر ایسہ محتاج ایضاح دکلدیر . بو سببہ
نہ متباقی آراضینک مساحہ سی ونہدہ نفوسک مقدری
حقندہ معلومات صحیحہ اعطا اولنہ پیلیر .

شو قدر وار ، کہ ایوم آرنائو دلق حال بکرده
بولندیغی وقوم مزبورک مقدری بر بچق میاونی
متجاوز اولدیغی کبی قوصوه و سلانیک ولایتلرنده
دخی بشیوز بیک قدر نفوس تخمین ایلدیکنہ و پرده
بوسنه و هر سکک استیلاسی بالطبع محدود اوله رق
بو ایکی قطعده ایسہ ۱ میلیون ۲۰۰ بیک دن زیادہ
اهالی بولندیغنه و شرقی روم ایلی ایله ادرنہدہ دخی
ایکی اوچ یوز بیکدن زیادہ نفوس بولنہ جغنه کوره روم
ایلندہ کی ممالک عثمانیہدہ ینہ ۳ میلیون ۷ یوز بیکدن
زیادہ عثمانلی قلمق لازم کلیر .

گران بریتانیا و ایرلندا قراللیغی * سطح ممالکی :
 ۱۸۷۱ تحریرینه کوره

مربع میل	مربع کیلومتر	نفوس	اسامی ممالک
۵۰۹,۸۲۳	۱۳۱,۸۴۰	۲۱,۲۷۷,۵۲۴	انگلتره
۷,۳۹۸	۱۹,۱۵۳	۱,۴۲۶,۵۸۴	غال پرنسلیکی
۳۵۴	۹۱۶	۱۴۴,۴۳۰	آجاسانت آطه سی
۴۰,۶۸۵	۷۹,۴۴۳	۳,۳۵۸,۶۱۳	اسقوجیا
۳۱,۷۵۵	۸۲,۲۱۴	۵,۴۰۲,۷۵۹	ایرلندا
"	"	۲۰۷,۱۹۸	بری و بحری مملکت عسکره

۱۲۱,۱۱۵ ۳۱۳,۵۶۶ ۳۱,۸۱۷,۱۰۸ یگون

درت سنه صکره ۱۸۷۵ ده اجرا اولنان تحریر
 نفوسده مقدار مزبورک ۳۳ میلیون ۶۰ بیکه
 واردینغی و ایرلنده اهلینسی اولان قاتولیکلرک مقدا-
 ری ده ۵ میلیون ۶ یوز بیکه بالغ اولدینغی کورو-
 لشدر .

لوندرده ۱۸۷۱ تحریر نفوسنده ۳ میلیون
 ۲۵۱ بیک ۸۰۴ نفوس قید ایلمش ایلی . فی ۳۰

حزیران ۱۸۷۵ ده بو مقدار ۲۰۰ بیك نفر دها
آرتھرق ، ۳ میلیون ۴۴۵ بیك ۱۶۰ نفوسه بالغ
اولشدر .

لوندره نك مساحه سطحیه سی ۱۲۲ مربع انكلیز
میلی یعنی ۱۳۹ میلیون ۱۷۵ بیك ۲۸۲ مربع زراع
اعشاریدر . درونندن جریان ایدن (تامیز) نهری
۱۰،۹۹۷،۰۱۸ مربع ذراع اعشاری تشکیل ایدر .
سوقاقلر له جاده لرك طولی ۱۵۰۰ انكلیز ملیه
یعنی ۲،۴۱۳،۸۰۰ ذراع اعشاری به مساویدر .
انكلتره مستلكاتی

انكلتره نك تابعیتده بولنان ممالك كرك وسعت
اراضی و كرك كثرت اها لیجه اك جسیمی هندستاندر .
اوسترالیا ایله آمریکا و آفریقاده کی مستلكاتی ایکنجی
اوچنجی دردنچی درجه ده قالیر . ایشته غران
بریتانیادن ماعداد شو اوچ قطعده کی نفوس موجود-
ده سی وجه آتی اوزره اوله رق ، بونلر ده اقوام
مختلفه دن عبارت وادیان متنوعه به تابعدرلر . انكلتره
دولتی مسلمان اوله رق ، ۴۰ ملیون نفوسه حاكمدر .

۱۹۰۶،۲۸۴،۸۱۸ عموماً مستملکاتندہ کی تبعہ سی

۳۳،۰۶۰،۰۰۰ غران بریتانیادہ کی اہالیسی

۲۲۳،۳۳۴،۸۱۷ یکون

غانہملا جھوری * سطح ممالکی : ۲۷،۰۰۰ م.

ک۔ - اہالیسی ۱،۲۰۰،۰۰۰ مقر جھور : غانہمال

شہری ؛ ۴۰ پیک نفوس .

فاس پادشاہلغی * سطح ملکی : ۷۵۲،۱۷۰ م.

ک۔ - اہالیسی ۷ دن ۸ میلیونہ قدر . مقر سلطنت

فاس ؛ نفوس ۸۸،۰۰۰ - مراکش ۷۰،۰۰۰

فرانسہ * سطح ملکی : ۵۲،۹۵۷،۶۷۵ ہکتار

یاخود ۵۲۸،۵۷۷ م.ک۔ - اہالیسی ۱۸۷۲ تحریر -

ینہ نظراً ۳۶،۱۰۲،۹۲۱ نفوسدر . - پارسدہ او

زمانکی تحریر حکمنجہ ۲،۲۲۲،۰۶۰ نفوس وار

ایدی . الیوم ایکی بیق میلیونی متجاوزدر .

(جزایر وسائر مستملکاتی خارج از حسابدر .)

قوچنجین - یاخود - آنام ایمپراطورلغی * سطح

ملکی : ۵،۳۵۶،۴۴۰ م.ک۔ - اہالیسی : ۱۵ دن

یکرمی میلیونہ قدر - ایمپراطور مقری : ہوئہ فو .

قولومبیا جمهوری * سطح اراضی : ۱۰۰۱۰۰۱۶۰
 م . ک . - اهالیسی ۲,۹۰۰,۶۳۳ - مقر جه-ور :
 بوغوتا شهری ، اهالیسی ۴۰۰,۰۰۰

قوستاریقه جمهوری * سطح ملکی : ۵۵,۳۹۳
 م . ک . - ۱۸۷۰ تحریرینه کوره اهالیسی ۱۷۵,۰۰۰
 - بو مقدار ۱۲ بیک کشیده ۱۰ کشیسی مدنی
 قصوری عالم وحشت پرورده سی ایمش .

لوبک (مملکت مستقله) سی * مساحه ناحیه سی :
 م . ک . - نفوس ۵۶,۹۱۲

لوقسنبوغ غراندوقه لغی * سطح ملکی : ۲,۵۵۴
 م . ک . - اهالیسی ۱۹۷,۵۲۵ - لوقسنبورغ شهری
 نفوس : ۱۴,۶۳۵

مکلنبورغ - شهوره ن غراندوقه لغی * سطح
 مالکی : ۱۳,۴۴۲ م . ک . - اهالیسی : فی ۳۱ کانون
 اول ۱۸۷۱ تحریرینه نظراً ۵۵۷,۸۹۷ - مقر حکو-
 مت : شهوره ن ، نفوسی : ۲۹,۸۰۴ - روستوق
 شهری ساحلده اولهرق مکمل بر لیمانی ، مشهور بر
 دارالفنون و ۳۰,۹۸۰ نفوسی واردر .

مکلنبورغ - استرلیتز غراندوق - لغی * سطح
 ممالکی : ۲,۷۲۵ م. ک. - اھالیسی : ۹۶,۹۸۲ -
 مقر حکومت یکی استرلیتز شہری .

مکسیقا جہوری * سطح ارضیسی : ۱,۹۲۱,۲۴۰
 م. ک. - اھالیسی : ۱۸۶۸ تحریرینہ نظراً (یعنی
 امپراطور لٹک فسخیلہ جہوریتک اعلاتندن صکرہ)
 ۹,۱۷۳,۰۵۴ - مقر جہ - وریت : مقسیقو شہری .
 اھالیسی ۲۰۵,۰۰۰ نفوسدر .

بیوک شہر لندن فادالازارا ۹۰ بیک ، پوئلا ۸۵
 بیک ، فاناجوآطو ۵۰ بیک ، سان لوئی ۴۰ بیک نفوسی
 شاملدر .

نیقاراغا جہوری * سطح ممالکی : ۱۵۰,۶۵۰
 م. ک. - اھالیسی : (۱۸۵۵ اجرا اولنان تحریرہ
 کورہ) ۲۶۴,۰۰۰ -

بو کونہ قدر ۳۰۰ بیک نفوسہ بالغ اولدیغی
 قویاً تخمین اولنیور . جہور مزبور اھالیسنندن
 ۴۰ بیکی بیاض قصوری رنجی در .

ونہزوئلا جہوری * سطح ممالکی : ۱,۱۰۱,۳۱۵

م. ک. - اہالیسی : ۱۸۷۳ تحریر حکمنجہ
 ۱۹۴، ۱۷۸۲ - مقر جھور : قاراقلی شہری ،
 ۵۰،۰۰۰ نفوس

وہرتانبرغ قرالغی * سطح ممالکی : ۱۹،۵۴۰
 م. ک. - ۱۸۷۵ تحریرینہ کورہ نفوس : ۱،۸۸۱،۵۰۵
 - مقر حکومت : استوتغارت شہری ، نفوسی :
 ۹۱،۶۲۳

ئوروغای جھوری * سطح ممالکی : ۱۸۶،۹۲۰
 م. ک. - نفوس : ۴۵۰،۰۰۰ - مقر جھور :
 مونته ویدہ او شہری ، اہالیسی : ۱۸۷۵ تحریرینہ نظراً
 ۱۰۵،۷۱۱

یونان قرالغی * سطح ممالکی : ۲۵،۱۸۹ م. ک.
 - نفوسی ۱۸۷۰ تحریرینہ نظراً ۱،۴۵۷،۸۹۴ -
 مقر حکومت : آتہ شہری قدیمی ، نفوسی ۴۴،۵۱۰
 اسکله سی اولان پیرہ ایلہ برابر ۵۰ بیکہ بالغ اولور.

تمت

معارف عمومیہ

معارف عمومیہ نك اور وپادہ حقیقہ فرما نفرما
 اولدیغی مملکت انکلترہ اولدیغی ایچون بزده مجله مز-
 ده اورادن ابتدا ایتمکی مناسب عد ایلدك . اگر چه
 آمریکا جمهوریت مجتمعہ سندہ معارف عمومیہ متعلق
 و سائلده اورو پانك ك معرفت پرور ملی اولان انکلترہ
 و فرانسه خلقنه تقدم ایلدش ایسه ده بزہ نسبتله او بر
 دنیا حکمنده اولان قطعہ مذکورہ احوال معارفندن
 زیرده بحث ایده جگز .

انکلترہ

انکلترہ ده معارف نظارتی یوقدر . هر یرك
 معارفجه محتاج الیہی هر نه دن عبارت ایسه او یرك
 پارلامنتوده بولنان مبعوثی آنك حصوانه ساعی اولور .
 تعیم معارف امرنده کی تخصیصاتی ایسه (قومون)
 یعنی دائرہ بلدیہ ہیئتلیری اخذ و صرف ایلر .
 تحصیل و خواجہلك سر بستدر . هر ایستیان

خواجہ اولور؛ مکتب آچہ یلیر . هر ایستہ دیکھی
یولده اصول تحصیل اتخاذ ایدر .

متوفی لورد روسل اجباری تحصیل ایچون
وقتیه خیلجه چالشدیسه ده مرامی ترویج اولمندی .

۱۸۶۸ ده اولنان تحقیق و معاینه دن اکلاشلدی ،

که عموماً غران بریتانیا جزائرنده یوز ارکک ده فقط
۳۲ کشی و یوز قادین ده ۴۸ قادین امضا قویق
بیلیمور .

بو معاینه ده جاهل قان طاقک عمه و چقجی
صنئی اولدیغی تعیین ایلدیکندن ، او محذورك دخی
تھوینی ایچون سیار خواجہ لر استخدای تکثیر
ایلدی .

پارلمنتونک غران بریتانیاده ۱۸۷۱ سنه سنده
مجدداً تشکیل اولنان مکتبلر ایچون جسته جسته
تخصیص ایتش اولدیغی مبالغ ۸۲۷،۸۲۰ لیراستر -
لین ایدی . حال بو ، که یتش سنه سنده مجدداً
تأسیس ایدیلان مکتب ایچون ویردیکی پاره ۵۰۲،۳۶۹
لیرا ایدی .

یوقاریکی ۸۲۷،۸۲۰ لیرا وجه آئی اوزره صرف
اولمشدر :

لیرا استرلین محل صرفی

۳۴،۶۲۹ مکاتب ابتدائیہ انشاءت و تعمیراتی و تفریش
و تنظیمی ایچون .

۳۴،۶۲۹ مقدمات حسن خدمتی مشہود اولان معلم
و معلملرہ عطیہ تشویقیہ .

۳،۶۶۷ مذاکرہ جیارک او سنه لک تخصیصاتی .

۴۳،۵۰۸ سیار خواجهلرہ (*) معاونت نقدیہ
و یتشدیردیکی شاگردان ایچون مکافات
اچمہ سی .

۷۲،۵۱۲ صبیان یوک مکتبلرینک مصارف متفرقه سی .

(*) سیار خواجهلر مکتبی اولمیان قریہلرہ و معینہ
محتاج اولان چغجی و معدنلرہ مستخدم عملرک
چو جو قلیرہ مخصوصدر ، کہ مناوبہ ایله قرایی
سیر و چو جو قلیرہ تعلیم ایلرلر . آمریقادهده
بویله در .

کیچه لی کوندوزلی مکتبلرله صنایع مکتبلر- ۶۲۵

بنک و سرسری چوجوقلره مخصوص
مکتبلرک مصارف متفرقه سی .

بو ایشلرک تسویه سنه مأمور اولانلرک ینه ۶۰،۸۸۹

او سنه لک معاشلری .

ینه بو مکتبلرک او سنه ایچون هیئت ۲۲،۶۷۲

اداره سی معاشی .

مصارف متنوعه . ۴،۵۸۸

مصارف مقننه سنویه سی . ۵۴۲،۸۹۸

۸۲۰،۸۲۷ یکون

۱۸۵۵ سنه سنندن آلتمش طقوزه قدر سبقت ایدن

سنه لرده انکلتره ده مکاتب ابتدائیه نک عددیله آنلره

دوام ایدن شاگردانک مقداری حقهنده رسماً تنظیم

اولنان جدولدر .

سنین	مکتب	شاگرد
۱۸۵۵	۴،۸۰۰	۵۶۹،۰۷۶
۱۸۵۶	۵،۱۷۹	۶۴۵،۹۰۰
۱۸۵۷	۳،۳۹۸	۷۰۰،۸۷۲

ایستادیسیتیق - معارف عمومیہ ۱۴۱

۷۲۱,۷۴۴	۶,۶۴۱	۱۸۵۸
۸۸۰,۱۳۱	۶,۵۸۶	۱۸۵۹
۹۶۲,۹۳۲	۷,۲۲۷	۱۸۶۰
۱,۰۲۸,۶۹۰	۷,۵۰۰	۱۸۶۱
۱,۰۵۷,۴۲۶	۷,۵۶۹	۱۸۶۲
۱,۰۹۲,۷۴۱	۷,۷۳۹	۱۸۶۳
۱,۱۳۲,۲۹۱	۷,۸۹۱	۱۸۶۴
۱,۲۴۶,۰۵۵	۸,۴۳۳	۱۸۶۵
۱,۲۸۷,۶۰۴	۸,۷۵۳	۱۸۶۶
۱,۳۹۱,۱۰۰	۹,۳۴۰	۱۸۶۷
۱,۵۲۷,۶۶۵	۹,۸۹۴	۱۸۶۸
۱,۶۳۹,۵۰۲	۱۰,۳۳۷	۱۸۶۹
۱,۹۴۹,۰۲۶	«	۱۸۷۰

بو مکاتب ابتدائیه طوغریدن طوغری به معارف
 اداره لرینک معرفتیاه کشاد و اداره اولمان مکتبلر در .
 یوقسه انکلترده خصوصی مکتبلر واردر ، که
 آنلرک شاگردانی بو حسابک خارجنده و مقسدار
 شاگردانی بر قایچ یوز بیکنن عبارتدر .

ثانیاً مکاتب عالیّه متنوعه ده تحصیل ایله مشغول
بر میلیونه قریب شاگرد موجود در .

فرانسه * معارفک فرانسزلر پیننده حائز اولد-
یغی رغبتی تعریفه احتیاج یوقدر صاینرز .

چونکه شمس معرفت شرقدن غیبوت ایلوبده
منطقه غریبه دن طلوع ایتدیکی کوندن بری اوقطعه-
بی حقیقه اضائه ایلش صاینلیر ؛ شو قدر وار ، که
معرفت پرورلک نامنه ضیای معرفته پرده کشلک ایدن
فرقلر شمسی یه قدر اک زیاده فرانسه ده سلطنت
سورمش ایدی .

قرالردن هانریلیر ، لوییلر وقتندن بیوک کوچوک
ناپولیونلره یعنی درت بش یوز سنه اولدن تا زمانمه
قدر فرانسه ده مکتبلره ، تریه عامه یه پک چوق خدمتلر ،
همتار سبقت ایتش در . نه چاره ، که دنیاده انحصار
تحتنده بولنان هر شی لایق اولدیغی استعداد ایله
تناسب حاصل ایتک قابل اولهمیه جغندن ، فرانسه ده
دخی بو وسائط مکملهدن حقیقه استفاده عامه حاصل

ایستادستیق - معارف عمومیہ ۱۴۳

اولہامشیدی . چونکہ مکتبہ پاپاسارک ید غالبہ سندہ
محصور ایدی .

اوپنجی جهور ایسہ مکاتبی ہمان نصفیت
درجہ سندہ پاپاسارن قور تارمغہ و معارف نظارتک
اقتدارینی دخی یالکز ادارہ جہتہ حصر ایتکہ
موفق اولدیغی جہتہ شمعی فرانسدہ دخی تربیہ
عمومیہ انکلیر لک و آمریقالیارک طرز ترقیسنی حائر
اولغہ باشلامشدر .

با خصوص ادبای سیاسیوندن ژول سیمون ایله
ایوم خارجیه ناظری بولنان موسیو وادینغتونک
معارف نظارتارندہ تربیہ ابتدائیه مکتبہری لایق
اولدیغی درجہ لردہ تنظیم و لزومی قدر تکثیر
ایدیش والآن معارف امرندہ نقصان کورینان
خصوصاتک جبرینہ چالیشلمقدہ بولمشدر .

اقول قومونال

یعنی دوائر بلدیہ طرفندن اداره اولنان

مکتبہری

بلدیہ زراندہ رهبان و راہبات اندہ یکون

سال دازیل	۱۷,۲۲۲	۶,۲۲۰	۱۱,۰۰۲
ارکاک چو-	۳۷,۷۲۶	۱۸,۰۳۷	۱۹,۶۸۹
جق مکتبی			
قیر چو-	۳۴,۶۶۴	۱۹,۳۷۴	۱۴,۶۹۰
جق مکتبی			
	۸۹,۶۱۲	۴۳,۶۳۱	۴۵,۲۸۱

یکرمی دائرہ بلدیہ منقسم اولان پارس شہرینک
 هر بر دائرہ سندہ مقید اولان نفوس ایله سن اوزرینہ
 تخصیص ایدیلان مکتبلرده موجود قیر و ارکاک
 چو جو قلمک مقدارینی ناطق جدولدر .
 مکاتب ملیہ

صیبیان	قیر	اوغلان	مقدار اہالی	دوائر
۲ دن ۶ یہ	۱۳ دن ۰	۱۳ باشنه	۸۱,۶۱۵	۱
قدر	قدر	قدر	۱۹,۹۹	۲
۳,۱۴۶	۲,۷۷۱	۲,۴۶۷	۹۲,۶۸۰	۳
۳,۳۰۲	۲,۵۱۷	۴,۴۴۳		
۴,۵۹۵	۳,۵۳۸	۳,۴۹۴		

ایستاتیسٹیک - معارف عمومیہ

۱۴۵

۲,۲۷۴	۳,۷۹۵	۳,۵۱۵	۹۸,۶۴۸	۴
۴,۸۳۷	۴,۲۵۹	۴,۴۸۷	۱۰,۴,۰۸۳	۵
۳,۹۱۸	۲,۸۳۹	۳,۶۰۳	۹۹,۱۱۵	۶
۳,۴۸۷	۲,۰۳۵	۲,۵۲۴	۷۵,۴۳۸	۷
۱,۵۳۹	۲,۷۵۳	۲,۵۲۷	۷۰,۲۵۹	۸
۳,۸۵۸	۳,۲۰۸	۳,۱۵۸	۱۰,۶,۲۲۱	۹
۵,۵۱۶	۴,۲۹۵	۴,۰۹۳	۱۱۶,۴۳۸	۱۰
۹,۹۱۹	۷,۱۲۸	۷,۴۰۷	۱۴۹,۶۴۱	۱۱
۵,۴۹۷	۲,۷۲۰	۳,۹۹۸	۷۸,۶۳۵	۱۲
۵,۲۲۴	۴,۰۴۸	۴,۰۳۰	۷۰,۱۹۲	۱۳
۴,۷۰۲	۳,۴۲۶	۳,۳۲۲	۶۵,۵۰۶	۱۴
۴,۸۱۰	۳,۶۴۱	۴,۱۶۳	۶۹,۳۴۰	۱۵
۲,۵۲۹	۲,۲۵۷	۲,۵۰۶	۴۲,۱۸۷	۱۶
۵,۸۳۱	۴,۵۳۸	۴,۷۳۰	۶۳,۱۹۳	۱۷
۸,۵۹۰	۶,۰۶۵	۶,۰۲۳	۱۳۰,۴۵۶	۱۸
۷,۰۸۳	۵,۱۰۵	۵,۲۳۹	۸۸,۹۳۰	۱۹
۶,۷۹۱	۵,۱۶۳	۵,۰۲۳	۸۷,۴۴۴	۲۰
<u>۱۰۰,۹۵۸</u>	<u>۸۰,۱۱۰</u>	<u>۷۸,۷۵۸</u>	<u>۱,۷۹۹,۹۸۰</u>	یکون

لهستانده ۱۷۵۰۰۰۰ نفوسه ۱ مکتب ، و بالتیق
ایالتلرنده ۲۰۰۰۰۰۰ نفوسه بر مکتب ، فینلانداده
۲۸۴۰۰۰۰ نفوسه بر مکتب اصابت اییدیور .
عموم روسیهده ۹۰۹۵۵ مکتب اولهرق بونلرک
عمومنه ۲۸۰۰۰۰۰ شاگرد دوام ایتمکدهدر ، که هر
مکتبه ۳۰۰ شاگرد دوشر .

روسیهده تربیه عمومییه متعلق وسائط اوروپاده
بو درلو وسائطک اتخاذی امرنده کوستریلان اقدام
و همتلر نسبتنده مانعله تصادف ایتمکدهو اوروپانک
اکثر بلادنده تحصیل جبری اولدیغی کبی روسیهنک
اکثر بلادنده جهالت عمومیهنک ادامهسی تحت
مجبوریتدهدر !

ممالک مجتمعه * آمریقانک بعض طرفلرنده معا-
رف مجبوری، بعضلرنده ماده سربست اولدیغی حالده
معناً مجبوریدر ؛ چونکه او قومق بیلیانلر رأی
ویرمک > قندن محرومدر .

ممالک مجتمههنک معارف عمومییه ی ادارهسنک
۱۸۷۰ سنهسی اواخرنده اعلان ایلدیکی بر ایستما-

تیسٹیک دہ ۳۸ میلیون ۵۵۸ پیک کسور نفوس دین عبارت اولان آمریکا دولت مجتمعه ی خلقندن فقط ۵،۶۶۰،۰۷۴ کشینک او قومق بیاز اولدیغی و بو مقدارک ۷۷۷،۸۶۲ نفری اجنبی اوله رق ، قصور ۸،۸۸۲،۲۱۰ نفری آمریکاده طوغمش آدملردن ایلوکی مقیددر .

مکاتب ابتدائیه بادھوا اوله رق ، هر کسه کشاده در . جهانک هر طرفندن ممالک مجتمعه یه هجرت ایدن بو قدر اجانبی ملت واحده حکمنه قویان ایشته بو مکتبلردر .

معارف خصوصنده مرکز جمهوریتک مداخله - سی یوقدر ؛ هر ناحیه امور معارفنه کندیسی بقار . معارف مدیرلی بعض یرلده مبعوثان و بعض نواحیده عموم طرفندن انتخاب و نصب اولنور . معاشی برسنباغک اک پیوک مأمورینه مساوی و بعضاً فائقدر .

مکتبلرک اداره سی هر قضانک انتخاب ایتدیکی مجلسه محولدر ؛ خصوصاً پر مجلس دها واردر ، که

كرك خلقك و كرك اداره نك و يردیكى تخصیصاتی
قبض ایله تقسیم ، خواجهری امتحان ، کتابخانه
پروگراملری تنظیم و مکتبلری تفتیش ایدر .

مجلس معارف مدیره تابع دکلدر . مدیرك
ایشی معارفه متعلق اولان شیملری و تحصیله عائد
كشقیاتی تحقیق ایله مبعوثان اهالییه تبلیغدن و برده
ایستاتستیقلری جمع ایله مكاتبی معاینه و مجالس عمومیه
و جمعیتلر عقد و اعلاننامه لر نشر ایدر ك ، خلقك
معارفه اقدامی تكثیر ایلمكدن عبارتدر .

مدیر هر سنه مبعوثانه بر مفصل لایحه و پرر
و معارفه متعلق اولان خطالر - و لوكد كندی
نقصان تدبیرینه حمل اولنسون - سر بستانه ایضاح
ایدیلیر .

برده آمریقاده ملی مکتبلردن ماعدا هر شخص
ایستدیگی ، حالدیه مکتب كشاد ایدر ك ، تعلیم و تدریسه
صالح اولدیغی كبی پروگرامی معارف اداره سنه ارائه ایتمهكه
مجبور دكلدر . كندی ییلدیگی كبی ، اصول تدریسییه
تعمین و او یولده دوام ایدر ؛ فقط سنه باشنده اقسام

علوم اوزرینہ مرتب و مقدار شاگردانی ناطق بر
ایستاتیسیتیق ویرمکہ مجبوردر .

غریبدر، کہ بعض ناحیہ لڑہ رقابت مقصدیلہ بو
کی پارہ ایله چوجق او قودر مکتسار آپلش وخلق
طرز تحصیل تقادیر ایتدکلی ایچون اکثریت اوزرہ
چوجوقارینی آتارہ ویرمکہ بولمشدر .

کچن ۱۸۶۰ سنہ سنندن ۱۸۷۰ سنہ سنہ قدر
اون سنہ طرفندہ یالکز نیویورق شہریله نواحیسنده
کی مکتسارک تجدید و توسیعنه ۹ ملیون ۱۲۰ پیک
فرانق صرف ایدلشدر .

۱۸۶۹ سنہ سنده نشر اولنان بر ایستاتیسیتیق ده
نیویورق مکتسارنده ۷،۵۸۳ ارکک و ۲۲،۷۹۴
قادین خواجه بولندیغنی قید ایدلش ایدی . ۷۵ سنہ
سنده نشر اولنان بر ایستاتیسیتیق ایسه ارکک خوا-
جه لک مقداری ۴،۱۰۰ نفره و قادین خواجه لک
مقداری ۳۱،۸۷۵ نفره بالغ اولدیغنی کوستریو .
دیملک ، کہ بش سنہ طرفندہ موجود اولان
۷،۵۸۳ نفر ارکک خواجه ۴،۱۰۰ نفره تنزل ایتش

وینه بو مدت ظرفنده ۲۲،۷۹۴ نفر قادین خواجه
 ۳۱،۸۷۵ نفره بالغ اولش، یعنی ارککلردن خواجه -
 لکی ترک ایدن ۳،۴۸۳ نفره بدل اول مقدار قادین
 خواجه قبول اولندقدن صکره، یکیدن یاپیلان مکتبلر
 ایچون دخی ۵،۵۹۸ نفر قادین خواجه آلمشدر .

بونکله برابر قادین خواجه لر ارکک خواجه لر ه
 ویریلان معاشک تلیشه موظفدر لر .

آمریقاده قادین خواجه لر ه بو درجه لر ده رغبتک
 سببی نسوانک صبیانی مادرانه بر محبتله تعلیم و تربیه یه
 فطرة مائل اولدقلرینک ثابت اولقلغنه مبنی در .
 یئقین بر زمانده کوریه جکدر، که آمریقا مکتب
 ابتدائیه لرنده بر دانه ارکک خواجه قالیه جق .

آمریقاده برنجی مکتبلرک

درس جدولی :

۱ او قومق یازمق . (مکمل لسان)

۲ حساب .

۳ هندسه مقدماتی .

۴ جغرافیا .

- ۵ عسکر تعلیمی .
- ۶ رسم .
- ۷ کیمیائک زراعت و صنعتہ تطبیقندن بعض معلو-
مات مقدمہ .
- ۸ ہیئت مقدماتی .
- ۹ علم ترکیب ابدان مقدماتی .
- ۱۰ حقوق سیاسیه مقدماتی .
- ۱۱ موسیقی .
- چو جو قلمر ۱ و ۱۶ یاشلرینه قدر مکتبندہ
قالیرلر . خدمت ادارهده بولنلارک اکثریسی بو
مکتبلردن بشقه تحصیل کورمامشاردرلر .
- فقط فنون عالیہه مخصوص نوع ، نوع مکتبلر
اولدیغندن ، هر ایستیان انتساب ایتمک ایسته دیکی فته
مخصوص مکتبلره کیررلر . شو قدر وار ، که برنجی
مکتبلرک عمومی بادھوا اولدیغی حالده ، سائر مکتبلرک
بعضارنده جزوی اجرت آلیرلر .

بزده مکاتب !

اسلامده معارفه و عثمانیلیر آره سمنده علوم

و مدارسه وقتيه سبقت ايدن خدمتاري بوراده
 ميدانه قويمق ايسته نم . چونکه ماضينک و سائط
 معرفتي بو کون مفقود اولسه بياه استقبالمز ايچون
 محتاج اولديغمز اسبابک يرينه قائم اوله مز .

صاحب ادراك ايسهک بر کره اطرافزه امعان ايله
 باقوبده معرفتک نه ديمک اولديغني ، معارفه خدمت
 نصل ايدلديکني او کر نمله لي يز .

انسان آغوش مادر دن قور تلير قور تلز والده
 قدر مشفق و آنک قدر حامي و هله استقبالي ايچون
 آندن بيک کره زياده خادم آرانمق لازم کليرسه
 مکتبلري و مکتبلرده تعليم علومي درعهده ايدناري
 خبر و ير مک اقتضا ايدر .

بزده ايسه حال بتون بتون بونک خلافيدر .
 چونکه بزم مکتب خواجه لر ينک محاضرات کتاب لر ينک
 حماقت بختنده اولان فقره لر دن ماعدا هيچ بر یرده
 ذکر فضيلت لر ينه تصادف ايدلر !

مکتبلر ينک احوالي هنوز خبر و یرديکمز آمر يقاده
 ايسه حریت و حاکمیت اهالي بي قائم ايدن ارکان

معلمیندر دینیہ پیلیر . حتی معلوم اولان محاربہ لرنده
 آمریکا خلقنك كوستردیكى غیرت بتون خواجہ لر
 طرفندن اذہانہ اکیلان حب وطن و میل انسانیت
 تخم لرنك نمراتی صاییلیر .
 خواجہ نہدر ؟ بر مائله نك نفسنه فائق کورہرک ،
 اولادینی ید کفایتہ تسلیم ایدہ جکی بر وجود ماہر
 دیمک اولیور . باخصوص ہر کسک افکار و اخلاقہ
 طوتہ جنی طریقک مبدئی چوجوقلق اولدیغندن ،
 مکتب خواجہ لر ی ترقیات ملیہ نك قوہ سائقہ سیدر .
 حتی آلمانیا ایمپراطوری کیوم سنہ باشی منا -
 سبتیہ حضورینہ قبول ایتدیکی معلمین مبعوثلرینہ
 خطاب ایله سوسیالیستلردن کنایہ اولہرق ، «
 الیوم مملکتیزده ارباب فسادک مقصداری اللی بیکہ
 بالغ اولمشدر . بناءً علیہ سؤ اخلاقک اوکنی آلق
 ایچون چوجوقلرک تہذیب اخلاقنہ ہمت اولمنسی
 الزمدر . » دیمش ؛ واستقبال ایچون نظامک شدت
 و پولیسک دقتندن زیادہ خواجہ لرک ہمتندن امیدوار
 اولدیغنی کوسترمشدر .

بز بو کبی خدمتاری مملکت مزده کیلرک عهدہ -
 سنہ حوالہ ایدہ جکر ؟ نہ وقتہ قدر اولاد وطن الف
 مرتک کبی ، با بورک کبی ، یولنده ہذیانلرلہ جہلی
 ترویجہ مألوف اولان معلمین کرام اللرنده براقیہ جق ؟
 اکر مقصد حقیقہ معارف عمومیہ خدمت ایشہ ،
 ہمان ہر شیدن اول شو خواجہ بختی دوشونلیدر ؛
 و شو خصوصہ طوپی ۳۸ میلیون نفوسدن
 عبارت ایکن ثروت و شوکت و قدرت و مکننت
 جہتلرنده ہمان بتون اوروپا ایلہ طار تلاق ایستیان
 آمریقایی نمونہ طوغہ جالشملیدر . معلومدر ، کہ
 کوزل ایش یامق ایستیان ، کوزل ایشہ تقاید ایدر .
 آمریقا بچشندہ دخی خبر ویرمش ایدک ، کہ بو
 کون برنجی مرتبہ تحصیلہ مخصوص اولان مکتبلر
 خواجہ لرنیک یدی دہ آلتیدن زیادہ سی قادیندر .
 پوندن بشقہ کوندن کونہ قادین خواجہ لرن زیادہ لشیور ؛
 چونکہ قادینلرک چوجوغہ شفقتی و آنلرلہ اوغرا -
 شمدہ کی صبر و سکونتی بالطبع ارککلردن زیادہ
 اولدیغی ایچون قادین النده تربیہ اولان چوجوقلر

اکثریت اوزرہ ارکک خواجہ لڑک او قوتدقارندن
 دہا سہولتلی تحصیل ایتدک لری تجربہ ایله ثابت
 اولمشدر . بوندن بشقہ قادین خواجہ لڑار کیکلرہ
 ویریلان معاشک اوچدہ بریلہ تدارک اولنہ بیلمکدہ -
 درلر . بناء علیہ ازہر جهت منفعتلی اولدق لری
 ایچون آمر بقادہ حکومت دائما قادینلرک خواجہ لڑکنی
 ترویج ایدیور .

ایشته بزده محتاج اولدیغمن خواجہ لڑک کثرتیله
 برابر ثروتلرک قلتہ کورہ ارکک چوجوق مکتبلری
 ایچون دخی ممکن اولدیغی قدر قادیندن خواجہ
 یتشدیرمکہ چالشمیلر . حتی شمیدین دارالمعلماندہ
 تحصیل ایدن نسوانی قیر رشدیہ لڑینہ دکل ، قیر
 اولسون ارکک اولسون برنجی مرتبہ تحصیل
 مکتبلرینہ تعیین ایتلیر . معلومدر ککہ هر درلو
 مکتبلرک مخرخی مکاتب ابتدائیه در ؛ اولنرک معلمینی
 هیچ اولدقندن صکرہ ، رشدیہ لڑہ ولو فارایلر ، ابن
 سینار ونسواندن حفصنہ لڑ ، حمدونہ لڑ تعیین ایدلسون
 نہ فائدہ لری اولور ؟

بونکله برابر ملکه لازم اولان مرتبه اولای
تحصیل مکتبلرینک جمله سنه قادین الویرمیه جکیچون
ارکک خواجه پیدا ایتک ایچون صنفار و یا مکتبلر
آچقده ده اهمال ایلمه ملیر .

مکتبلر مزه کانه : حقیقه شو ایکی کلمه پی
یازدقن صکره نه دیه جگیزی بزده شاشیردق !
چونکه مکتبلر مز یوق، که او بحثه متعلق سوز
سویلیلم . معلومدر، که مفقوددن بحث اولمز، بحث
موجود اوزرینه اولور .

اوله ایسه بو کونکی کونده بر طرفدن خواجه
یتشدرمکه بر طرفدنده - اطفال وطنی مزیات انسا -
نیه دن تجرید ایله معلم پیغاندر که سنه تنزیلدن بشقه
ثمره لری اولیمان محله مکتبلر ، معلرینی ، اصول
تدریس لرینی طاقیله زیر وز بر ایده رک . - یکیدن مکتبلر
یایمغه و بو طریق ایله کمالات و معارفجه اولان قابلیتمزی
اقوام فاضله یه قارشی ابراز ایتکه چالیشهلم .

معارف نظارتنک تخصیصاتی بو قدر پیوک
بر مملکتک تربیه عمومیجه اولان یکرمی

ده بر احتیاجنه کفایت ایده میہ جہ کنندن ، معارفہ
اولان احتیاجاتمزی اولسون حکومتدن بکلمیہلم .

دنیا نك هر طرفنده معارفه متعلق خدمتلك اك
كثرتلیسی وهله اك منفعتملیسی خالق طرفندن كوستر-
یلیور .

بزده ایسه جمعیت تدر ایسه مستثنا اولمق اوزره
همان بر عصر دن بری تربیه عمومیه دائر خلق
طرفندن همان هیچ بر خدمت ابراز اولنماشدر . او
جمعیت ایسه درت بش سنه دوام و اقدام سایه سنده
مملکتزده قوجه بر دارالشفقه وجوده کتیردی .
اوسایه در ، که سواقلرده ملامت حالرینه باقوبده
یورکلرمنز یاره لنان بر طاقم بیویکاندن سنوی قرق
الی دانهسی اولسون اورته دن قالمغه باشلادی .

مقاله مزه وقتیه بشقه اثرده سویلینلان شو ایکی
جمله ایله ختام ویرلم :

« پای تختده مشهود اولان صرفیات سفاهتک
یوزده بری بو امر خیره مصروف اولمق لازم

کاسه ایدی آرهدن بش آتی سنه کچر کچمز هر محله ده
دارالشفقه قدر بر مکتب موجود اولوردی .

« اهل اسلام معارفه زکوتی قدر اعانه ایتک
لازم کاسه ایدی اطفال و طنک اک فقیر و ذلیلی بیه
بر مکمل دارالفنوندن چیقاردی . »

تقویم شئونات

۱۲۹۵ — ۱۸۷۸

سیاسی

انکلیز دو نهمای مرمره دکزینه کیرمشدر .

فی مارت

آیاستفانوس معاهدهسی عقد و تصدیق اولمشدر

۳ مارت ۱۸۷۸

غراندوق نیقوله طوله باغچه سراینده ذات

حضرت پادشاهی ایله ملاقات ایلمشدر . ۱۷ مارت

چینیلی جنرال (چور - چوم - چام) طرفندن
کاشغر امارتی تارمار ایدلشدر . (فی مارت)

مادمازل دهرا زاسولیح نامنده بر مکتب ممله سی
روسیه پولیس ناظری جنرال اتره پو فی خنجره
اولدیرمشدر . (نيسان ۱۸۷۸)

آلمانیایا ایمراطوری کیسومه سوسیالیستلردن
لایسیقلی تنکه جی کودهل طرفندن قورشون آتلمشدر .
(۱۱ مایس ۱۸۷۸)

فیلسوف وولترک پارسده اجرای رسم صد سالی
(۲۱ مایس ۱۸۷۸)

ژان ژاق روسونک ژهنوده اجرای رسم صد
سالی . (۲ تموز ۱۸۷۸)

چراغان وقعه مجنونانه سی یعنی سعاوی حادثه
ملعونانه سی (۸ مایس ۱۶۹۴)

علوم فلسفه متهمارندن نویلمغ نام سوسیالیست
آلمانیایا ایمراطوری اوزرینه صاچه ایله طولی تفنک
بوشالمشدر . (۳ حزیران ۱۸۷۸)

برلین قونغرہ سنک کشادو عقدی فی ۱۳ حزیران

۱۸۷۸

سلیمان یاشا حاضر تلرینک استناق و محاکمہ سنہ
روم ایلی دیوان حربی طرفندہ شروع اولمشدر .
(فی حزیران ۹۴)

آناتولینک تأمین استقبالی ایچون قبریس جزیرہ -
سنک احرازی صورتیہ انکلترہ دولتی باب عالی ایله
پر معاهده عقد و تعاطی ایشدر . (فی ۸ تموز ۱۸۷۸)
خدیو مصر ذاتہ و خاندانہ متعلق املاکی
خزینہ مصریہ نافعہ فارغ اولمشدر . (۰۰ تموز
۱۲۹۴)

آوستریالینک بوسنہ یه عسکر سوق ایده جکنک
شیوعی اوزرینہ سرای خلقنک قیامی و قوماندان
ولی پاشانک طردی (فی ۴ رجب سنہ ۹۵ و ۲۲
حزیران)

قونغرہ تعطیل مذاکرات ایشدر . فی ۱۳ تموز

۱۸۷۸

بوسنہ ارباب قیامی حکومت قوناعی اوزرینہ

تسویم شئونات

۱۶۳

هجوم و آتش ایده رک ، والینک مملکتدن چقیمه سنی
مصرانه طلب ایشاردر . (فی ۲۶ رجب سنه ۱۲۹۵
و ۱۵ تموز)

بوسنده حکومت عوام (۱۶ تموز ۱۲۹۴)
آوستریا عسکرینک بوسنه قطعه سنه تجاوزی ،
(۱۷ تموز ۱۲۹۴)

حکومت عوام طرفندن والی مظهر پاشاسرایدن
چیقارلشدر . (اغستوس تموز ۹۴)
آوستریالیار سرایی طویه طوتمشاردر . (۱۷
اغستوس ۱۲۹۴)

سرایک ضبطی (۸ اغستوس)

سرای ارباب قیامنک رئیس متبحریندن شیخ یاقوویچ
محمد افندی ایله قارقچی حافظ جنرال فیلیپوویچ امریله
صلب ایدلشدر . (فی ۱۵ اغستوس) رحمة الله علیهما !
محمد علی پاشا ارناؤد ارباب قیامی طرفندن
یاقوهده اعدام ایدلشدر (۲۵ اغستوس ۱۲۷۴)
روسیده نهیلیست دینیلان سربستی فرقه سنک
موسقو حکومتنه قارشى تشید ترهیباتی .

پرنس بسمارق طرفندن آلمانیاده سوسیالیستلر
حقنده بر نظام اتخاذ و اعلان اولمشدر .

نظامک شدتنه بناءً بر چوق سوسیالیستک
مهاجرتی (فی . . ایلول سنه ۱۸۷۸)

اسپانیا قرالنه سؤ قصد ایدلشدر .

ایتالیاقرالی هومبرته ۲ رفعه سؤ قصد اولمشدر .

افغان شاهی شیر علی خان انکلتره هیئت سفارتی

رد ایشدر . انکلتره دولتی طرفندن افغانستان

اوزرینه اعلان حرب اولمشدر . شیر علی خان ترک

حکومت و استیجاب عیال ایله ترکستانه متعازم

اولمشدر .

پدرینک یرینه یعقوب خان افغانه پادشاه نصب

ایدلشدر . کرید جزیره سنه مخصوص امتیاز اعطا

و والیلکک مدتی تمدید ایدلشدر .

مارشال ماقهون جمهور ریاستندن استعفا

ایشدر . فی ۲۹ کانون اول ۱۸۷۹

موسیو ژول غره وی ۵۶۳ رأی ایله فرانسه

جمهوری ریاسته انتخاب اولمشدرد . فی ۳۰ کانون
ثانی

موسیو غامبتتا ژول غرموینک یرینه صاحب رأی
۴۰۰ کشیدن فقط ۳۱۴ رأی ایله مبعوثان رئیس
انتخاب اولمشدرد . ۳۱ کانون ثانی
خلاصه

مارشال ماقاهونک انفصالی مرتب بر هجوم
تیجھسی دکلدی ؛ مشارالیه ریاستده بولندیخی بر
حکومتک اساس قوانینی یلدیکی و یا بیلک لازم
کلدیکی حالده مجرد محافظه امتیاز و یا محافظه اجباء
و یا محافظه مسلكداشینی یا خود محافظه منویاتی
قوانین اساسیده و بو صورتله و ظائف اصلیه لرینی
محافظه و مسؤلیت لرینی دفع ایتک ایستیان هیئت
و کلانک حقوقنه ترجیح و بو ترجیحینده اصرار
و هیئت و کلا ایسه محافظه و ظائفده بالطبع ثبات
ایلاکله ریاستدن استعفا و انفصاله مجبور اولمشدرد .

ژول غرموینک معلوم اولان سوابق احوالنه
نظراً ریاستده موفق اوله جغی فرانسده قویاً ظن

اولمقدمه و جمهوریتك تأسسی حقمده اشتباهلر بر
طرف اولمقدمه در .

قوزانلی اوغلی محمد پاشا عصیان ایتمش وبعده
دردست ایله طرابلسه اچلاقمشدر .

بدرخان پاشا زاده لردن عثمان و حسین بکر
عصیان واوزرلینه سوق اولنان عساکره مقاومته
بولنه میهرق نادماً استیمان ایتشلردر .

اسپانیا قرالی اون ایکنجی آلفونس ایله پورنکیر
قرالی دون لوئی (الواسع) نام محلده ۴۰ دقیقه قدر
ملاقات و مصاحبت ایتشلردر . فی کانون ثانی

یونان تسویه حدودی ایچون قومیسون عقد
ایدلشدر . فی کانون ثانی

انگلتره آفریقاده کی مستملکاتنه مجاور (زولوس)
حاکمیه محاربه یه مباشرت ایتشدر . فی کانون ثانی
برانکلیر فرقه سنی زولوسار کاملاً محو ایتشدر .
روسیه دولتیه دولت عثمانیه بیننده معاهده
خصوصیه عقد ایدلشدر . فی ۲۷ کانون ثانی سنه

۱۶
۱۵

روسسارک منتهی عہودت اولہ لڑینہ بناء ادرنہ
والیسی وقوماندانی رؤف پاشا۔ حضر تلی مقرر
ولایتہ عزیمت ایشدر . فی ۱۱ شباط ۱۳۹۵
پودغوریچہ بلا نزاع قرہ طاغہ ترک اولمشدر .
فی شباط

قائمہ ناک درت یوزاکی بر لیرا اعتباریلہ قالدیریلہ۔
جغی مالیه نظارتندن رسماً اعلان اولمشدر . ۱۰
شباط

ادرنہ دہ بلغار فسدہ سی روم مترہ پولیدینی خانہ۔
سندن چیقاروب سوقاقدہ ضرب و تحقیر ایشدر .
فی ۱۸ شباط سنہ ۱۸۷۹

موسیو دو بسمارک سوسیالیست مبعوثان
حقتدہ کی اتہامنامہ سی اکثریت آرا ایلہ رد اولمشدر .
فی ۱۶ شباط ۱۸۷۹

خدمتارندن چیقارلمش اولان ضابطان عسکری
طرفندن خدیو مصر ایلہ مالیه مدیری ویلسون
تحقیر ونوبار پاشا جرح ایدلشدر . فی ۱۸ شباط
خارقوف والیسی پرنس قراپو کینی رہوولور ایلہ

بر نیهلست جرح ایتمشدره فی ۲۳ شباط ۱۸۷۹
شیر علی خان وفات ایتمشدر .

سلیمان پاشا رتبه عسکریه لرینک رفعیاه و ۶ سنه
مدتله بغدادده اقامته مأمور اولمشدر .

فی ۲۷ صفر سنه ۱۲۹۶ و فی ۱۹ شباط ۱۲۹۵

ایشته

بر سنه لك شئونات سیاسیهدن مهم اولوبده
خاطرده قالاترینی بالایه قید ایلدم . هر کس حافظه-
سنه مر اجعتله مقایسه ایدرسه شو سنه نك وقوعات
عجوبه سنی همان بر عصرلق غرائب وقواته مساوی
بولور .

شئونات صناعیه

پارسده بیوک اکسپوزیسیون (۱ مایس ۱۸۷۸)
موسیو ادیسون فونوغراف (صدانویست) آلتی
اصلاح ایتمشدر .

موسیو هوغ تله فون (دورشنو) آلتنی اصلاح
و مقروفون (خرده شنو) نامنده بر آلت ابداع
ایتمشدر .

فرانسه و انگلستره و با خصوص آمریقا
(لومیئر القریق) ضیای کهربائی ایله تنویر اسواق
و اماکنه باشلانمشدر .

آلمانیا و اوستریا ده تحت التراب تلغراف ربط
و تمدینه مباشرت اولمشدر .

آمریقا ده تیمور و جام اذابه سنده کوموره بدل
(پترول) استعمالی تجربه و اتخاذ اولمشدر .

(تانیلار) اسمنده بر انگلیز یوز باشیمی بالونی
آرزو اولنان طرفه سوق و تحویل ایچون دومن
مقامنده بر آلت ایجاد ایتمشدر .

کیما کر مشهور کله ف طرفندن تلغراف پیلارنج
بعض تبدلات فیه اجرا ایدلمشدر .

ره نییه اسمنده بر صاحب صنعت الیقتریق اشغالنه
مخصوص بر لانه احداث ایتمشدر .

شؤونات شتی

فی ۱۵ مایس ۱۸۷۹ پارسک به رانتره سوقاغنده
بر هوتل اجزای ناریه نك اشعالیه کاملاً بر هوا اوله
رق ۸۱ نفوس تلف اولمشدر .

فی ۳۰ حزیران ۱۸۷۸ ده سر کی مناسبتیه
پارسه شمسی یه قدر جهانك هیچ بر طرفنده متلی
کورولمك صورتده بر شهر آیین اجرا و مدارتدکار
اولق اوزره ۸۹ نفر پولتیقه متهمنك ۴۹۰ نفری
اطلاق و قصورینك مدتلری تقلیل ایدلمشدر .

پکن ۱۸۷۸ سنه سنك جهله غرائندن اولمق
اوزره آلمانانك شمیس شهرنده (شمیسر لوتران)
نامیاه بر مجموعه شهریه نشر ایتمكده اولان (یوحنا
غروس) نام پایاس منكور مجموعه نك حزیران
نسخه سننده کره نك ثباتی و شمك حول کرده
دورانی زعمجه زبور دن ایکی مصراع ایرادیه
اثبات مدعا ایتمش و کندیسنه ده شو زحی مقابلنده
بو مسلك مقتدارندن مشهور پایاس قناق کبی محرك
الشمس عنوانی ویرلمشدر .

هندستانده همالایی جبال متلسلساه سندن (شمالاً)
 نام طاغ بر زلزله ایله یرندن اوینامشدر . (بو طاغك
 سطح دریادن ارتقاعی ۷،۲۷۰ مترودر .)

جنوبی آمریقاده ونه زوئلا جمهورینك مقری
 اولان (قاراقاس) شهرنده دخی بر حرکت عرض
 اوله رق ، ۶۰۰ نفوس تلف اولمشدر . (میلادك ۱۸۱۲
 سنه سننده ینه بر زلزله ایله شهر مذکور كاملاً خراب
 اولمش ایدی .)

پانامه بر زخندن بر قمال حفریله آمریقا قطعه سنی
 ایکی یه بولمك و بو صورتله سیاحت بحریه پی تقصیر
 ایتك ایچون ۹۹ سنه مدتله آمریقالی بر قومپانییه
 امتیاز ویرلمشدر .

ایران شاهلی ناصرالدین خان زیارتنی قاصد
 اولدیغی پارسه موصلات ایتمشدر . ۱۰۰ حزیران
 ۱۸۷۸ « فیغارو » مطبعه سننده مشار الیهه پر بالو
 ویرلمشدر . فی ۱۸ حزیران

آلمانیاك ۳ قطعه زرهلپسندن بری مانشده
 یکدیگرینه تصادفله ایله غرق اولمشدر . مایس ۱۸۷۸

فی ۰۰ حزیران ۱۸۷۸ و هزو جبل آتش فشانی
شمسی یه قدر مثلی مشهود اولمدق درجه درده شدتله
اشتهال و فورانه باشلامشدر . حتی تایس غزته سی
بوندن بحث ایدن بر مقاله سمنده « وهزو وولقانیك
بو دفعه کی شدت اشتهالی تاریخچه وقایع فوق العاده .
دن صایانغه شایان اولهرق درونندن مواد معدینهك
شدتله فوران ایتمکلی جهته قطر منفذ آن بآن
توسع ایتمکله باشلامش و ۱۸۷۲ سنه سنندن بری
بو وولقان ده ایکی دفعه دها بووجهله شدت اشتهال
وقوعه کلدرک ، بونلردن بری ۷۶ سنه سی مارتنده
و دیگرى بوسفر ۷۸ سنه سی حزیراننده کورلمشدر .»
دیمشدر .

بعض مدققین ۱۸۲۲ و ۱۸۵۸ سنه لرنده دخی
مذکور وولقانك بووجهله شدتله اشتهال ایلدیکنی
و کتدیجه شدت ودهشتنك آرته جغنی بیان ایتمشدر .
حقیقه غزته لرك بیانده کوره الان شدتی دوامده در .
ینه بر وولقان اثری

۱۸۷۸ سنه سی مارتنده چینك هونغ قونغ لیاننه

واصل اولان بر آلمانیا سفینه سنک قپودانی معلومات
آییدی حکایه ایلمشدر .

« ۱۸۷۸ شباطنک طقوزنجی کونی بحر محیط
جنوبی ده واقع یکی بریتانیا شبه جزیره سنک شمال
شرقی ساحلی دو مانداندن کورونمز برحاله ایدی .
» بو دو مانک بر وولقان اثری اولدیغنی تخمین
و ۳ منفذدن توتمکده ایدوکنی کشف ایلدک .

« مذکور ساحلدن سفینه سنک مروری همان
امکانسز راده ده ایدی . چونکه وولقانک پوسکور-
مکده اولدیغنی (ماس) یعنی رماد معدنی درت قدم
ارتفاعنده دکرنک اوزرینی قاپلامش وهنوز تبحر
ایتمش ایدی .

« شباطک اوتنجی کونی بر بیوک طالغه ظهوره
کلدی . متعاقباً روی دریاده بر جزیره حادث اولدی،
که قطری ۳ ربع میله مساوی ایدی .

« بو آطه نک حادث اولدیغنی محلده قدیماً دریانک
اک صیفغیری ۱۷ قولاج ایدی . شمعی اولکی
حالی تغیر ایده چک صورتده قعر دریاجه بر خپلی

تبدلات وقوعه گلش اولسه کر کر . بونی تحقیق
ایسه انهای مرور مزده ناتابل ایسی ؛ زیرا دکزی
قایلامش اولان سونکر طاشاری اجرای تحقیقاتی
مانع اوله جق راده ده ایسی .

« دکزک صویب ایکی کون صیحاقدی . حتی
ساجل کاملاً طانعه لک آتدینی پیشمش بالق وقابلو -
باغده لراه طولش اولدیغندن ، اهالینک یوزلری بو
نعمت بحریه دن طولایی متشکر اولدقلرینی اعلان ایدر
بر حالده بشوش ایسی . »

وفیات

سابق هانورا قرالی بشنجی ژورژ ۵۷ یاشنده
پارسیده وفات ایتش در .

اسپانیا قرالیچه سی مر سده دس ۱۸ یاشنده وفات
ایتش در . فی ۲۶ - زیران ۱۸۷۸

ناپولی قرالی موراتک اصغر اولادی لوسیئان
مورات ۷۵ یاشنده وفات ایتش در . ۱۱ نیسان ۱۸۷۸
اوستریا امپراطوری فرانسوا ژوزه فک پدری

آرشیپوق فرانسوا شارل ۷۶ یاشنده وفات ایتمش دره

۰۰ مارت ۱۸۷۸

انگلتزه قرالیجه سنک کریمه لوندن پرنسس آلکسیس

وفات ایتمش دره . کانون اول ۱۸۷۸

فلنک قرالنک ولی عهدی پرنس هانری وفات

ایتمش دره . ۱۳ کانون ثانی ۱۸۷۹

وفیات اعیان عثمانیه

میرآلای دو قشور عزیز بک که (قریمی دیه

معروف ایدی) ۳۵ یاشنده ورمسدن وفات

ایتمش دره .

مومی الیهک وفاتی ملت عثمانیه ایچون ضایعات

عظیمه دن معدود دره .

عزیز بک فنون طبیه نک لسان عثمانیه نقلنده

ساعی و مشوق اولانلرک ادباً و لیاقة، فنا و غیره

اک مکملرندن ایدی .

باخصوص امراض داخلیه ده حذاقتی و لساننک

غوامضنی تفهیم ده کی فضیلتی میدانده اولان اثر لیه

ثابتدره . جناب حق مستغرق رحمت و مغفرت ایلیمه

خلیل شریف پاشا

۴۵ یاشنده وفات ایتمش در ۳۱ کانون اول ۱۲۹۴

خلیل شریف پاشانک فریات سپاسیده سنی اوزون
 اوزادیه تعریفه احتیاج یوقدر . اکر قدر بسلدیکی
 اقبالی فعله کتیرمش یعنی مشار الیه مبتلا اولدیغی
 بین عفونته اوغراماش اولسه ایسی - تاریخ سیما -
 سیزده ~~بر~~ فصل فلاحه مقدمه اوله پیلدجک -
 خارجیه ناظر عزمده خلیل پاشا اولوردی . مشار
 الیهک غیبوتی عثمانلیلرک بختسزلخی اثارندن عد
 اولسه سزادر .

نامی

کیمیا کر درویش پاشا

وفاتی ۶ کانون ثانی ۱۲۹۴

مشار الیه فنون طبیعیده حذاقت و معرفتسه
 مشهور ایدی . مکمل بر حکمت طبیعیه سی و سائر بر
 خیلی اثری واردر .

تقسیم ادبیات

براز وقتدن بری ساکته و قوفه او غرامش اولان
نشریاتمز بر قایج آی واردر ، که میدانہ چیمغه باشلا-
دی . بونارک الک چوغی رومان یولنده شیر اوله رق ،
ایچلرندہ جدیاری ده وار سده بر طاقی کتابخانه
ادبک پنجره لینه یاشدیر مقدن بشقه ایشه یرار شیر
دکدر .

ابتدا بر فهرستی یازمده اقتضا ایدر سه مندرجاتی
حقنده ملاحظه نمزی ده سویلرز .
فهرست :

۱ - حاکم عالم : مونته قریستو حکایه سنک ذیلی .
مؤلفی : آتتهلی بر روم .

۲ - تاریخ عمومی ؛ مؤلفی تقسیم : وقایع محرری
عزتلو اجد مدحت افندی .

۳ - آلایک قر ایجه سی ؛ (بر حکایه در ، که بر

انکلیز طرفندن تصویر ، بر فرانسز طرفندن لساننه
نقل و مومی الیه احمد مدحت طرفندن ده لسان عثمانی یه
ترجه ایدلش در . (

۴ - آلیک قرالچه سنک ذیلی ؛ افندی مومی الیهک
جمله مخیلاتندندر .

۵ - غرازیمه لالا (طوغریسی غراچیلا) شاعر
مشهور لامارتک بر حکایه سیدر .

۶ - آسیای (وسطی) سیاحتنامه سی ، کتابک
قائمه باقیدیرسه (محمد امین) و سیاحتنامه یه مومی الیه
احمد مدحت افندینک یازدیغی مقدمه یه اعتماد جائز
ایسه (محمد علی) افندی نامنده بشقه بشقه ایکی
سیاحک اثری دیمک اولیور .

۷ - سودای سعی و عمل : مومی الیه احمد مدحت
افندینک جمله مقالاتندن .

۸ - قوناق - قفقاسیاده شیخ شامل (و یا
طوغریسی شیخ شمویل) محارباتی متضمن بر رومان
بر آمریقالینک قفقاس سیاحتنامه سندن بر آلمان تراشیده
ایلدیکی معلوماتی کندی لساننده بر رومان حالنه کتیر-

مش و موسیو ویزینتال احمد مدحت افندی دخی
ترکجه مرزه ترجمه ایتمش در .

(بونلرک جاهه سی ترجمان حقیقت غزته سنک تفرقه
و (متنوعه) ستونلرنده نشر ایدلد کدن صکره ، یکی
کتبخانه عنوانیه آریجه دخی طبع ایدلش در .)

۹ - شیطانک یادکارلی : محرری فرانسز
منشی مشهوری فره دریق سوایه ؛ مترجمی : شمس -
الدین سامی بک افندی .
جیب کتبخانه سی عنوانیه نشرینه ابتدا اولنان
اثر :

۱۰ - مدینت اسلامیہ محرری : سامی بک .

۱۱ - اساطیر ؛ «

(بونلرده طابع مشهور مهران افندینک جاهه
تایلندندر .)

۱۲ - مشاهیر النساء : ترجمه احوال . جامع

و عربی ذهنی افندی .

۱۳ - لورد هوی ؛ مونته قریستویه ذیل . ینه

او آنته لینک اثری . مترجمی کویا واسیلا کی اسمنده
بر ذات .

۱۴ - چاپقین (غو) ستاو ؛ مشهور آپول دو قوقک
اثری در . پ . خ افندی و یا خود بک طرفندن ترجمه
ایدیش .

۱۵ - ساخته درویش ؛ مجارلی موسیو وامبری
(نام دیگر رشید افندی) نک سیاحتنامه سی . مترجمی
ع . ح نامنده بر ذات .

صحراء

عبدالحق حامد بک افندینک بر منظوم اثر لری در .

ملاحظه عمومی

ایشته بش آلتی آیدن بری میدان چیتان اثر لری
صره سیاه بالاده ذ کر ایلدک . شبهه یوق ، که آثار
مذ کوره نک اکثریسی خلقجه معروف و یا تعبیر اصح
ایله مشهور ذاتر طرفندن وجوده کتیریش شیلر
اولدیغی ایچون بزجه یکیدن توصیه حاجت کور یله هنر ؛

بلکه اثر من آثار مذکورہ اصحابی طرفین ار باب
مطالعہ یہ توصیہ یہ محتاجدر .

شوقدر وار ، کہ ہر صاحب مطالعہ او قودینی
بر اثر حقندہ بیان ملاحظہ خریدنی حائز اولدینی ایچون
بزدہ ذکر اولنان اثر لک مطالعہ سیاه حاصل ایتدیگمز
فکری بورادہ قید ایدرسهك آثم اولمیز اعتقادندہ یز .
مقدمہ مزده یازی یازانلرک صنوفندن بحث
ایتدیگمز صرہده بونلرک شاذلی ، مستشارلی ،
مقلدلی وحتی شارلاتانلری دخی بولندیغنی سولیش
ایدک ؛ البتہ خاطر لردن چیقمامشدر .

برشیک تعین ماهیتی ایچون الده واحد قیاسی
بولنق الزمدر . ایشته بنده ار باب مطالعہ یہ بورادہ
قید ایتدیگمز اثرلر ومؤثرلرک هربری ایچون اقتضالیدن
واحد قیاسیلری مقدمہده تعیین ایلدیگمدن ، مقایسہ
آثار و اشخاصده صعوبت چکلمز اعتقادندہ یم .

ملاحظہ مزده فهرستک صرہسنہ رعایہ اولا
موتہ قریستو ذیلانی یدش نظرہ آلام :

بر شاعرک بر اثریہ نظیرہ یایاہ بیلیر ؛ فقط شو-
راسنی ادرا کدن عاجزم ، کہ بر شاعرک تصور ایتدیگی

هيكل روايته يابوج كيديرمكه نصل جسارت ايديلير؟
برفرانسز شاعري طرفندن كندى ملكتنه متعلق

ترتيب اولنان بروقه مخيه ويا تاريخيه ي ناقص فرض
ايدمرك، اكاله قالمشمق، يعنى خيالى ويا خود جدى بر
وقعه ي صرف يالانه امام هوسنه دوشوبده اتعاب
فكر ايتك ظاهر بو عصرك يونان ادباسنه مخصوص
برطور معرفت ايمش!

آنى ترجمه يه مصروف اولان همت و - اكر
واقع ايسه - خلق طرفندن كوستريلان رغبت دخى
ذيل يابان يونانينك معرفتياه متناسب و احتمال، كه غرابجه
آكا غالب در .

تاريخ عمومى يه گنجيه : بنده كز حالا تاريخ خصوص -
صمىزى يازمق دكل او قومغه يله موفق اوله مديغندن ،
اوبابده بر شى سويليه مم . شو قدر ديرم ، كه اكر
مورخ افندى اثرنده سلسله و قابلك ارتباطنى محافظه
ايمش ايسه سعيلى مشكور اولسون .

آلايك قراليجه سى اسمنده كى حكايه فوق العاده
اولماقده برابر مصورينك بر قلم ماهر صاحبي اولديغنى
كوسترمكه خدمت ايدر آثار دندر .

ذیلنه کلنجہ : مدحت افندی یه شاعرک شو :

بیلم نه دن ایتدک ایتخابی !

میدانه کتیردک اول کتابی !

بیتیله خطاب ایدوب دیرم ، که حکایه یه محررینک
ویردیکی نتیجه وقعه نك صورت جریانیه له متناسب
ایدی . بر شیء ناقص عدايتك اندن مکملانی وجوده
کتیرمکه متوقفدر

بر قیره ایکی کشتی علاقه ایتش ؛ قیر ایچلرندن
برینی سومش ؛ برندن دائمًا نفرت ایدرمش . نفرت
ایتدیکی آدم قیرک سودیکنی عسکردن طرد ایتدیرمش .
بونکله برابر باباسنک الحاحنه مغلوب اوله رق ، نفرت
ایتدیکی آدمه وارمش . نکاخنده ایکن فراش ازد-
واجه کیرمیدرک ؛ قاچمش . نهایت اختفا ایتدیکی
یرده زوجی کندیسینی بولمش . ینه جلب قلبنه موفق
اوله مامسندن ترک یار و دیاره مجبور اولمش . بو آراق
قیر قوجه سنه ایصندیرلمش ؛ حتی عودتی ایچون
مکتوب یازمش . چونکه قیر سودیکنک اولدیکنی
تحقیق ایدرک ، قطع امید ایلش . قوجه سی آلدیغی

مکتوب اوزرینه عودت ایدر کن ، باتمش بر کینک
 آدمارینی قور تاردیغی صروده رقیینی طائیش ، مکیسنه
 آلمش ، ذاتاً کندیسنه ایتدیکی فناغک مستحق اولدیغی
 ده بالاخره عندنده تحقق ایتمش اولمندن اسکی تخرینی
 تعمیر مقصدیله قاریسنک محل اقامتی رقیینه اخبار ایله
 کندیسنی دریای هلاکه آتمش .

محرر بونده بر ، بر علو جناب ،
 بر غرابت تصویر ایدهرک ، حکایه سنه ختام ویرمش .
 باتمش بر کینک خلقنی و حتی رقیینی بیله قور تاره رق ،
 مکیسنه آلمش و کندیسنی اختیار یله اوقیانوسک ایچنه
 آتمش اولان بر آدمی دیر یلدوب ، ده رقییه زوجه سنک
 یانته کیرنمکده ، صکرده یرحق مشروع صاحبنی ،
 بر عاشقی ، بر عاشقه منکوحه بی جمع ایدهرک ، نهایت
 بو اوچ شخص مضای شرعک ، حکمتک ، عادتک ،
 عرفک ، حاصلی انسانغک فوقنده اوله رق ، بر برینه
 قرداش عدایتدیر و بده تارک دنیا کبی ، علائق
 شهوانیه و انفعالات وجدانیه دن تجرید ایتمکده ،
 و جله سنی بر او ده و بر لکده یشاتمقده نه ذوق تصور

بر هفت

ایدیله ییله جگنی ارباب منباک فکر دورا دورینه
حواله ایلم .

برده عفو ادیبانه لینه مغروراً شوراسنی کوسترمک
ایسترم؛ حکایه نیک برنجی سطرینه شو عباره ایله
باشلا تمش :

« انکلتزه نیک هر طرفنی (۱) سیس بورویه
رک »

اکرم دحت افندی برازدها همت ایستله ایمش
محصولدار اولان قلمرینک قطرات سیاهندن تبخر
ایدن سحاب روایات و مطالعات ایله کره زمینی سیس
ایچنده براقه جقار ایمش !

غرازیئه لالا (یاخود غراچپلا) یه کانسجه : اصلیه
ترجه سنی مقایسه ایدنلر ترجمه نیک التباس ایلدیکی
صور و الفاظ اعجوبه دن طولایی بیچاره لامارتنک عالم
عقباده روحنی معذب ایتمکه مع زیاده کفایت ایدر
دیورلر .

« کنهای سویلیانلر بو نیمه بزجه قراکلقدر . »
شیطانک یادکارلینه کانسجه : بنده کزک فرانسز

لسانته انتسابم قطره نك دريايه نسبتی قیلمندن اولديغی
 ایچون مترجمین کرام حضر اتنک نقل الفاظده کی
 اصابتلرینک درجاتی تقدیر اقتدارینی حائز دکلمه مده
 بعض جهابذه مترجمینک افاداتنه نظراً یادکار یرینه
 خاطرهلری و حرفیاً ترجمه ایلمک ایستیرسه یادداشتی
 دینک لازم کلیرایمش . چونکه یادکار تحفه معناسنه
 (سوونیر) ترجمه سی ، یادداشت ایسه (دهموآر)
 ترجمه سیدر . حکایه نك فرانسز جه اسمی ایسه
 (لهمه موآر دودیایل) در .

اسمی براقوب ، ده اثره کلنجه : لغت ادبیات
 صاحبی مؤلفک تیاترو و حکایه اوله رق ، یتش قدر
 متنوع آثارینی تعداد ایتدیکی صروده (لیون آمورو)
 یعنی عاشق لیون اسمنده کی حکایه سیاه شیطانک
 یادکارینی خاصه توصیه ایدیور . شمده یه قدر ترجمه
 صورتیه لسانزه نقل اولنان اجنبی حکایه لرینی مطا -
 لعه ایدن ذوات البته بو حکایه نك لسانزه ده امثالی
 اولدیغی تصدیق ایدر . بر کره حکایه باشدن آخره
 قدر بر شخصک سرگذشتی ناطق اولغله برابر هر وقعه

آیری آیری بر حکایه حکمت‌ده در . هله فرانسز جه یه
واقف اولیوبده لسانزده حکایه تصویرینه قلماً
اقتداری اولان ذوات ایچون بوندن کوزل نمونه
امتثال اوله مز .

سامی بک افندینک (مخصوصاتندن اولان املا
شکندلیکاری بر طرف ایدیلنجه) بو حکایه ده اتخاذا
ایتدیکی اسلوب افاده حقیقه^۱ شایسته^۲ ستایشدر .

حکایه ۷۰ جزؤدن عبارت بر کوزل جلد حاصل
ایتمشدر .

امید ایدرز ، که مونته قریستو حکایه سنه واقع
اولان رغبتلرندن زیاده بو حکایه خلقیزک حسن قبو-
لنه مظهر اولور .

جیب کتبخانه سی : هر زمانده ، هر کس قدرنجه
تنویر اذهانه خدمتندن کیرو طورمامقله مکلف و با
خصوص فنون و معارف حصراً ارباب قلمک عهده^۳
همتنه مفوض اولدیخی جهتمله بو کبی جدی اثرلرک
ظهوری حقیقه^۴ موجب مسار اولمقده در .

بنده کز مشکل پسند در دن دکلم . هله جدی اثر لر
 حفته هیچ مشکل پسندک ایتم . حتی بعض مرتبه
 غث و سینی یعنی ضعف و مبالغه بی دخی حاوی اولسه
 مادام ، که اساس حسن نیته یعنی نشر معرفته مبتنی در
 ینه فرط مسار ایله تلقی ایدرم .

مثلا : مدنیت اسلامیه ده هلا کونک مدنیت
 پروران اسلام صره سنده مسلمان اوله رق ، شمار
 و جنکیرک اوغلی دیه تذکار ای دیلیشنی و باخصوص
 معارفه طرفدار کوستریلیشنی بر بیوک نقصان عد
 ایله جگمه حسن نیته عطف ایتمکی اولی کور ناردنم .
 ساخته درویشی ، بر (یعنی) لفظیله (آسیای وسطی
 سیاحتنامه سی) دیه تفسیردن ایسه بر یا خود قیدی
 ایله موضوعی تعریف و آسیا کلمه سی عربی و مؤنت
 ایتمش کبی ، صفتنده تأنیته رعایتیه بدل وسطی و یا
 فرانسوزجه سی کبی (مرکزی آسیا سیاحتنامه سی)
 دیه تحریر ایلمش اولسه ایلی هر حالده طوغری
 اولوردی .

مندرجاتی ایسہ اورالر حتمندہ معلومات صحیحہ۔
سی اولانر مؤاخذہ ایدہ پیلیر .

مشاہیر النساء حقیقہ شایان تبریک آثار نفیسہ -
دندر . ذہنی افندینک مؤلفات عربیہ پی تتبع و اتقانندہ
کی اقتداری کنہیسنی بیلانرک مسلمی اولدیغی جهتہ
تألیفک ہیئت عمومیہ سی نقصاندن مصوندر .

حتی شوراسنی سویلکدن چکمیز کہ یالکز بو
سنہ دکل اون بش یکر می سنہدن بری ملتمزک ادبایی
طرفندن وجودہ کتیریلان مؤلفات متنوعہ آرہ سنندہ
مشاہیر النساءہ مماثل جنسی و نافع بر اثر دہا
کورولماشدر .

جلد تانیسنک دخی یقینندہ نشر اولنہ جغنی
شمیدین ارباب معرفتہ تبشیر ایدرز .

صورت افادہم مؤاخذہ یہ جل اولمز و خلوص
نیتمہ باغشلانیر ایسہ شوراسنی سویلک ایسترم : مشا-
ہیر النساءہ یالکز مشاہیر نسوان اسلامک ترجمہ
احوالی اولمی ایدی و یاخود کافہ امم متمدنہنک مشا-
ہیر نسوانندن بحث اتمہلی ایدی . معلومدر، کہ بوکا

بر آدمک و قوف و اقتداری و حتی عمری کافی دکلدرو .
 حال بویله اولنجه کتاب مذکوره درجنه قطعاً
 لزوم اولمیان بر طایق نسوان اولینی یعنی اسرائیلیاتندن
 معسود اولان ترجمه حاللری قید ایتماک کر کدی .
 ثانیاً ترجمه حال یازانلری یا عموماً و فیات یازارلری ؛
 و یا خود معاصریندن فقط بر حیات بولنانلرک احوال-
 لری ترجمه ایدرلر .

نته کیم فرانسزلر بر قسمنه ترجمه احوال عمومیه
 و دیگرینه ترجمه احوال معاصرین دیرلر .
 ذهنی افتدی ایسه معاصراتی یعنی بر حیات اولان
 نسوانی دخی اموات صره سنده قید و ذکر ایتمش .
 برده بو کبی مجله لده شایان تذکار اوله جق
 رجال و نسوان آز چوق بر شیدن بهره دار اولوق
 اقتضا ایدر . مثلاً انکلتره ده بویله بر کتاب یازاسه
 و حتی صرف معاصر اتدن اولان نسوانک ترجمه
 حائنی ناطق اولسه مجرد خاندان حکمداریدن اولدیغیچون
 قرالجه نک بر کریمه سنی و پدیری باش و کیل و یا
 زوجی پر بیوک مخترع اولدیغی ایچون بیقونسفیلدک

کریه سنی و واپورک مخترعی (وات) ک زوجہ سنی
 یازمن . فقط عوامدن بر قوندره جینک قاریسی ا کر
 دیکش ایکنه سنه بر کوز دها علاوه ایدوب ، ده
 دیکدیکی دیکیشی بر بشقه طرزہ تحویل ایتش . یعنی
 فن خیاطده بر انقلابه باعث اولمش ایسه آنی ، حاصلی
 هر صورتله تعیین ایتش نسوانی مشاهیر صره سنده
 ذکر ایدر .

خانم

دیمک ایسترم ، که فلان ~~.....~~ کوزل یازدیغی
 و یا درست او قویوب یازدیغی ایچون بو کبی اثرله
 زینت بخش اولان مشاهیر النساء صره سنده یاد
 اولمغه سزاوار دکلدن ؛ ا کر سزاواردر دینیلیرسه
 او حالده دارالمعلات طالباتی برر عالمه بی همتا یعنی هر
 بری ~~.....~~ مزیتده برر دره تاج نساء اولمق
 اوزره قید و املا ایدلملی ایدی .

همه دهمه

صحرا

کرك صحراء و كرك ناظمی اولان حامد بك افندی
 حقنده ولو صرف تحسین یولنده اولسون سوز

سوینا که کندمه قدرت کوزه هم . شو قدر دیه
 بیلیرم ، که حامد یک افندی ادبیات جدیده طرفدار-
 لریک برادر وجدانی و شعر و انشاده کوردیکمز
 استعداد کمالک وارث و الاثانی در .

صحراسندن بر نمونه :

نغمه ۲ (مقایسه بلدی و بدوی)

بلدی نوش زهر محنت ایدر ؛
 بدوی تازه ، تانمیش لیدی .
 او تعیش دیوب ، جهاده کیدر ؛
 بونی او اتلری ایدر ؛ تلیدی ؛
 مدنی صرف نقد ایدوب ، حتی -
 نفسنی ساز ایله خروش ایبر .
 بدوی کلبه سننده گوش ایبر ؛
 نعمات طیوری باد هوا .

بونی بر ما کره ایدوب ، اغوا ،
 صانکه چرکاب ذوقی جوش ایبر .
 آب سمین ایچنده جلوه کنان ،
 آنی ده همسری ایدر حیران .

شعری کوردکری اصوله محصور ظن ایدنلر هر
 نه دیر لسه دیسولنر ؛ صحرانک ظهوری نظمه بر
 انقلابه باعث اولدیغی و ارباب طبیعته بر طرز تقلید
 ده ااحداث ایلدیکی جهتله هر حالده شایان ستایشدر .
 الك یوک بر شاعر عزك صحرايه نظیره سیدر :

واویلا

توضیح ۱

بکزه مش جسمی سر بسر لینه ،

یکی آچش کله مثال اولمش .

عکس ایدوب ، رنگی باق نه آل اولمش ؛

او کومشدن بیاض غنچه .

بو لطافتله اول نهال روان ،

کیریور کوز یو منجه رؤیامه ،

بکزه یور عینی کندی خولیمه ،

بو تصور طوقندی سودامه ،

آه بویله کزرمی هیچ جانان ؟

کل دکل آرقه سنده قانلی کفن .

سنپسک ، سنپسک غریب وطن ؟

نوحه ۲

بو کوزلکده هیچ بو چاغکده !
 یاقیشر میدی بوینکه او کفن ؟
 جسمنک هر مسامی یاره ایکن ،
 طوتنک اولادینی قوجاغکده !
 سن کیدرسهک بزى قالیر صامه ؛
 شهداک اولدی ؛ موت ایله خندان .
 صاغ قالانر طوزرمی هیچ کیریان ؟
 تنده باشدن زیاده در آل قان .
 سن کیدرسهک بتون هلاک اولورز ؛
 قوینکه جان آتارده خاک اولورز .

روم ایلی مهاجره لرندن یاره لی بر قیرک نشانلیسنه
 خطاییدر :

ایشته شو مظلومک تنی ! یاق لکه انمش دانی !
 انسامی صاننک دشمنی ؟ الله ایچون اولدیر بنی ؛
 الله حفظ ایسون سنی .

کلهکه بر قیر یانکه ، قاچق دوشرمی شانکه ؟
ویرمز ضرر ایمانکه ! الله ایچون اولدیر بنی ؛
الله حفظ ایتسون سنی .

بار اولدی جسمم دوشکه . قان طولدی باق اغوشکه
کیرمزمی ناله م کوشکه ؟ الله ایچون اولدیر بنی ؛
الله حفظ ایتسون سنی !

یکسر مزار اولدی وطن . بو نیمده حاضر در کفن .
اعدایه فرصت دکه دن ، الله ایچون اولدیر بنی ؛
الله حفظ ایتسون سنی !

آرتق چالشمه چاره مه ! دشمنه کل کیر آره مه !
قورشون آتده یاره مه ، الله ایچون اولدیر بنی ؛
الله حفظ ایتسون سنی !

بو سنه لک بو قدر له اکتفا قلندی

۵۰ ص ۱۰۰
ع ۱۰۰

۱۷۷۹
ت ۴۴
ک ۵۴
ک ۵۴

۱۴ ۴۴

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE.188.1